

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
FINANŠU KATEDRA

KOPFINANSĒJUMS KĀ MŪSDIENĪGS FINANŠU INSTRUMENTS

CROWDFUNDING AS MODERN FINANCIAL INSTRUMENT

BAKALAURA DARBS

Autors: **Edgars Vecozoliņš**

Stud. apl. Nr. ev11064

Darba vadītāja: Dr.ekon, as.profesore Ramona Rupeika Apoga

RĪGA 2015

SATURS

Saturs	2
Anotācija	3
Annotation	4
Apzīmējumu saraksts	5
Ievads.....	6
1. Finansēšanas teorētiskie aspekti.....	11
1.1. Finanšu instrumentu raksturojums	11
1.2. Informācija par Latvijas uzņēmējiem pieejamiem finanšu instrumentiem.....	21
2. Kopfinansējums kā alternatīvais finansēšanas veids	25
2.1. Kopfinansējuma būtība un veidi.....	25
2.2. Kopfinansējuma izmantošanas iespējas	29
3. Kopfinansējuma izmantošana Latvijā, problēmas un to risinājumi	39
3.1. Aptauju par kopfinansējuma izmantošanu rezultāti.....	39
3.1.1. Iedzīvotāju aptaujas rezultātu analīze	39
3.1.2. Uzņēmēju aptaujas rezultātu analīze.....	48
3.2. Strukturētās intervijas ar kopfinansēšanas platformu vadītāju rezultāti	53
Kopsavilkums.....	61
Secinājumi un priekšlikumi.....	64
Izmantotā literatūra un avoti.....	68
Pielikumi	75
1.pielikums	76
Iedzīvotāju aptaujas anketas paraugs	76
2.pielikums	80
Uzņēmēju aptaujas anketas paraugs	80
3.pielikums	83
Strukturētās intervijas ar platformas izstrādātāju jautājumi	83

ANOTĀCIJA

Kopfinansēšana (*crowdfunding*) ir finansēšanas veids, kurš uzrāda strauji pieaugošus apjomus pasaulē, bet Latvijā tā ir maz pazīstama un pētīta.

Darbā pētīts kopfinansējums kā finanšu instruments un tā izmantošanas iespējas, lai izstrādātu priekšlikumus šī finansēšanas veida attīstībai Latvijā.

Darba uzdevumi:

- 1) izpētīt finansēšanas teorētiskos aspektus;
- 2) raksturot kopfinansējuma vēsturisko attīstību, izmantošanas pieredzi pasaulē un Latvijā, būtību un metodes;
- 3) analizēt kopfinansējuma izmantošanas iespējas, balstoties uz iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultātiem, kā arī kopfinansējuma platformu darbības problēmas Latvijā, balstoties uz konkrētu organizāciju pieredzes izpēti.

Pētījumā secināts, ka Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir vājas zināšanas par kopfinansēšanu un tās izmantošanas iespējām. Izvērtējot pētījuma rezultātus, izstrādāti priekšlikumi šī finansēšanas veida attīstībai Latvijā.

Atslēgvārdi: finansēšana, alternatīvais finansējuma veids, kopfinansējums, kolektīvā finansēšana, pūļa finansēšana, kopfinansēšanas platforma

ANNOTATION

Crowdfunding is a form of funding that demonstrates sharp progress increase in the world, but has been little known and studied in Latvia.

The paper studies the crowdfunding as a financial tool and its application possibilities in order to prepare proposals for the development of this form of funding in Latvia.

Tasks of the paper:

- 1) to study the theoretical aspects of the funding;
- 2) describe the historical development of the crowdfunding, its application experience in the world and Latvia, the essence and the methods;
- 3) analyze the possibilities of crowdfunding application, basing on the results of a questionnaire carried out among inhabitants and entrepreneurs, as well as the operation problems of crowdfunding platforms in Latvia, basing on the case-study of the experience of particular organisations.

The study concludes that the inhabitants and the entrepreneurs in Latvia have little knowledge on crowdfunding and its application possibilities. On the basis of the study result evaluation, the proposals for the development of this form of funding in Latvia have been elaborated.

Keywords: funding, alternative funding form, crowdfunding, crowdfunding platform

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ASV – Amerikas Savienotās Valstis

Crowdfunding – kopfinansēšana, arī kolektīvā finansēšana, pūļa finansēšana vai tautas fondi – finansēšanas veids

Crowdsourcing - pūļpakalpojumi vai pūļa resursēšana - ziņu vākšana, kur informācijas avots ir jebkurš aktīvs pilsonis

EBI - Eiropas Banku iestāde

EIB - Eiropas Investīciju banka

EIF - Eiropas Investīciju Fonds

EEN - Enterprise Europe Network – Eiropas Biznesa atbalsta tīkls

Entrepreneurship 2020 Action Plan - Uzņēmējdarbības 2020 darbības plāns

ERAB - Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka

ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienība

ESF - Eiropas Sociālais fonds

EVTI - Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

IPO - sākotnējais publiskais piedāvājums

KF - Kohēzijas fonds

KKS – kolektīvo krājaizdevumu sabiedrība

LAF - Lauku attīstības fonds

LGA - Latvijas Garantiju aģentūra

LIAA - Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras

MVU - mazie un vidējie uzņēmumi

P2P - *person to person*, latviski – “cilvēks cilvēkam”

PTAC - Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Start – up – uzsācējuzņēmums, jaunuzņēmums, tehnoloģiju iesācējuzņēmums

SVID – stiprās, vajās puses, iespējas un draudi

VAP - Valsts Atbalsta programmas

IEVADS

Investīciju tirgus attīstās līdzīgi citiem tirgiem un pēdējo gadu novitāte ir alternatīvo investīciju attīstība, ko veicina tas, ka pieaug jaunizveidoto uzņēmumu (*start - up*) daudzums, kas pārsvarā izmanto sēklas (*seed*) un sākumposma investīcijas.

Mazo uzņēmumu valsts atbalsta nepieciešamība pasaules valstu praksē ir vispāratzīts fakts: Eiropas ekonomikas mugurkauls ir mazie uzņēmumi, kuri ir nozīmīgs darbavietu avots un uzņēmējdarbības ideju augsne. Mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) atbalsts ir arī viena no Latvijas ekonomikas prioritātēm.

Kopfinansēšana (*crowdfunding*), citos avotos „kolektīvā finansēšana”, “pūļa finansēšana” vai “tautas fondi”, ir salīdzinoši jauns finansēšanas veids, kura galvenā būtība ir tiešsaistes finansējuma piesaiste no relatīvi liela personu loka (nevis viena finansētāja), izmantojot tīmekļa platformu. Šīs idejas pamatā ir spēja piesaistīt, pārvaldīt un sadalīt finansējumu no liela skaita cilvēku, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, nolūkā īstenot noteiktu projektu un sniedzot finansējuma sniedzējiem kaut kādu labumu. Finansējuma apjomam šādos projektos ir tendence strauji pieaugt, par ko liecina viena no šī finansējuma izmantošanas līdera – portāla kickstarter.com pieredze.

Jaunākie *Massolution*® (izpētes un konsultāciju uzņēmums, kas specializējas *crowdsourcing* un *crowdfunding* nozarēs) pētījumi liecina, ka kopfinansēšanas tirgus 2014.gadā audzis par 167%, kopfinansēšanas platformu apgrozījums ir sasniedzis 16,2 miljardus dolāru. Ziemeļamerika un Āzija ir lielākie kopfinansēšanas tirgi 2014.gadā, atstājot Eiropas tirgu trešajā vietā. Tiek prognozēts, ka 2015.gadā kopfinansēšanas apjomi varētu sasniegt 34,4 miljardus dolāru¹ (pētījumā iesaistītas 1250 kopfinansēšanas platformas visā pasaulē).

Līdz šim veikto pētījumu rezultātā secināts², ka kopfinansēšanas platformu un tirgus segmenta kā tāda dinamiskā attīstība ne tikai strauji attīstās, bet arī spēj būtiski uzlabot mazo

¹ **Massolution**®. *2015CF - Crowdfunding Industry Report*. USA, 2015.

² **Mironovs, O.** *Kopfinansēšana: MVU finansēšanas problēmas risinājums?* Pieejams: http://www.evf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/evf/konferences/LU_73_konference/Finansesanas_iespejas/Olegs_Mironovs.pdf (skatīts 11.04.2015.)

un vidējo uzņēmumu finansēšanas apstākļus. Tā ir perspektīva metode, lai nodrošinātu finansējumu *start - up* projektiem. *Start - up* uzņēmumu finansēšana, parasti, ir saistīta ar lielu risku, tas ir, ar augstāku projekta izgāšanās varbūtību, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem, tāpēc kredītiestādēm, riska kapitālistiem un biznesa eņģeļiem *start - up* uzņēmumu finansēšana šķiet nepievilcīga. Bet sākotnējā finansējuma piesaistīšana ir izšķirošais faktors *start - up* uzņēmumu sekmīgai darbības uzsākšanai. Tāpēc, lai nodrošinātu *start - up* uzņēmumu sekmīgu attīstību, nepieciešams uzlabot to pieeju sākotnējam finansējumam. Šādu pieeju potenciāli spēj nodrošināt kopfinansēšanas platformas.

Šis finansēšanas veids dod savu ieguldījumu arī jaunu darbavietu veidošanā – tā 2012.gadā Spānijā ar kopfinansēšanas palīdzību tika radītas aptuveni 7500 tiešās “kolektīvās darbavietas” aptuveni 2800 sekmīgu finansēšanas projektu rezultātā³.

Temata aktualitāti raksturo tas, ka piekļuve finansējumam ir viena no lielākajām problēmām maziem un vidējiem uzņēmumiem, kuri ziņo par situācijas pasliktināšanos saistībā ar valsts finansiālo atbalstu (-13%), kredītu pieejamību (-11%), tirdzniecības kredītu pieejamību (4%) un ieguldītāju gatavību veikt ieguldījumus pamatkapitālā (-1%)⁴. Kā teikts Eiropas Komisijas paziņojumā, esošie finansējuma avoti nespēj segt daudzu projektu pieprasījumu pēc finansējuma; parasti šo situāciju raksturo kā finansējuma trūkumu. Dažas ekonomikas nozares, piemēram, sociālie uzņēmumi vai kultūras un radošā nozare, ņemot vērā to specifiskās īpašības, tostarp sociālos mērķus vai atkarību no nemateriāliem aktīviem un tirgus pieprasījuma lielo nenoteiktību, nespēj rast daudz tādu piedāvājumu, kuri atbilstu to vajadzībām (aicinājumi sabiedrībai sniegt nemonetāru ieguldījumu projekta īstenošanā (piemēram, prasmes, tirdzniecības tīkli, u.c.). Šis finansēšanas modelis tiešā veidā palīdz atrast nelielus (vai pat lielākus) atbalstītājus un ieguldītājus projektiem, kam vajadzīgs finansējums, galvenokārt darbības uzsākšanas posmos.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas *Entrepreneurship 2020 Action Plan*, kopfinansēšanai ir reāls potenciāls, lai kļūtu par būtisku finansējuma piesaistes avotu maziem un vidējiem uzņēmumiem, tāpēc *Entrepreneurship 2020 Action Plan* ir noteikta nepieciešamība stimulēt

³ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

⁴ ECB - Eiropas Komisijas 2013. gada Apsēkojums par finansējuma pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem. Pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/2013-safe-analytical-report_en.pdf (skatīts 12.04.2015.)

kopfinansēšanas attīstību Eiropā bez pārmērīgas regulēšanas, bet nodrošinot investoru un uzņēmēju interešu pietiekamu aizsardzību.

Pasaulē kopfinansēšana ir plaši izplatīta un pazīstama jau kopš 2001.gada, tās iespējas pētījuši tādi autori, kā A.K.Agrawal, C.Catalini un A.Goldfarb^{5, 6}, G.Burtch un A.Ghose^{7, 8, 9},¹⁰, P.Belleflamme^{11, 12, 13}, P.Cohen¹⁴, E.Mollick¹⁵, L.Waananen¹⁶, u.c. Latvijā kopfinansēšana ir maz pazīstama, pirmā kopfinansēšanas platforma idejuarmija.lv izveidota 2014.gadā. Kopfinansēšana kā alternatīvais finansēšanas veids, tā izmantošana un iespējas maz pētītas, akadēmiskā līmenī to pētījuši tādi autori kā R.Rupeika Apoga un O.Mironovs.

Pētījuma problēma: kopfinansēšanas attīstību Latvijā kavē sabiedrības neinformētība par šo finansēšanas veidu.

Bakalaura **darba mērķis:** izpētīt kopfinansējumu kā finanšu instrumentu un tā izmantošanas iespējas, lai izstrādātu priekšlikumus šī finansēšanas veida attīstībai Latvijā.

Mērķa sasniegšanai definētie **darba uzdevumi:**

- 1) izpētīt finansēšanas teorētiskos aspektus;

⁵ Agrawal, A.K., Catalini, C., Goldfarb, A. *Some Simple Economics of Crowdfunding*. In: Lerner, J., and Stern, S. (eds). *Innovation Policy and the Economy*, vol. 14. University of Chicago Press, 2013.

⁶ Agrawal, A.K., Catalini, C., Goldfarb, A. *Crowdfunding: Social Frictions in the Flat World?* Mimeo, 2013.

⁷ Burtch, G., Ghose, A. *An Empirical Examination of Users' Information Hiding in a Crowdfunding Context*. Thirty Fourth International Conference on Information Systems, Milan, 2013.

⁸ Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S. *An Empirical Examination of the Antecedents and Consequences of Contribution Patterns in Crowd-Funded Markets*. *Information Systems Research* 24: 499-519, 2013.

⁹ Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S. *Cultural Differences and Geography as Determinants of Online Pro-Social Lending*. *MIS Quarterly* 38(3): 773-794, 2014.

¹⁰ Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S. *The Hidden Cost of Accommodating Crowdfunder Privacy Preferences: A Randomized Field Experiment*. *Management Science*. Forthcoming, 2014.

¹¹ Belleflamme, P., Peitz, M. *Industrial Organization: Markets and Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

¹² Belleflamme, P., Lambert, T., Schwienbacher, A. *Crowdfunding: Tapping the Right Crowd*. *Journal of Business Venturing* 5: 585-609, 2014.

¹³ Belleflamme, P., Lambert, T. *Crowdfunding: Some Empirical Findings and Microeconomic Underpinnings*. *Forum Financier - Revue Bancaire et Financière* 4: 288-296, 2014.

¹⁴ Cohen, P. *Artists find benefactors in web crowd*. *New York Times*, 2012, 17 March, C1

¹⁵ Mollick, E. *The dynamics of crowdfunding: determinants of success and failure*, 2012. Pieejams: <http://ssrn.com/abstract=2088298>, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2088298> (skatīts 04.04.2015.)

¹⁶ Waananen, L. *Three years of Kickstarter projects*, 2012. Pieejams: <http://www.nytimes.com/interactive/2012/04/30/technology/three-years-of-kickstarter-projects.html> (skatīts 04.04.2015.)

- 2) raksturot kopfinansējuma vēsturisko attīstību, izmantošanas pieredzi pasaulē un Latvijā, būtību un metodes;
- 3) analizēt kopfinansējuma izmantošanas iespējas, balstoties uz iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultātiem, kā arī kopfinansējuma platformu darbības problēmas Latvijā, balstoties uz konkrētu organizāciju pieredzes izpēti un sniegt priekšlikumus šī finansēšanas veida attīstībai;
- 4) apkopot galvenos secinājumus un priekšlikumus.

Pētījumā izmantotās **metodes**:

- 1) teorētiskās literatūras analīze;
- 2) ekonomiskās un statistiskās analīzes metodes;
- 3) kvalitatīvā pētījumu metode: strukturētā intervija;
- 4) kvantitatīvā pētījumu metode: aptauja;
- 5) SVID analīze.

Darba struktūra veidota atbilstoši noteiktajiem uzdevumiem un bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām. Pirmajā nodaļā pētīti finansēšanas teorētiskie aspekti, lai sniegtu ieskatu finansēšanas jēdzienā, finansēšanas avotos (instrumentos), kā arī pētīta un īsi raksturota Latvijas uzņēmējiem pieejamā informācija par finanšu instrumentiem, kas izmantojami uzņēmējdarbības attīstībai. Lai sniegtu priekšstatu par pētījuma objektu, otrajā nodaļā pētīts moderns un inovatīvs alternatīvais finansēšanas veids – kopfinansēšana, tās principi un izmantošana pasaulē, īsi raksturojot situāciju Latvijā. Bakalaura darba trešajā nodaļā veikts empīriskais pētījums par kopfinansējuma izmantošanu Latvijā, pētījumā ietverot gan potenciālos finansētājus, gan finansējuma meklētājus, konkrēti, analizēti iedzīvotāju aptaujas (anketēšanas) rezultāti par to zināšanām un vēlmi izmantot kopfinansēšanas iespējas, un potenciālo ideju izstrādātāju – uzņēmēju gatavība savas biznesa idejas realizēt ar kopfinansēšanas platformu palīdzību, kā arī strukturētās intervijas ar vienu no Latvijas pirmās kopfinansēšanas platformas idejas autoriem – Māri Cīruli, rezultāti. Noslēgumā izstrādāta kopfinansēšanas kā alternatīvā finansēšanas veida SVID analīze un priekšlikumi šī finansēšanas veida attīstībai Latvijā. Darba noslēgumā apkopoti galvenie secinājumi un izstrādātie priekšlikumi.

Bakalaura darbā izmantota teorētiskā bāze, kas raksturo finansēšanu un finansēšanas instrumentus, kā arī pasaules un Latvijas kopfinansējuma izmantošanas līdzšinējo pieredzi.

Par pētījuma avotiem izmantoti Eiropas Savienības (ES) un Latvijas Republikas (LR) likumdošanas akti un pētījumi, zinātniskā literatūra, periodika un avoti no interneta.

Pētījuma periods – 2001. – 2015.gads, izvēlēts tāpēc, ka šajā periodā var runāt par kopfinansējuma kā finansēšanas instrumenta praktisko izmantošanu, jo 2001.gadā parādījās pirmā kopfinansēšanas platforma.

Pētījuma ierobežojums – darba ierobežotā apjoma dēļ galvenā uzmanība arī teorētiskajā daļā pievērsta ārējai finansēšanai.

1. FINANSĒŠANAS TEORĒTISKIE ASPEKTI

1.1. Finanšu instrumentu raksturojums

Finanses ir zinātne par to, kā pārvaldīt ierobežotu naudas resursu saņemšanu un izdošanu noteiktā laika periodā. Finanšu lēmumi ir raksturīgi ar to, ka izdevumi un ieņēmumi ir sadalīti laikā, tiem ir varbūtības raksturs un tos nav iespējams precīzi paredzēt¹⁷.

Finanšu tirgu definē kā ekonomisko attiecību kopumu, kur darījumi notiek ar dažādiem finanšu instrumentiem atbilstoši tirgū esošajam pieprasījumam un piedāvājumam¹⁸.

Uzņēmums ir tirgus dalībnieks. Kā atzīmē H.Diderihs¹⁹, uzņēmums var veikt darbības kāda trešā vajadzībām tikai tad, ja tā rīcībā ir nepieciešamie ražošanas faktori, ko tas iegūst tā rīcībā esošā ražošanas tirgū. Taču ražošanas faktoru iegāde ir iespējama tikai dodot pretī maksāšanas līdzekļus – tas attiecas arī uz gadījumu, kad par ražošanas faktoriem nav jāmaksā tūlīt, tos saņemot, bet gan vēlāk. Situācija daudz neatšķiras, ja uzņēmuma īpašnieks nepieciešamos ražošanas faktorus nodod uzņēmuma rīcībā kā mantisku ieguldījumu – ekonomiski šo norisi var tulkot kā maksāšanas līdzekļu saņemšanu ar pienākumu vienlaicīgi nopirkt nepieciešamos ražošanas faktorus no maksāšanas līdzekļu devējiem. Atbilstoši tam uzņēmums ir spiests sagādāt un sagatavot maksāšanas līdzekļus ar mērķi iegūt ražošanas faktorus. Maksāšanas līdzekļi uzņēmumam nepieciešami arī, piemēram, lai samaksātu nodokļus, lai atmaksātu agrāk aizņemtus maksāšanas līdzekļus, vai arī – lai veiktu dividenžu maksājumus. Rūpes par nepieciešamajiem maksāšanas līdzekļiem ir uzņēmuma finansēšanas priekšmets. Līdz ar to finansēšanu var definēt kā maksāšanas līdzekļu sagādi un sagatavošanu dažādiem uzņēmuma mērķiem.

Literatūrā sastopami finansēšanas jēdzieni, kas ir atšķirīgi. Agrāk ar finansēšanu bieži vien saprata tikai ilgtermiņa maksāšanas līdzekļu sagādi, saistītu ar īpašiem noteikumiem, tādiem, kā uzņēmuma dibināšana vai paplašināšana, vai arī ar paredzamajām investīcijām

¹⁷ Селезнева, Н.Н., Ионов, А.Ф. *Финансовый анализ. Управление финансами*, 2-е изд., Москва, 2006. 396 с.

¹⁸ Saksonova, S. *Banku darbība*. Rīga: Latvijas Komercbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 5.lpp.

¹⁹ Diderihs, H. *Uzņēmuma ekonomika*. Rīga: Zinātne, 2000. 172.lpp.

iekārtās. Tikai vēlāk atteicās no šiem ierobežojumiem – vispirms no ierobežojumiem attiecībā uz īpašiem iemesliem un pēc tam uz vienīgi ilgtermiņa kapitāla sagādi.

Daži autori finansēšanai pieskaita arī visas tās darbības, kas saistītas ar uzņēmuma kapitāla vajadzību segšanu – H.Diderihs norāda, ka tam atbilst definīcija: „Finansēšana ir visi tie pasākumi, kas nepieciešami uzņēmuma finansiālā līdzsvara saglabāšanai”²⁰.

M.Rurāne uzskata, ka finansēšana aptver visas problēmas, kas rodas optimālas naudas plūsmas izveidē, sākot no noieta tirgus caur ražošanu, līdz sagādes tirgum²¹.

H.Diderihs norāda²², ka finansēšanas avoti, kas pieejami uzņēmumam, lai segtu savas vajadzības, nav līdzvērtīgi. Tie atšķiras pēc pazīmēm, kas tieši vai netieši ietekmē uzņēmuma mērķu sasniegšanas pakāpi. Tās ir maksāšanas līdzekļu nodošanas forma, lielums, izmaksas, termiņi, drošība, elastīgums un sniedzamās garantijas.

Finanšu avoti vai instrumenti, kas, saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likumā²³ sniegto skaidrojumu, ir vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvus, bet citai personai - finanšu saistības vai kapitāla vērtspapīrus.

Finanšu instrumentus ir iespējams klasificēt pēc to derīguma termiņa²⁴:

- īstermiņa finanšu instrumenti - instrumenti, kuru dzēšanas termiņš ir līdz vienam gadam;
- vidēja termiņa finanšu instrumenti - instrumenti, kuru dzēšanas termiņš ir no viena no līdz pieciem gadiem;
- ilgtermiņa finanšu instrumenti - instrumenti, kuru dzēšanas termiņš ir virs pieciem gadiem.

Balstoties uz šo finanšu avotu vai instrumentu klasifikāciju, finanšu tirgu var iedalīt: naudas tirgū un kapitāla tirgū²⁵.

²⁰ Turpat, 173.lpp.

²¹ **Rurāne, M.** *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 50.lpp.

²² **Diderihs, H.** *Uzņēmuma ekonomika*. Rīga: Zinātne, 2000. 173.lpp.

²³ *Finanšu instrumentu tirgus likums*. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=81995> (skatīts: 20.02.2015.)

²⁴ *Finanšu instrumenti*. Pieejams: http://lv.wikipedia.org/wiki/Finan%C5%A1u_instrumenti (skatīts 07.02.2015.)

²⁵ **Saksonova, S.** *Banku darbība*. Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 5.lpp.

Kā norāda S.Saksonova²⁶, apskatot vairāku autoru darbus, tika secināts, ka naudas tirgus definīcijas ir līdzīgas, jo tiek balstītas uz iepriekš minēto finanšu instrumentu sadalījumu atkarībā no ilguma. Piemēram:

V.Praude uzskata, ka naudas tirgus ir īstermiņa finanšu instrumentu darījumu slēgšanas un citu ieguldījumu pakalpojumu mehānisms²⁷. Savukārt S.Saksonovas sniegtā definīcija nedaudz atšķiras, pēc viņas domām, naudas tirgus ir īstermiņa naudas līdzekļu tirgus, kurā apgrozās naudas tirgus finanšu instrumenti, kuri nodrošina resursus uz termiņu līdz vienam gadam²⁸. Tiek atzīts arī, ka naudas tirgus ir finanšu tirgus aktīvu sastāvdaļa, kurā iesaistīti īstermiņa aizņēmumi ar sākotnējo termiņu viens gads vai īsāka termiņa aizdevumi²⁹.

Savukārt *kapitāla tirgus* tiek definēts, ka vidējā termiņa, ilgtermiņa un beztermiņa finanšu instrumentu darījumu slēgšanas un citu ieguldījumu pakalpojumu mehānisms³⁰.

Kā norāda S.Saksonova, gan naudas, gan kapitāla tirgus definīcijā tiek uzsvērti finanšu instrumentu īpaša loma, jo tie atkarībā no to lietošanas ilguma tiek pieskaitīti vai nu naudas, vai kapitāla tirgum. Šis iedalījums ir redzams 1.1.attēlā.

²⁶ *Naudas tirgus būtība*. Pieejams: <http://profizgl.lv/mod/book/view.php?id=16581&chapterid=3344> (skatīts: 11.03.2015.)

²⁷ **Praude, V.** *Finanšu instrumenti*. Rīga: SIA Burtene, 2009. 51.lpp.

²⁸ **Saksonova, S.** *Banku darbība*. Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 5.lpp.

²⁹ *Money market*. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Money_market (skatīts 14.02.2015.)

³⁰ **Praude, V.** *Finanšu instrumenti*. Rīga: SIA Burtene, 2009. 51.lpp.

1.1.att. Finanšu instrumentu iedalījums³¹

1.1.attēlā redzama klasifikācija, pēc autora domām, no uzņēmumu viedokļa ir nepilnīga. M.Rurānes piedāvātā klasifikācija³² ir plašāka, viņa atzīmē, ka finansēšanas avoti, atšķirībā no dažādiem kapitāla ieguves aspektiem var tikt iedalīti šādi:

- 1) pēc kapitāla devēja tiesiskā stāvokļa – pašu finansējums vai kredīta finansējums;
- 2) pēc kapitāla izcelsmes avota – iekšējie un ārējie avoti:
 - iekšējās finansēšanas gadījumā naudas līdzekļi tiek iegūti no paša uzņēmuma peļņas – tā var būt nesadalītā peļņa (iekšējā pašfinansēšana) vai ilgtermiņa peļņas atskaitījumi, piemēram, pensiju mērķiem (rezerves fondā);
 - ārējā finansēšana notiek tajos gadījumos, ja uzņēmumā no ārpusē ienāk papildus līdzekļi, turklāt ir vienalga, vai šie līdzekļi ienāk no konkrēta brīdī esošiem dibinātājiem jeb dalībniekiem, vai no jauniem dalībniekiem (ārējā pašfinansēšana), vai no uzņēmuma piesaistītajiem līdzekļiem (aizņēmumiem), vai kredītu veidā;
- 3) pēc kapitāla atvēršanas laika – beztermiņa, īstermiņa un ilgtermiņa.

³¹ Turpat.

³² Rurāne, M. *Uzņēmuma finanšu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 51.lpp.

Savukārt finanšu resursi ietver sevī visa veida naudas līdzekļus, ko ir uzkrājis uzņēmums, lai izveidotu tam nepieciešamos aktīvus ar mērķi īstenot visus darbības veidus, gan ar pašu ieņēmumiem, gan ar uzkrājumiem un kapitālu, gan ar dažāda veida ienākumiem. Uzņēmuma finanšu resursu kopumā tiek izdalīti divu veidu finanšu resursi, kas domāti, lai nodrošinātu³³:

- ekonomisko izaugsmi;
- pašreizējo darbību.

Finanses ir uzņēmējdarbības pamats. Kā norāda M.Rurāne, finanšu vadīšanai kā zinātnei ir sarežģīta struktūra³⁴. Finanšu vadība ietver personas vai uzņēmuma plānošanu, lai nodrošinātu pozitīvu naudas plūsmu, tā ietver sevī finanšu aktīvu administrēšanu un uzturēšanu, kā arī risku noteikšanu un pārvaldīšanu³⁵.

James C. Van Horne un John M. Wachowicz atzīmē³⁶, ka finanšu vadība ir saistīta ar aktīvu iegādi, to finansēšanu un vadību, orientēta uz noteikta mērķa sasniegšanu. Tādējādi finanšu vadību lēmumu pieņemšanā var iedalīt trīs galvenajās jomās:

- investīciju lēmumi;
- finansēšanas lēmumi;
- aktīvu pārvaldības lēmumi.

Galvenais uzņēmuma finansēšanas uzdevums ir racionāla līdzekļu avotu izvēle, lai varētu finansēt vajadzīgos izdevumu apjomus un nodrošināt vēlamo ienākumu līmeni.

Ar finansēšanas jautājumiem uzņēmumi saskaras jau to dibināšanas un darbības uzsākšanas brīdī – ne pārāk bieži uzņēmuma dibinātājiem pašiem ir pieejams savs kapitāls uzņēmuma darbības uzsākšanai. Līdz ar to tiek meklētas dažādas iespējas piesaistīt finansējumu - biežāk izmantotos autors īsi raksturo turpinājumā, izmantojot Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras mājaslapā³⁷ sniegto informāciju.

³³ Селезнева, Н.Н., Ионов, А.Ф. *Финансовый анализ. Управление финансами*, 2-е изд., Москва, 2006. 396 с.

³⁴ Rurāne, M. *Uzņēmuma finanses*. Rīga: Jumava, 2007. 15.-16. lpp.

³⁵ *Financial Management*. Pieejams: <http://www.economywatch.com/finance/financial-management.html> (skatīts 26.03.2015.)

³⁶ Van Horne, J., Wachowicz, J. *Fundamentals of Financial Management*, 13th ed, Harlow: Prentice Hall/Financial Times, 2008. p. 2.

³⁷ *Uzņēmējdarbības finansēšana*. Pieejams: <http://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbibas/uznemejdarbibas-uzsaksana/uznemejdarbibas-finansesana> (skatīts 11.03.2015.)

Kreditēšana – kredīts ir brīvo naudas līdzekļu kustība, ko banka vai uzņēmumi piešķir kredīta ņēmējam uz noteiktu laiku par noteiktu atlīdzību^{38, 39}.

Komercbanku piedāvātie aizdevumi ir viens no pazīstamākajiem uzņēmumu finansēšanas veidiem. Aizdevumiem no komercbankām var būt dažādi raksturlielumi – procentu likme, atmaksas termiņš, nepieciešamais līdzfinansējums vai garantijas u.c.

Līzings un faktoring. **Līzings** ir sevišķa kredīta attiecību forma, kura dod iespēju uzņēmējam iegādāties kustamo vai nekustamo īpašumu, neizņemot no apgrozības lielas naudas līdzekļu summas investīciju veikšanai⁴⁰ - tāpat ir finanšu pakalpojums, kura rezultātā līzinga devējs nodod līzinga ņēmējam tiesības izmantot līzinga objektu apmaiņā pret līgumā noteiktajiem maksājumiem.

Savukārt **faktoring** ir komisijas operācija, kuras ietvaros uzņēmums – piegādātājs nodod bankai savas tiesības saņemt maksājumus par piegādātajām precēm (izpildīto darbu, sniegto pakalpojumu) un no bankas par to saņem lielāko summas daļu (ap 80%), kuru viņam pienāktos saņemt no sava pircēja. Pārējo summas daļu pēc komisijas naudas atrēķināšanas banka izmaksā piegādātājam pēc naudas saņemšanas no preces (pakalpojuma) pircēja⁴¹. Pēc būtības tas ir pakalpojums, kas radīts uzņēmumu naudas plūsmas uzlabošanai un kura pamatā ir naudas prasījuma (debitora parāda) nodošana faktoringa uzņēmumam, saņemot tūlītēju apmaksu

Riska kapitāls ir ilgtermiņa ieguldījums uzņēmuma pašu kapitālā ar nolūku veicināt uzņēmuma vērtības pieaugumu, finansējot tā straujāku izaugsmi un attīstību. Šis finansējuma veids būtiski atšķiras no bankas aizdevuma, kura saņemšanai ir jābūt pietiekamam nodrošinājumam, kā arī ir jāatmaksā aizdevuma pamatsumma un jāveic procentu maksājumi, neņemot vērā uzņēmuma projekta panākumus vai neveiksmes. Riska kapitāla investora pieeja ir krasi atšķirīga, jo viņa ieguldījuma ienesīgums – uzņēmuma daļu vērtība – ir tieši atkarīga no uzņēmuma veiksmīgas darbības un rentabilitātes, uzņemoties tādu pašu risku kā citi uzņēmuma akcionāri. Būtiskākais, ar ko riska kapitāls atšķiras no citiem uzņēmējdarbības finansēšanas veidiem – riska kapitāla investors kļūst par uzņēmuma biznesa partneri, ar kuru

³⁸ **Rurāne, M.** *Uzņēmuma finansu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 66.lpp.

³⁹ **Rurāne, M.** *Finanšu menedžments*. Rīga: RSEBAA, 2005. 179.lpp.

⁴⁰ **Rurāne, M.** *Uzņēmuma finansu vadība*. Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 83.lpp.

⁴¹ Turpat, 90.lpp.

dalāt gan raizes (riskus), gan priekus (peļņu)⁴². Tiek uzskatīts, ka riska investīciju objekti ir uzņēmumi ar augstu straujas izaugsmes ticamību, vai projekti, kuri to īstenošanas gadījumā var nest lielu peļņu uz tajos investēto kapitālu.

Biznesa eņģeļi ir īpašs apzīmējums **privātajiem investoriem** (privātpersonas, visbiežāk pieredzējuši uzņēmēji), kas iegulda savus brīvos līdzekļus un arī pieredzi inovatīvos projektos, kuru autoriem nav sava sākuma kapitāla. “Biznesa eņģeļus” var definēt kā personas vai personu grupas, kas regulāri veic ieguldījumus sākuma kapitālā, kas iegulda pamatkapitālu biržā nekotētos uzņēmumos⁴³.

Kredītu un eksporta garantijas. Kredīta garantija ir Latvijas Garantiju aģentūras (LGA) saistības atlīdzināt kredītiestādei (bankai vai līzingsabiedrībai) zaudējumus, ja komersants neatmaksā finansējuma pamatsummu finanšu pakalpojuma līguma noteiktajā kārtībā⁴⁴. Kredītu garantijas mērķis ir nodrošināt komersantam saņemt kredītresursus komercdarbības veikšanai situācijās, kad komersanta rīcībā esošais nodrošinājums nav pietiekošs kredītresursu piesaistei nepieciešamā apjomā⁴⁵.

Eksporta kredīts ir atliktais maksājums par eksportētāja pircējam piegādātajām precēm un/vai pakalpojumiem. Eksporta kredīta garantijas mērķis ir atbalstīt eksportētājus, sedzot ar eksporta darījumiem saistītos komerciālos un politiskos riskus, kā arī kalpot par nodrošinājumu eksporta darījuma finansējuma saņemšanai⁴⁶.

Sēklas un uzsākšanas kapitāls ir finansējums, kas paredzēts jaunas biznesa idejas īstenošanai – inovatīva produkta radīšanai, kas būtu radikāli jauns, patentējams, ar straujas izaugsmes un eksporta potenciālu. Parasti šādi produkti ir tehnoloģiju jomā un finansējums galvenokārt tiek piešķirts prototipa/produkta izstrādei, patentēšanai, tirgus un biznesa stratēģijas izstrādei, tehnoloģiju pārbaudīšanai un testēšanai, kā arī pieredzējušu konsultantu, speciālistu un profesionāla menedžmenta piesaistei. Līdzīgi kā investora un riska kapitāla

⁴² *Kas ir riska kapitāls?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=76> (skatīts 21.04.2015.)

⁴³ *Jaunā MVU definīcija.* Pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_lv.pdf (skatīts 18.03.2015.)

⁴⁴ **Latvijas Garantiju aģentūra.** *Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai.* Pieejams: www.stopini.lv/upload_file_old/Uznemejiem/LGA%20prezentacija.ppt (skatīts 18.03.2015.)

⁴⁵ *Kas ir kredīta garantija?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=39> (skatīts 18.03.2015.)

⁴⁶ **Latvijas Garantiju aģentūra.** *Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai.* Pieejams: www.stopini.lv/upload_file_old/Uznemejiem/LGA%20prezentacija.ppt (skatīts 18.03.2015.)

fonda gadījumā, sēklas kapitāla fondi ieguldot naudu pretī vēlas saņemt uzņēmuma daļas. Vairumā gadījumu fonds kļūst par mazākuma akcionāriem, līdz ar ko uzņēmumā savus noteikumus nediktē, taču aktīvi iesaistās uzņēmum izaugsmē. Turpretim, jo attīstītāku biznesa projektu idejas autors sēklas fondam nodod, jo mazāku uzņēmuma daļu fonds prasa par savu ieguldījumu. Kā ik katrai biznesā iesaistīta pusei, arī sēklas kapitāla fondiem galvenais mērķis ir paaugstināt kompānijas vērtību, lai gūtu maksimālu peļņu pēc iziešanas no projekta. Sadarbības periods vidēji ilgst no 5 līdz 7 gadiem, pēc kura fonds aktīvi sāk meklēt investoru, kas iegādātos fonda daļu uzņēmumā. Salīdzinājumam – sadarbības periods riska kapitāla fonda gadījumā ir no 3 līdz 5 gadiem⁴⁷.

Mezanīna aizdevums ir aizdevums, kas ir⁴⁸:

- ar paaugstinātu kredīta risku;
- subordinēts attiecībā pret bankas sniegto aizdevumu;
- pastarpināts ar zemāku nodrošinājuma kārtu nekā bankas aizdevums.

Šī aizdevuma mērķis ir sniegt komersantiem ilgtermiņa finansējumu papildus bankas izsniegtajam aizdevumam. To izsniedz, lai segtu ieguldījumu projekta izmaksas, kas saistītas ar jauna komersanta izveidi, esoša komersanta paplašināšanu, produkcijas dažādošanu ar jauniem produktiem, vispārējā ražošanas procesa būtisku maiņu.

Arī investīcijas tiek izmantotas biznesa attīstībai. **Investīcijas** ir naudas līdzekļi, vērtspapīri vai cits īpašums, ko var novērtēt naudas izteiksmē, un kas tiek ieguldīti uzņēmējdarbības vai citas darbības objektos ar mērķi gūt peļņu vai citu derīgu efektu. Investīcijas ir naudas līdzekļu aizdošana uz zināmu laiku, lai izveidotu tādu naudas plūsmu, kura investoram varētu kompensēt aizdoto līdzekļu summu, sagaidāmo inflāciju, kā arī dot zināmu peļņu. Tās var klasificēt pēc dažādām pazīmēm⁴⁹:

1. Atbilstoši kapitāla ieguldīšanas objektam, investīcijas iedalās trīs grupās: materiālās, finanšu un nemateriālās investīcijas:
 - Finanšu investīcijas ir uzņēmuma brīvo naudas līdzekļu ieguldījums ilgtermiņa vērtspapīros, kapitāla līdzdalībā citos uzņēmumos vai arī ilgtermiņa kredītu izsniegšana citiem uzņēmumiem.

⁴⁷ *Sēklas kapitāla fondi*. Pieejams: <http://www.naudabiznesam.lv/finansejums/nauda-biznesa-uzsaksanai/seklas-kapitala-fondi/> (skatīts 18.03.2015.)

⁴⁸ *Kas ir mezanīna aizdevums?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=54> (skatīts 18.03.2015.)

⁴⁹ **Rurāne, M.** *Finanšu menedžments*. Rīga: RSEBAA, 2005. 108.lpp.

- Materiālās vai reālās investīcijas ir brīvo naudas līdzekļu ieguldījums materiālajos objektos, pamatlīdzekļos.
 - Nemateriālās investīcijas ir kapitāla ilgtermiņa ieguldīšana nemateriālos objektos, kas nepieciešami uzņēmuma darbībai.
2. Pēc investīciju rakstura tās var iedalīt tiešajās un atvasinātajās.
- Tiešās investīcijas ir ieguldījumi saimnieciskā subjekta pamatkapitālā (*statute fondā*) ar mērķi iegūt tiesības piedalīties šī uzņēmuma pārvaldē.
 - Atvasinātās investīcijas ir ieguldījums portfelī. Vērtspapīru portfelis ir vienuviet sakārtoti dažāda veida vērtspapīri: akcijas, obligācijas, ķīlu zīmes, apdrošināšanas polise, u.c.
3. Pēc īpašuma formas investīcijas iedalās: privātās, fizisku vai juridisku personu investīcijās; ārvalstu investīcijās; valsts investīcijās.

Finansējumu veidu galvenie plusi un mīnusi un mīnus uzskaitīti 1.1.tabulā:

1.1.tabula

Finansējumu veidu galvenie plusi un mīnusi⁵⁰

Finansējuma veids	Plusi	Mīnusi
Pašu līdzekļu izmantošana	nav saistību; nezūd kontrole; lēts un samērā ātrs (pēc situācijas); vienkārši piesaistīt; augsta kapitāla atdeve	bieži ierobežotas piesaistīšanas iespējas
Privātais investors	nav nepieciešama ķīla; augsta kapitāla atdeve; jāgatavo mazāk dokumentu un apstiprinājumu iegūst ātrāk nekā bankā; iespēja piesaistīt kapitālu, ja nav kredītešanas iespēju	grūti atrast privāto investoru; iespējamās augstās procentu likmes; mazinās dibinātāju kontrole uzņēmumā
	nezūd kontrole;	nepieciešama ķīla;

⁵⁰Uzņēmējdarbības finansēšana. Pieejams: <http://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbiba/uznemejdarbibas-uzsaksana/uznemejdarbibas-finansesana> (skatīts 11.03.2015.)

Kredīts vai aizdevums	nodokļu summas mazināšana, jo tiek maksāti procenti; zemākas procentu likmes nodokļu dēļ	jāmaksā procenti; jāgatavo daudz dokumentu, parasti biznesa plāns; laikietilpīgi; iespējams, ka banka prasīs regulāras atskaites
Dažādu finansējuma avotu apvienojums	iespēja iegūt lielāku finansējumu; nodokļu summas samazināšana, jo tiek maksāti procenti; tiek diversificēti aizdevēju riski	nepieciešama ķīla; jāmaksā procenti par aizņēmumu; mazinās dibinātāju kontrole uzņēmumā; var būt kreditoru/ akcionāru/ uzņēmēju sadarbības problēmas

Tāpat finanšu instrumenti atšķiras ar:

- institūciju veidu, kas finansē (privātie investori, bankas, riska kapitāla kompānijas, Eiropas Savienības struktūrfondi u.c.);
- procentiem, kas tiek prasīti par finansējuma izmantošanu piešķirot/aizdodot (ilgtermiņa, īstermiņa);
- atrašanās vietu attiecībā pret uzņēmumu (ārzemju, vietējais);
- finansēšanas ātrumu (birokrātiskās prasības, dokumentu noformēšana).

Kā atzīmē K.Kozlovskis⁵¹, modernās finanšu investīciju vadīšanas metodes netiek plaši atklātas zinātniskajā literatūrā un publikācijās. Pēc finanšu investīciju jomā strādājošo speciālistu viedokļa izstrādātās mūsdienu finanšu investīciju vadīšanas efektīvās metodes ir uzņēmējdarbības struktūras komercnoslēpums un to publiskā izplatīšana ir stingri ierobežota, jo pašreizējos apstākļos jebkuras nozīmīgās zināšanas izplatīšana konkurences jomā nozīmē tiešu tās nodošanu konkurentiem – tāpat pareizu finanšu lēmumu pieņemšana ir gan to autoru zināšanu, gan intuīcijas jautājums.

Nākošajā apakšnodaļā autors pēta pieejamo informāciju par finanšu instrumentiem Latvijā.

⁵¹ **Kozlovskis, K.** *Mazo un vidējo investoru finanšu investīciju vadīšanas stratēģijas globalizācijas apstākļos*. Promocijas darba kopsavilkums. Rīga: RTU, 2008. 6.lpp.

1.2. Informācija par Latvijas uzņēmējiem pieejamiem finanšu instrumentiem

Lai uzsāktu, paplašinātu vai reorganizētu biznesu, tradicionāli tiek uzskatīts, ka finansējums meklējams bankā, taču tās nav vienīgās iespējas. Pētījuma kontekstā autoram bija aktuāli izpētīt, kādas ir Latvijas uzņēmēju iespējas izmantot dažādus finanšu instrumentus sava biznesa finansēšanai. Izpētot pieejamo informāciju internetā, var secināt, ka dažādas institūcijas sniedz uzņēmējiem plašu informāciju par to.

Mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam izveidotā mājaslapa internetā (<http://www.mvu.lv>) piedāvā šādus finanšu instrumentus, piebilstot, ka tie gan nepiedāvā tiešu finansējumu MVU, bet parasti ir pastarpināti pieejami caur finanšu starpniekiem⁵²:

Eiropas Investīciju Fonds (EIF) - tā aktivitātes ir balstītas uz diviem instrumentiem, kas papildina EIB Globālos aizdevumus finanšu starpniekiem MVU atbalstam:

- *EIF venture* kapitāla instruments sastāv no kapitāla (*equity*) investīcijām riska kapitāla (*venture capital*) fondos un biznesa inkubatoros, kas atbalsta MVU, it īpaši jaundibinātos un uz tehnoloģijām orientētos.
- EIF garantiju instruments sastāv no garantiju izsniegšanas finanšu institūcijām, kas nodarbojas ar kredītu galvojumiem MVU.

Papildus EIF Daudzgadīgās programmas MVU (*Multi-annual Program for SMEs*) finanšu instrumentu ietvaros vada sekojošas shēmas:

- EIF atbalsts jaunajiem uzņēmumiem (*Start - up Facility*), kuras mērķis ir piešķirt riska kapitālu inovatīviem MVU caur investīcijām nozīmīgos specializētos riska kapitāla (*venture capital*) fondos.
- *Seed Capital Action* shēma papildina ETF atbalsta programmu jaunajiem uzņēmumiem (*Start-up Facility*), atbalstot *seed* fondu un inkubatoru, kuros EIF jau investē, izmaksas.

MVU Garantiju iespējas – to mērķis ir palielināt aizdevumu pieejamību maziem vai tikko izveidotiem uzņēmumiem caur riska sadali ar nacionālajām garantijas shēmām un abpusējo garantiju shēmām. Tas sedz:

- aizdevumu garantijas;
- micro kredītu garantijas;
- uzņēmuma kapitāla (*equity*) garantijas;
- informācijas un komunikāciju tehnoloģijas aizdevumu garantijas.

⁵² *Finanšu instrumenti*. Pieejams: <http://www.mvu.lv/pub/?id=15> (skatīts 01.04.2015)

Eiropas Investīciju banka (EIB) – šīs ES finanšu institūcijas uzdevums ir atbalstīt ES dalībvalstu integrāciju, sabalansētu attīstību un ekonomisko un sociālo kohēziju. EIB finansē tikai lielus projektus, bet MVU var netieši iegūt no tiem (piemēram no biznesa inkubatoriem, zinātnes parkiem, garantijām):

- “Globālie aizdevumi” (“*Global loans*”) - EIB piedāvā globālos aizdevumus MVU caur finanšu starpniekiem, atbalstot MVU pieejamā finansējuma pieaugumu un procentu samazinājumu.
- Iniciatīva “*Innovation 2000*” - tika izveidota investīciju atbalstam, kas veicina informāciju sabiedrību, izpēti un attīstību, inovāciju un konkurētspēju, kā arī cilvēkkapitāla attīstību:

EIB finansējums tiek sniegts piecās jomās, ieskaitot MVU un uzņēmējdarbības attīstību.

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB) - izmanto investīciju līdzekļus tirgus ekonomiku un demokrātiju attīstībai 27 Centrāleiropas un Centrāl Āzijas valstīs. Tā finansē banku un netieši industriju un biznesu projektus. ES - ERAB MVU finansēšanas līdzeklis (Centrāl - un Austrumeiropas valstīm) - veicina pieejamību aizdevumiem un kapitāla (*equity*) operācijām ar vietējiem finanšu starpniekiem ES dalībvalstīs.

Taču, kā redzams no augstākminētā, pašiem uzņēmējiem pie šiem finanšu instrumentiem pieeja praktiski nav iespējama – nepieciešami starpniekpakalpojumi, kas bieži vien ir sarežģīti.

Latvijas jauno uzņēmēju atbalstam izveidotas vairākas programmas - pazīstamākās no tām:

Programma „Altum” (www.altum.lv) - tās ietvaros tiek sniegti aizdevumi Latvijā reģistrētiem komersantiem, kuriem ir ekonomiski pamatoti turpmākās darbības plāni, bet nav pieejams kredītiestāžu finansējums paaugstinātu risku dēļ.

Programma „Atspēriens” – tās mērķis ir veicināt mazo un vidējo uzņēmumu attīstību, kuri nav vecāki par vienu gadu. Programmas ietvaros tiek daļēji (75% apmērā) atbalstīti tādi jauno komersantu izdevumi, kas saistīti ar specifiskas tehnikas un licenču iegādi, grāmatvedības un jurista - konsultanta pakalpojumu apmaksu, tirdzniecības vietas pielāgošanu, interneta mājaslapas izstrādi un citiem.

Valsts Atbalsta programmas (VAP) – tajās ietvertas vairākas aktivitātes, kas paredzētas mikro, mazās un vidējās uzņēmējdarbības veicināšanai, inovācijas un zinātnes potenciāla attīstībai.

Eiropas Savienības fondu finansējums - ES sniegtā finanšu palīdzība ekonomiskajai un sociālajai attīstībai Latvijā. Lielākie finanšu instrumenti, kuru ietvaros Latvija saņem finanšu atbalstu no šādiem fondiem: Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF) un Kohēzijas fonds (KF). ES fondu atbalsts galvenokārt tiek piešķirts projektiem, kas saistīti ar iedzīvotāju izglītības līmeņa celšanu, uzņēmumu tehnoloģisko pilnveidošanos, zinātnes un pētniecības attīstību.

Enterprise Europe Network (EEN) - Eiropas Biznesa tīkls ir lielākais uzņēmējdarbības un inovācijas atbalsta kontaktpunktu tīkls, kas sniedz praktisku informāciju uz specifiskiem jautājumiem ES uzņēmējiem, īpašu uzmanību veltot mazajiem un vidējiem uzņēmējiem.

Savukārt Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) mājaslapā apkopota informācija par pieejamiem atbalsta instrumentiem uzņēmējiem 2015.gada aprīlī, kas ietver informāciju par dažādām programmām, uz kurām uzņēmēji var pieteikties, kā arī par biznesa inkubatoriem, atbalstu "zaļo" tehnoloģiju ieviešanai ražošanā, riska kapitāla fondiem, atbalstu lauksaimniecībai, u.c. Informācija ir plaša, bet tajā nav pieminēta kopfinansēšana un tās iespējas.

LIAA inovatīvas uzņēmējdarbības motivācijas programmas mājaslapā pieejama informācija par atbalsta instrumentiem jaunajiem uzņēmējiem⁵³, kur dots arī īss kopsavilkums katrai programmai vai organizācijas piedāvājumam.

Darba autors pozitīvi vērtē jaunāko informāciju, ka 2015.gada aprīlī vienotā institūcijā ir apvienojušies trīs uzņēmumi, kas sniedz atbalstu uzņēmējiem finanšu instrumentu veidā: Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum, Latvijas Garantiju aģentūra un Lauku attīstības fonds (LAF). Vienotās institūcijas nosaukums ir Attīstības finanšu institūcija Altum (ALTUM), un tā turpina īstenot visas līdzšinējās ALTUM, LGA un LAF valsts atbalsta programmas. Līdz ar šīs vienotās institūcijas izveidi tagad arī Latvijā pilna spektra valsts atbalsta programmas un finanšu instrumenti – aizdevumi, riska kapitāls, garantijas, atbalsts lauksaimniekiem – ir

⁵³Jaunajiem uzņēmējiem pieejamie atbalsta instrumenti Rīgā. Pieejams: <http://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbiba/jaunajiem-uznemejiem-pieejamie-atbalsta-instrumenti-riga> (skatīts 15.03.2015.)

pieejami vienuviet. Tas ir visaptverošs finanšu instrumentu klāsts visās uzņēmuma attīstības stadijās, sniedzot daudz plašākas biznesa attīstīšanas iespējas nekā līdz šim⁵⁴.

Izvērtējot iepriekšminēto, var secināt, ka Latvijas uzņēmējiem ir pieejama informācija par finanšu instrumentiem, kas izmantojami biznesa attīstībai. Tas, vai un kā šo informāciju izmanto uzņēmēji, ir katra paša lēmums. Jāatzīmē, ka to piesaiste nav vienkārša un uzņēmējam, izvēloties kādu no tiem, jārēķinās ar zināmām grūtībām un formalitātēm.

Darba autors atzīmē Madaras Gavares 2014.gada pētījumu par jauno uzņēmēju finansēšanas iespējām Latvijā⁵⁵, kurā, aptaujājot 62 dažādu nozaru respondentus, secināts, ka uzsākot biznesu, 90% gadījumu tiek izmantots pašu finansējums. Pētījumā secināts, ka finansējuma piesaiste Latvijā uzņēmuma darbības sākuma fāzē nav pietiekami attīstīta Latvijā, uzsākot uzņēmējdarbību, uzņēmēji ir spiesti izmantot pašu līdzekļus un aizņēmumus no radiem un draugiem, bet no ārējiem finansējuma avotiem visbiežāk izmantotais ir banku finansējums. Pētījuma dati liecina, ka kopfinansējums netika izmantots nevienā gadījumā starp aptaujātajiem respondentiem – ne uzņēmuma darbības uzsākšanas, ne paplašināšanas brīdī, kas liecina, ka šis finansējuma veids uzņēmējiem ir svešs. Taču kopfinansējums ir viens no finanšu instrumentiem, kas uzskatāms par novitāti, un pasaulē tas jau pierādījis savu efektivitāti – tā izmantošanu autors detalizētāk pētījis nākošajā nodaļā.

⁵⁴ *Apvienojot valsts atbalsta finanšu instrumentus, uzņēmējiem reģionos paveras vairāk iespēju*, 08.05.2015. Pieejams: <http://www.liepajniekiem.lv/papildinformacija/apvienojot-valsts-atbalsta-finansu-instrumentus-uznemejiem-regionos-paveras-vairak-iespeju-166181> (skatīts 09.08.2015.)

⁵⁵ **Gavare, M.** *Jauno uzņēmēju finansēšanas iespējas Latvijā, 2014.* Pieejams: <https://prezi.com/bpjy8gnq4m/jauno-uznemumu-finansesanas-iespejas-latvija/> (skatīts 29.04.2015.)

2. KOPFINANSĒJUMS KĀ ALTERNATĪVAIS FINANSĒŠANAS VEIDS

2.1. Kopfinansējuma būtība un veidi

Lai gan *crowdfunding* ideja zināma kopš 17.gadsimta, kad to izmantoja grāmatu izdošanas finansēšanai⁵⁶, kopfinansēšana sāka savu attīstību ar interneta plašāku pieejamību un strauji attīstījās ekonomiskās krīzes laikā. Pirmais kopfinansēšanas projekts tika realizēts 1997.gadā, pirmā kopfinansēšanas interneta platforma tika izveidota 2001.gadā, bet 2012.gadā pasaulē bija jau vairāk kā 500 kopfinansēšanas platformu. 2012.gada februārī tika realizēts pirmais kopfinansēšanas projekts, kas savāca gandrīz 1,5 miljonus EUR.

Ričards Vats (*Richard Watts*), pirmās neatkarīgās salīdzināšanas platformas Nurturemoney.com dibinātājs un izpilddirektors uzskata⁵⁷, ka mēs esam sākuma stadijā kaut kam, kas pašlaik ir samērā mazs, bet, kam ir potenciāls augt daudz, daudz lielākam. Nurturemoney.com savu darbību uzsāka 2014.gada novembra vidū, tā ir aktuāla gan investoriem, gan tiem, kas meklē finansēšanas iespējas, jo apkopo plašu informāciju par dažādu finanšu instrumentu, kas pieejami tirgū, efektivitāti un iespējām. Šobrīd Nurturemoney.com strādā ar 51 kopfinansēšanas platformām.

Roberts Mičels (*Robert Mitchell*), ir viens no pirmajiem mūsdienu *crowdfunding* modeļa idejas autoriem, kas vēlāk kļuva par advokātu un izstrādāja tiesiskos regulējumus, kas palīdzēja attīstīties *crowdfunding* idejai ASV un šobrīd ir veiksmīgs profesionālo pakalpojumu, tehnoloģiju un nekustamo īpašumu speciālists, kopfinansējuma ideju raksturo šādi⁵⁸: kopfinansējums (kolektīvais finansējums, pūļa finansējums vai tautas fondi) ir kolektīvas sadarbības veids, kad indivīdi brīvprātīgi (parasti ar interneta palīdzību) apvieno savus finanšu vai citus resursus, lai atbalstītu citus cilvēkus vai organizācijas.

⁵⁶ *Iepazīstina ar pūļa finansējuma metodi*. Pieejams: <http://www.eliesma.lv/iepazistina-ar-pula-finansejuma-metodi> (skatīts 12.04.2015.)

⁵⁷ *Crowdfunding Comparison - The New Business Opportunity*. Pieejams: <http://www.forbes.com/sites/trevorclawson/> (skatīts 17.04.2015.)

⁵⁸ *Iepazīstina ar pūļa finansējuma metodi*. Pieejams: <http://www.eliesma.lv/iepazistina-ar-pula-finansejuma-metodi> (skatīts 12.04.2015.)

Eiropas Komisijas ziņojumā⁵⁹ kopfinansēšanu definē kā kolektīvo finansēšanu un atzīmē, ka šādu terminu sāka izmantot nozarē, un parasti ar to tiek apzīmēts atklāts uzaicinājums sabiedrībai, lai piesaistītu līdzekļus konkrētam projektam. Bieži vien šos uzaicinājumus publicē un reklamē un ar sociālo plašsaziņas līdzekļu starpniecību un tie ir atklāti tikai noteiktā laikposmā. Līdzekļus parasti piesaista no lielāka skaita atbalstītāju salīdzinoši nelielu ieguldījumu veidā, bet mēdz būt arī izņēmumi.

Eiropas Komisijas ziņojumā⁶⁰ teikts, ka "kolektīvā finansēšana" attiecas uz finansēšanas kanālu, ko var izmantot daudzos dažādos veidos:

- 1) **Uz ziedojumiem balstīta kolektīvā finansēšana** - uz ziedojumiem balstītas kolektīvās finansēšanas gadījumā ziedojumi tiek vākti konkrētam projektam noteiktā laikposmā. Informācija par ziedojumu vākšanu tiek izplatīta internetā un ar sociālo plašsaziņas līdzekļu starpniecību – šādi ziedojumi ir finanšu ieguldījumi, kas parasti (bet ne tikai) paredzēti labdarības mērķiem.
- 2) **Uz atlīdzību balstīta vai priekšpārdošanas kolektīvā finansēšana** paredz kolektīvās finansēšanas kampaņas atbalstītājiem piedāvāt kaut ko pretim (atbalstītāji pretim saņem kaut ko simbolisku, piemēram, iespēju piedalīties sevis finansētajā kultūras pasākumā (piemēram, piedalīties kā statistis filmas uzņemšanā) vai produktu, kas ticis izstrādāts vai saražots ar savāktajiem līdzekļiem).

Ziņojumā⁶¹ uzsvērts, ka visi iepriekš minētie kolektīvās finansēšanas veidi ir raksturojami kā "**kolektīvā sponsorēšana**".

Citas kolektīvās finansēšanas kampaņas piedāvā arī finansiālas atdeves iespējas. Peļņas sadales shēmas piedāvā izredzes saņemt daļu no finansējamā projekta nākotnē gūtās peļņas (piemēram, nākotnes peļņa no jaunas mobilās lietojumprogrammas pārdošanas, kuras izstrāde tikusi finansēta ar kolektīvā finansēšanā gūtiem līdzekļiem).

- 3) **Uz vērtspapīriem balstīta kolektīvā finansēšana**⁶² paredz, ka tās atbalstītāji var saņemt pašu kapitāla daļas vai parāda instrumentus (piemēram, vides aizsardzības

⁵⁹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

⁶⁰ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

⁶¹ Turpat.

⁶² Turpat.

projekts varētu emitēt parāda instrumentus, lai uzbūvētu atjaunojamās enerģijas ģeneratorus, vai arī jaunizveidots inovāciju uzņēmums varētu emitēt kapitāldaļas, lai piesaistītu darbības uzsākšanai nepieciešamos līdzekļus). Atšķirība no sākotnējā publiskā piedāvājuma ir, piemēram, tāda, ka emitētās kapitāldaļas parasti netiek tirgotas sekundārajā tirgū un netiek parakstītas. Uz peļņas sadali un uz vērtspapīriem balstītu kolektīvo finansēšanu var raksturot kā "**kolektīvos ieguldījumus**". Visbeidzot, "**kolektīvo aizdevumu**" kampaņas dalībnieki aizņemas naudu un apsola atmaksāt kapitālu saskaņā ar konkrētiem noteikumiem ar (vai noteiktos gadījumos bez) procentiem. Piemēram, patērētāji ar kolektīvās finansēšanas palīdzību savāc nelielas naudas summas, lai izremontētu mājokli, finansētu studijas utt., vai arī uzņēmums aizņemas līdzekļus jaunu darbību finansēšanai.

Ziņojumā⁶³ teikts, ka iepriekšminētie ir galvenie modeļi, kas patlaban tiek izmantoti kolektīvās finansēšanas kampaņās. Tomēr kolektīvā finansēšana vēl atrodas agrīnā attīstības posmā, tāpēc šie modeļi, iespējams, nākotnē vēl attīstīsies.

Savukārt biznesa pasaulē kopfinansēšanas modeļi visbiežāk tiek dalīti šādi:

Ziedojumu/ atlīdzības modelis - pret mikroinvestīciju investors atpakaļ saņem pateicību, finansēto gala produktu, vai kādu citu materiālu vai nemateriālu labumu.

Aizdevuma kopfinansēšana – šis modelis galvenokārt izplatīts mazattīstītajās valstīs, kur banku kredīts ir ļoti dārgs un grūti pieejams.

Daļu kopfinansēšana - investors iegulda mikroinvestīciju projekta attīstībā un pretī saņem nelielu projekta daļu. Gadījumā, ja projekts attīstās, investora daļa pieaug un viņš gūst peļņu.

Tātad kopfinansēšana ir apgriezts modelis standarta investēšanas modeļiem un kā galvenos ieguvumus no tās var minēt to, ka tā uzrunā plašu interesentu loku, piesaistot no katra pa mikroinvestīcijai, apmaiņā pret kādu labumu. Kopfinansējuma būtība ir tāda, ka, izmantojot izveidotās platformas, tiek izvietota informācija par biznesa ideju un vākti finanšu līdzekļi no cilvēkiem visā pasaulē. Ja finansējums tiek piesaistīts kā ziedojumi, idejas autoriem ir iespēja izvairīties no kredīta ņemšanas bankā vai lielu investoru piesaistes, ar

⁶³ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

kuriem uzņēmuma peļņa būtu jādala. Turklāt, izmantojot šo finansējuma veidu, var uzzināt, cik liela varētu būt potenciālo klientu interese par produktu.

Bez finansiālās atdeves atbalstītājiem darbojas ziedojumu, atlīdzības un pirmspārdošanas modeļi (kolektīvā sponsorēšana), ar finansiālo atdevi atbalstītājiem darbojas peļņas sadales, aizdevumu un ieguldīšanas vērtspapīros modeļi (kolektīvie aizdevumi vai kolektīvie ieguldījumi (ieskaitot peļņas sadali)).

Kā **ieguvumi no kopfinansēšanas** tiek minēts tas, ka kopfinansēšanas izmantošana dod ieguldījumu arī⁶⁴:

1. Uzņēmējdarbības veicināšanā - ne tikai nodrošinot labāku finansējuma pieejamību, bet arī kā papildu tirgus izpēti un tirdzniecības līdzeklis, kas var palīdzēt uzņēmējiem gūt būtisku informāciju par klientiem un publicitāti. Šādās kampaņās gūtā pieredze arī palīdz veidot nodarbināmības prasmes⁶⁵, savukārt sekmīgas kampaņas ir vērtīgs paraugs citiem “potenciālajiem uzņēmējiem”. Atbalstītājiem šis jaunais finansēšanas veids dod iespēju veikt tiešu izvēli, kur izvietot savu naudu, un sniedz sajūtu, ka tie iesaistās projektā. Atbalstītāji var gūt arī atšķirīgu skatījumu uz uzņēmējiem un tiešāku kontaktu ar tiem, un tas var vēl vairāk veicināt uzņēmējdarbības kultūru. Atbalstītāji bieži vien arī veido kopienu finansētā projekta atbalstam vai arī sniedz nefinanšu līdzekļus kolektīvo ārpakalpojumu veidā (aicinājumi sabiedrībai sniegt nemonetāru ieguldījumu projekta īstenošanā (piemēram, prasmes, tirdzniecības tīkli u. c.)).
2. Inovāciju, pētniecības un izstrādes jomā - veicinot izaugsmi, kopienu attīstību un darbvietu radīšanu, nodrošinot finansējumu inovatīviem projektiem, kuri vēl nav sasnieguši tādu īstenošanas stadiju, lai atbilstu tradicionālo finanšu tirgus avotu prasībām. Salīdzinājumā ar citiem finansējuma veidiem kolektīvā finansēšana var arī samazināt izmaksas un administratīvo slogu uzņēmumiem, jo īpaši MVU.
3. Kopfinansēšana sniedz ne tikai iespējas jauniem projektiem, bet arī padara šīs iespējas vienlīdzīgākas. 2012.gadā aptuveni 8% no sieviešu vadītajiem uzņēmumiem saņēma finansējumu tradicionālā veidā (banku aizdevumos, no

⁶⁴ Turpat.

⁶⁵ **Green A. et al.** *Explanatory Research on Internet Work Exchanges and Employability, Analysis and synthesis of quantitative evidence on crowdsourcing for work, funding and volunteers, 2014.* Steward J (Ed). JRC Scientific and Policy Report Series, EUR 26423 EN. Perspektīvo tehnoloģiju pētījumu institūts, Kopīgais pētniecības centrs, Eiropas Komisija. Pieejams: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC85646.pdf> (skatīts 12.04.2015.)

biznesa eņģeļiem), bet *crowdfunding* projektos šis skaitlis pieauga gandrīz līdz 50%, paverot daudz plašākas iespējas sievietēm uzņēmējdarbībā⁶⁶.

Kopfinansējuma izmantošanas iespējas, apjomu pieaugums, u.c., pasaulē un Latvijā analizētas darba turpinājumā.

2.2. Kopfinansējuma izmantošanas iespējas

Kopfinansēšana strauji attīstās lielākajā daļā pasaules valstu. Šajā nodaļā autors apkopojis informāciju par kopfinansēšanas dinamiku pasaulē, balstoties uz pieejamajiem pētījumu datiem. Sakarā ar to, ka tikko iznācis lielākās kopfinansēšanas izpētes kompānijas *Massolution* jaunākais pētījums par 2014.gadu, kura dati pieejami tikai maksas versijā, autors izmanto arī 2013.gada datus.

Kā jau iepriekš minēts, kopfinansēšana tiek realizēta galvenokārt uz *crowdfunding* platformām (interneta bāzes platformas) un sasaista līdzekļu vācējus ar finansētājiem⁶⁷. *Lemberts (Lambert)* un *Švīnbahers (Schwienbacher)*⁶⁸ sniedz vēl detalizētāku kopfinansēšanas definīciju. Tā ir kā atklāts sauciens [. . .] finanšu līdzekļu sagādāšanai vai nu ziedojumu formā vai noteiktas atlīdzības formā un/ vai balsošanas tiesību formā, lai atbalstītu iniciatīvas īpašos nolūkos⁶⁹. Atšķirīgam viedoklim un dažām diskusijām kā definēt kopfinansēšanu, tiek ieteikts skatīt *Mollick (Mollick)*⁷⁰. Tiek piebilsts, ka daudzi kopfinansēšanas projekti ietver uz ziedojumiem balstītu un uz atlīdzību balstītu elementu kombināciju, kā rezultāta tiek ieteikts no *Lemberta* un *Švīnbahera* definīcijas svītrot vārdus „vai nu”.

Kopfinansēšanas platformu, kurās tiek realizēti kopfinansēšanas projekti, izvietojumu dažādās pasaules valstīs sk.2.1.attēlā:

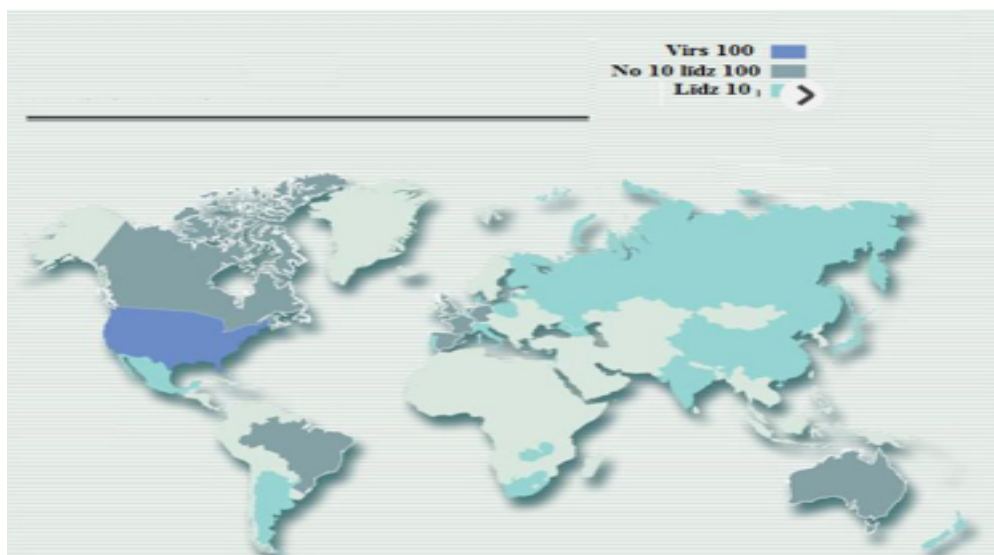
⁶⁶**Miis, B.** *Crowdfunding – jaunas asinis finanšu ekosistēmā*, 29.10.2013. Pieejams: <http://www.monday.lv/crowdfunding-jaunas-asinis-finansu-ekosistema/> (skatīts 14.04.2015.)

⁶⁷**Belleflamme, P., Omrani, N., Peitz, M.** *The Economics of Crowdfunding Platforms*. Pieejams: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2585611 (skatīts 03.05.2015.)

⁶⁸ **Lambert, T., Schwienbacher, A.** *An Empirical Analysis of Crowdfunding*. Mimeo, 2010.

⁶⁹ Sk. arī **Schwienbacher, A., Larralde, B.** *Crowdfunding of Small Entrepreneurial Ventures*. In: D. Cummings (ed.). *The Oxford Handbook of Entrepreneurial Finance*. Oxford: Oxford University Press, 2012.

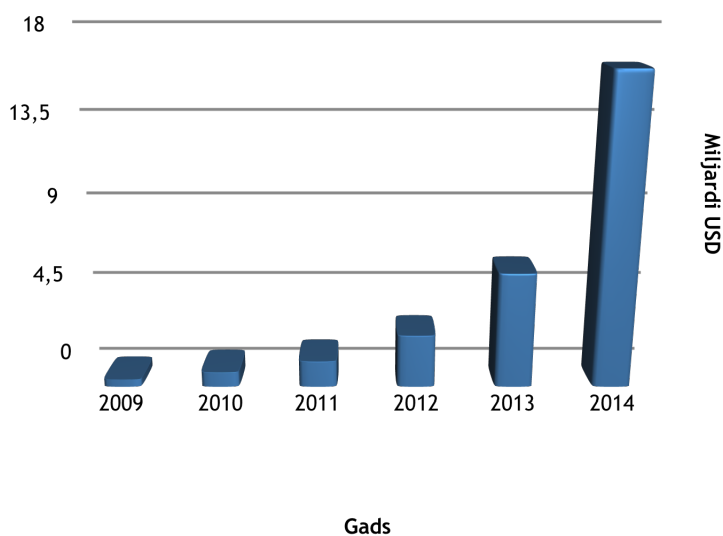
⁷⁰ **Mollick, E.** *The Dynamics of Crowdfunding: Determinants of Success and Failure*. *Journal of Business Venturing* 29: 1-16, 2014.

2.1.att. Kopfinansēšanas platformu izvietojums pasaulē, 2013.gads⁷¹

Kā redzams attēlā, Amerikas Savienotās Valstis ir visattīstītākās šajā jomā, tur kopfinansēšanas platformu ir visvairāk.

Kopfinansēšanas apjomu pieaugumu pasaulē uzskatāmi demonstrē 2.2.attēls:

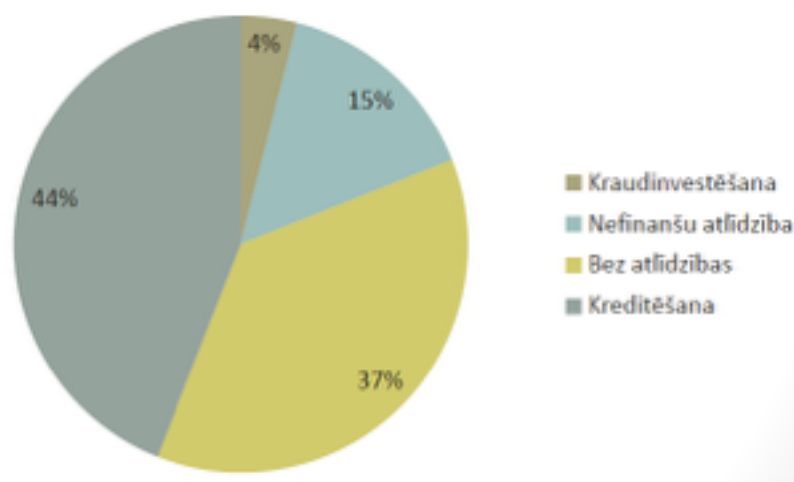
2.2.att. Pasaules kopfinansēšanas apjomu pieaugums, 2009. - 2014.gads, miljoni USD⁷²

Kā redzams attēlā, šis finansēšanas veids strauji attīstās - 2013.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, ir pieaudzis vairāk nekā 10 reizes, bet 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu ir pieaudzis par 167%.

Izpētot investoru motivāciju, izveidots 2.3.attēls:

⁷¹Massolution®. *The Crowdfunding Industry Report, 2013CF*. Pieejams: www.crowdsourcing.org/editorial/2013cf-the-crowdfunding-industry-report/25107 (skatīts 06.02.2015.)

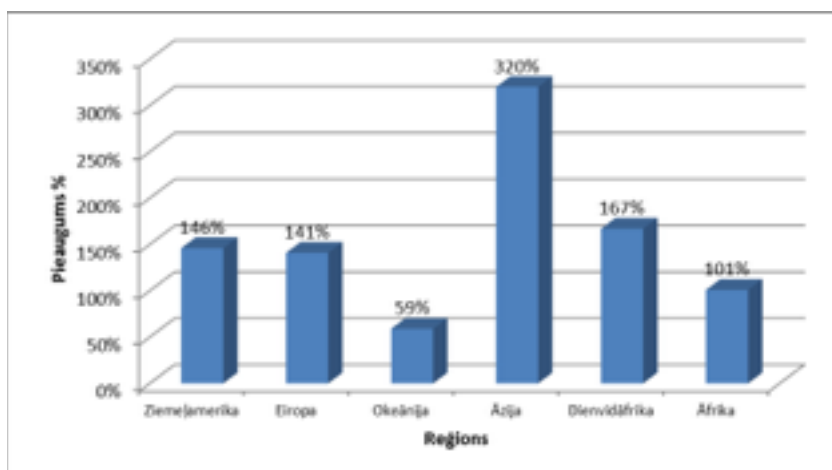
⁷² Massolution®. *2015CF - Crowdfunding Industry Report*. USA, 2015.

2.3.att. Investētāju motivācija, 2013.gads, %⁷³

No attēlā redzamā var secināt, ka lielākā daļa šo finanšu instrumentu izvēlas, lai kreditētu kādu projektu (44%), bet 37% investē bez atlīdzības, tātad ir skaidri redzams, ka šis finanšu instruments finanšu resursu meklētājiem ir ļoti izdevīgs.

Kā jau iepriekš minēts, reģioni, kuros 2014.gadā pēc *Massolution* pētījuma datiem piesaistīts lielākais kopfinansējuma apjoms, ir Ziemeļamerika – 9,46 miljardi ASV dolāru, Āzija – 3,4 miljardi ASV dolāru un Eiropa – 326 miljoni ASV dolāru. Okeānija, Dienvidāfrika un Āfrika piesaistījusi salīdzinoši daudz mazāku finansējuma apjomu. Kopfinansējuma piesaistījuma pieaugums 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, dažādos pasaules reģionos redzams 2.4.attēlā:

2.4.att. Piesaistītā kopfinansējuma pieaugums 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, %⁷⁴

⁷³Massolution®. *The Crowdfunding Industry Report, 2013CF*. Pieejams: www.crowdsourcing.org/editorial/2013cf-the-crowdfunding-industry-report/25107 (skatīts 06.02.2015.)

⁷⁴ Massolution®. *2015CF - Crowdfunding Industry Report*. USA, 2015.

Ja piesaistīto investīciju summa 2013.gadā vislielākā bija Ziemeļamerikā, Eiropa bija otrajā vietā, Okeānija – trešajā, tad 2014.gadā Āzija ir uzrādījusi vislielāko pieauguma apjomu (+320%) un ierindojusies otrajā vietā, apsteidzot Eiropu. Eiropa un Ziemeļamerika uzrāda līdzīgus pieauguma tempus – attiecīgi +141 un +146%. Salīdzinoši augstus kopfinansējuma tempus uzrāda arī Dienvidāfrika 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu (+167%), tomēr šajā reģionā tirgus ir krietni mazāks.

Izvērtējot kopfinansējuma apjomu pieaugumu pa veidiem 2014.gadā, izveidota 2.1.tabula:

2.1.tabula

Kopfinansējuma pieaugums pa veidiem, 2013./2014.gadu⁷⁵

Kopfinansējuma veids	Kopfinansējuma apjoms 2014.gadā	Pieaugums %, 2013/2014.gadu
Uz aizdevumiem bāzēts kopfinansējums	11,08 miljardi USD	+223%
Uz ieguldījumiem bāzēts kopfinansējums	1,1 miljardi USD	+182%
Kombinētais kopfinansējums	487 miljoni USD	+290%
Uz autoratlīdzībām bāzēts kopfinansējums	273 miljoni USD	+336%
Uz ziedojumiem bāzēts kopfinansējums	Nav datu	+45%
Uz atlīdzību bāzēts kopfinansējums	Nav datu	+84%

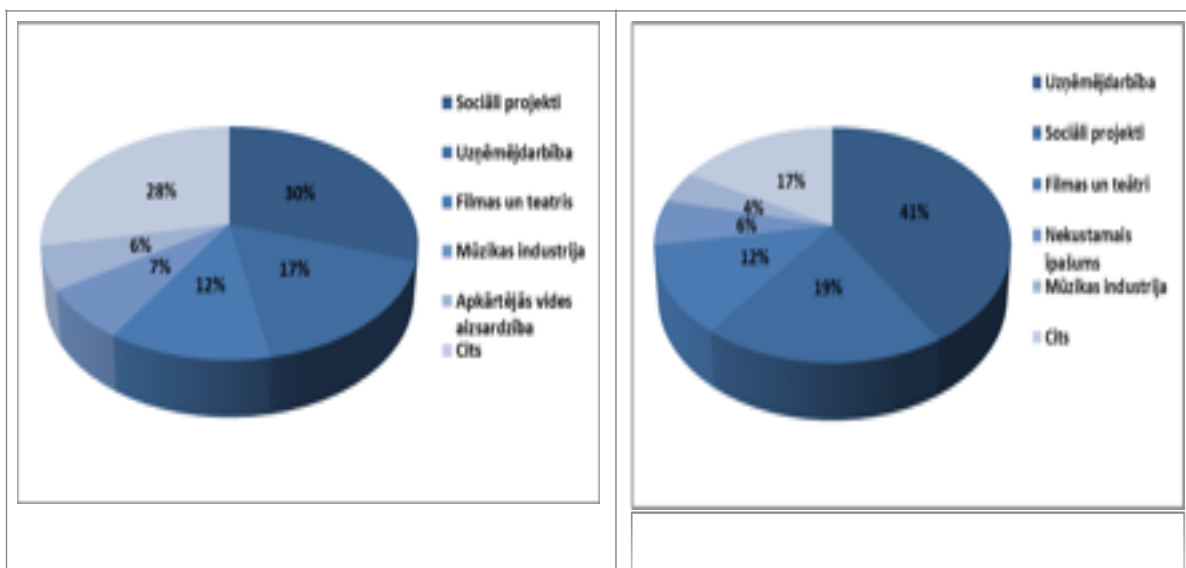
Kā redzams tabulā, lielākais pieaugums 2014.gadā ir uz autoratlīdzībām bāzētam kopfinansējumam (+336%), kombinētajam kopfinansējumam (+290%) un uz aizdevumiem bāzētajam kopfinansējumam (+223%).

Populārākie finansēšanas virzieni 2013.un 2014.gadā redzami 2.5.attēlā:

2013.gads

2014.gads

⁷⁵ Autora veidota tabula pēc **Massolution®**. 2015CF - *Crowdfunding Industry Report*. USA, 2015.

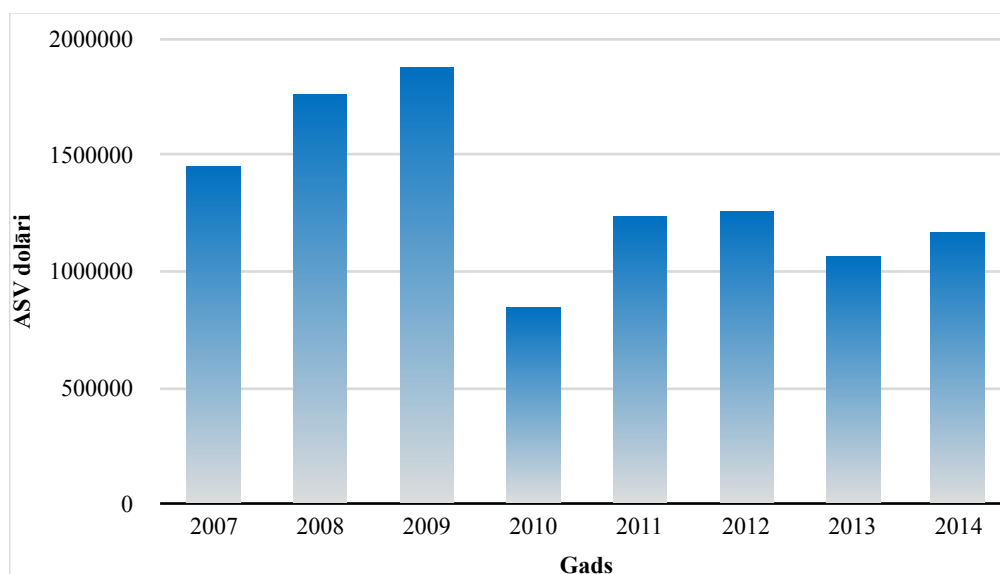
2.5.att. Populārākie kopfinansēšanas virzieni, 2013.un 2014.gadā, %^{76, 77}

Kā redzams attēlā, 2013.gadā populārākais finansēšanas virziens ir sociālie projekti, kas sastāda 30% no kopfinansēšanas projektu apjoma, otrajā vietā uzņēmējdarbība (17%), bet trešajā filmas un teātris (12%). Savukārt 2014.gadā vislielākais kopfinansēšanas apjoms ir uzņēmējdarbībai (41% jeb 6,7 miljardi ASV dolāru), sociālo projektu apjoms ir samazinājies līdz 19% jeb 3,06 miljardiem ASV dolāru, bet trešajā vietā ar nemainīgu tirgus daļu – filmas un teātris (12% jeb 1,97 miljardi ASV dolāru). Kā secina darba autors, 2014.gadā kopfinansēšanas apjomos nekustamā īpašuma projekti ir apsteiguši apkārtējās vides aizsardzības projektus, kas liecina par finansēšanas tendenču izmaiņām.

Izpētot, kāds ir bijis vidējais mērķa investīciju apjoms kopfinansēšanas projektos, var secināt, ka nevar izteikt viennozīmīgus apgalvojumus, ka analizēto gadu laikā vidējais mērķa investīciju apjoms ir audzis – sk.2.6.attēlu:

⁷⁶ Massolution®. 2015CF - Crowdfunding Industry Report. USA, 2015.

⁷⁷ Crowdfunding is accelerating at an unprecedented rate and impacting government policy, informing enterprise innovation and changing the role of financial institutions worldwide, a recent report reveals. Pieejams: <http://www.thepaypers.com/e-invoicing-scf-e-procurement/global-crowdfunding-market-to-reach-usd-34-4-bln-in-2015-report/759418-24> (skatīts 02.05.2015.)

2.6.att. Vidējais kopfinansējuma mērķa investīciju apjoms, 2007. - 2014.gads, USD⁷⁸

Kā redzams attēlā, 2010.gadā vidējais kopfinansējuma mērķa investīciju apjoms vairāk nekā uz pusi ir samazinājies (salīdzinot ar 2009.gadu), ko varētu uzskatīt par ekonomiskās lejupslīdes sekām, kas šajā tirgū atspoguļojas vēlāk nekā citos, bet, sākot ar 2011.gadu atkal vērojams vidējā kopfinansējuma mērķa investīciju apjoma pieaugums. Periodā no 2011. – 2014.gadam vidējais kopfinansējuma mērķa investīciju apjoms vairs nepieaug, bet uzrāda tendenci nostabilizēties.

Pētījuma kontekstā interesanti apskatīt lielākās kopfinansēšanas platformas pasaulē:

1. **Kickstarter** – tā ir platforma, kur kreatīvi projekti meklē uz ziedojumiem bāzētu finansējumu. Šos projektus var sagrupēt, piemēram, kā jaunus, kreatīvos projektus (mākslas instalācijas, interesanti pulksteņi, mūzikas albumu iepriekšpārdošana, utt.) – šie projekti nav biznesa projekti, žēlsirdības projekti, vai kāda indivīda personīgās vajadzības. Tā atbalsts paredzēts radošiem projektiem, kam ir nepieciešams papildu finansējums rezultāta sasniegšanai. Kickstarter ietur komisijas maksu 5% no katra projekta finansējuma kopsummas, ja projekts tiek veiksmīgi finansēts, bet maksa netiek ieturēta, ja projekts netiek sekmīgi finansēts un nauda tiek atgriezta ieguldītājiem. Interesanti, ka atbalstītāji sekmē paša projekta realizāciju, bet mērķis nav gūt peļņu no tā. Tā vietā projekta veidotāji piedāvā savu atlīdzību, piemēram, grāmatu vai filmu gatavās kopijas veidā.

⁷⁸ **EquityNet.** *Crowdfunding Charts.* Pieejams: <https://www.equitynet.com/crowdfunding-charts.aspx> (skatīts 01.05.2015.)

Kickstarter ir viena no vecākajām un lielākajām kopfinansēšanas platformām pasaulē, kas uzrāda stabilus izaugsmes rādītājus pēdējo 5 gadu laikā.

2. **Indiegogo** – ja Kickstarter stingri izvēlas projektus, uz kuriem fokusējas, tad Indiegogo veido uz ziedojumiem balstītu līdzekļu vākšanas kampaņas lielākoties mūzikas, kā hobiju, personisko finanšu vajadzību, labdarības, u.c. jomās (izņemot investīcijas). Arī Indiegogo demonstrē stabilus starptautiskus izaugsmes rādītājus, balstītus un platformas elastības, izvēlētās pieejas un agrās darbības uzsākšanas dēļ.
3. **Crowdfunder** darbības princips paredz palielināt ieguldījumus (nevis atlīdzību), un tas ir viens no lielākajiem un visstraujāk augošajiem tīkla investoriem. Iegūstot bāzes finansējumu ar tādu kopfinansēšanas platformu palīdzību kā Kickstarter vai Indiegogo, uzņēmumi bieži vien izmanto iespēju ieguldīt Crowdfunder, lai palielinātu kapitālu.
4. **RocketHub piedāvā finansējumu uz** ziedojumu bāzes dažādiem radošajiem projektiem. Unikālas ir RocketHub *FuelPad* un *Launchpad* programmas, kas palīdz kampaņas veidotājiem un potenciālajiem reklāmas un mārketinga partneriem sazināties un sadarboties, lai veiksmīgi īstenotu šīs kampaņas.
5. **Crowdrise** ir platforma, kas uz ziedojuma bāzes vāc līdzekļus labdarībai. Unikālā *Points System Crowdrise* palīdz izsekot, cik liela ir realizēto projektu atdeve.

Šīs ir tikai 5 lielākās kopfinansēšanas platformas pasaulē, taču, izpētot to darbību, uzreiz ir skaidrs, cik dažādas tās ir. Pasaulē, lai varētu sekmīgi darboties, arī kopfinansēšanas platformām ir jābūt konkurētspējīgām.

Kopfinansēšanas straujā izaugsme ir veicinājusi to, ka tirgū ir pieprasījums pēc produktiem, kur var salīdzināt dažādus kopfinansēšanas platformu piedāvājumus. Investori sastopas ar izvēles problēmām un vēlas zināt investīciju detaļas – piedāvājumus, termiņus, kompānijas, kurās investējot, gūt peļņu. Savukārt tie, kam šīs investīcijas nepieciešamas, sastopas ar problēmu, meklējot investorus, kas atbilstu viņu prasībām. Nav iespējams, ka divas *crowdfunding* kompānijas būs vienādas - tām atšķiras pieeja investoru attiecību jautājumiem, kā arī tās var katra orientēties uz cita tipa investoriem.

Šajā biznesā liela nozīme ir inovācijām. Pēdējā gada laikā kopfinansēšanas un P2P (*person to person*, latviski – “cilvēks cilvēkam”) platformas ir centušās sevi izcelt, mērķējot uz specifiskiem sektoriem, kā, piemēram, atjaunojamie energoresursi. Tāpat tās cenšas ieviest un piedāvāt jaunus produktus - *Crowdcube* nesēn piedāvātie mini - bondi. Ir bijuši mēģinājumi samazināt aizdevēju risku, piemēram *Lending Works* iekļauj apdrošināšanu⁷⁹.

Salīdzinājumā ar pasaules pieredzi, secināms, ka kopfinansēšana Latvijā ir sākuma stadijā. Pirmais šāds produkts bija *mecenats.lv* interneta mājaslapas izveidošana, taču praksē šis projekts netika realizēts. 2014.gadā, sadarbība ar *mecenats.lv* autoru, savu darbību uzsāka kopfinansēšanas portāls *idejuarmija.lv*. Šī platforma pamatoti var tikt uzskatīta par pirmo kopfinansēšanas platformu Latvijā, taču tās darbība, salīdzinājumā ar citiem šādiem projektiem pasaulē, uzskatāma par nosacīti veiksmīgu – platforma darbojās nepilnu gadu, tās darbības laikā tika realizēti 3 mikro kopfinansēšanas projekti:

- bērnu mūzikas grupai tika dota iespēja doties uz pasaules līmeņa mūzikas festivālu;
- daļēji tika finansēta mūzikas diska „Antarktida kūst” izdošana;
- Lielvārdes jauniešu eksperimentālajam centram tika finansēta Lego robotu iegāde.

2015.gadā *idejuarmija.lv* transformējās jaunā, pilnveidotā projektā – Projektu bankā, kas savu darbību uzsāka 2015.gada 21.aprīlī un tika izstrādāts, ņemot vērā iepriekšējā projektā pieļautās kļūdas un gūto pieredzi. Projektu bankas darbībā iesaistīts arī Latvijā pirmā portāla *mecenats.lv* idejas autors Reinis Kalnalellis.

Lai gan iepriekšminētais liecina par kopfinansēšanas attīstību arī Latvijā, pēc autora domām, tā stipri atpaliek no citām valstīm. Tā rezultātā latviešu uzņēmēji šādas finansēšanas iespējas meklē ārzemēs – piemēram, Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes biznesa inkubatora studentu komanda, kura izstrādāja inovatīvu velosipēdu aizsardzības līdzekli *VeloSargs*, finanšu līdzekļus šim projektam vāca, izmantojot kopfinansēšanas platformu *IndieGoGo.com*⁸⁰.

⁷⁹*Crowdfunding Comparison - The New Business Opportunity*. Pieejams: <http://www.forbes.com/sites/trevorclawson/> (skatīts 17.04.2015.)

⁸⁰*Latvijā cilvēki vēl nav gatavi ziedot, lai jaunajiem uzņēmējiem palīdzētu uzsākt biznesu*. Pieejams: <http://nekrize.lv/latvija-cilveki-vel-nav-gatavi-ziedot-lai-jaunajiem-uznemejiem-palidzētu-uzsakt-biznesu/> (skatīts 10.04.2015.)

Indiegogo izmantojis arī Latvijā izveidots tehnoloģiju projekts “Dimple”⁸¹, kas piedāvā viedierīcēm papildu taustiņus. Sākotnēji plānoto 43 000 dolāru vietā šis projekts pavisam piesaistīja 87 125 USD, kas ļauj sākt produkta masveida ražošanu un tirgošanu mazumtirdzniecībā visā pasaulē. “Dimple” ir neliela uzlīme ar četrām pogām, kas ļauj “Android NFC” telefonu vai planšetdatoru lietotājiem pievienot papildu funkcionalitāti savai ierīcei. Ar bezmaksas augšupielādējamas aplikācijas palīdzību katrai no pogām lietotājs var piešķirt vienu vai vairākas funkcijas, piemēram, ieslēgt aplikācijas, mainīt iestatījumus, veikt zvanus, ieslēgt lukturīti vai vienlaikus operēt ar vairāku aplikāciju un citu funkciju režģi. Īpaši ērta šī ierīce varētu būt autovadītājiem, kuriem nebūs jānovērš uzmanība no ceļa, lai viedtelefonā ieslēgtu sev vajadzīgās aplikācijas un rīkus⁸².

Daļu finansējuma (nedaudz virs 50 tūkstošiem ASV dolāru) savai jaunākajai filmai “Akmeņi manās kabatās” kolektīvajā finansēšanas platformā Kickstarter savākusi arī ASV dzīvojošā latviešu režisore Signe Baumannē⁸³.

Savukārt kā viens no visveiksmīgākajiem latviešu kopfinansēšanas projektiem, kas finansējumu meklējis ārpus Latvijas – konkrēti lielākajā kopfinansēšanas platformā Kickstarter - ir pirmais pasaulē bezpilota lidaparāts, kas seko tā lietotājam “AirDog”, piesaistot vairāk nekā vienu miljonu ASV dolāru. “AirDog” izstrādātājs Latvijas uzņēmums SIA “Helico Aerospace Industries” kickstarter.com nolēma startēt pēc tam, kad bija izmēģinātas citas iespējas, mēģinot piesaistīt investorus Latvijā. Izmantojot Kickstarter, uzņēmēji vēlējās sasniegt trīs mērķus⁸⁴:

- atpazīstamību vienā no lielākajiem pasaules tirgiem – ASV;
- veikt pirmās produkcijas partijas iepriekšpārdošanu;
- savākt līdzekļus ražošanas uzsākšanai.

Uzņēmums plāno produktu ražot Latvijā un cer uz vietējo ražotāju atsaucību – tātad kopfinansēšana ir alternatīvais finansējuma veids, kuru izmantojot var sasniegt izvirzītos mērķus un saņemt finansējumu.

⁸¹Latviešu produkts 'Dimple' gūst panākumus pūļa finansēšanas vietnē, 28.06.2014. Pieejams: <http://www.delfi.lv/bizness/tehnologijas/latviesu-produkts-dimple-gust-panakumus-pula-finansesanas-vietne.d?id=44663912#ixzz3ZYRf0BCD> (skatīts 02.05.2015.)

⁸² “Lidojošais suns” savāc miljonu, 23.07.2014. Pieejams: <http://m.la.lv/lidojosais-suns-savac-miljonu/> (skatīts 24.04.2015.)

⁸³ Turpat.

⁸⁴ Turpat.

Arī Eiropas Komisijas ziņojumā ir teikts, ka, lai gan tas ir daudzsološs jauns finansējuma piesaistes veids, Komisijas sabiedriskās apspriešanas par kolektīvo finansēšanu, kas notika no 2013.gada 31.decembra līdz 3.oktobrim, kā arī pētījuma "Eiropas kolektīvās finansēšanas tīkls jaunizveidotiem uzņēmumiem"⁸⁵ rezultātā tika apzināti vairāki problēmjautājumi, kas ir ļoti būtiski saistībā ar kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu. Šo jautājumu loks sniedzas no informētības un izpratnes trūkuma, intelektuālā īpašuma aizsardzības problēmām, krāpšanas un patērētāju aizsardzības jautājumiem līdz juridiskās nenoteiktības un apgrūtinošu regulējuma prasību problēmām. Daudzi no šiem jautājumiem attiecas arī uz citiem finansējuma veidiem. Turpmāk šajā paziņojumā galvenā uzmanība pievērsta tiem jautājumiem, kas ir īpaši nozīmīgi saistībā ar kolektīvo finansēšanu.

Kampaņu dalībnieki, kas piesaista finansējumu, var būt citstarp MVU, jaunizveidoti uzņēmumi, mikrouzņēmēji, sociālie uzņēmēji, pašnodarbinātie, kultūras un radošās nozares, publiskā sektora iestādes, inovatīvi vai vides projekti, sabiedrisko interešu organizācijas, pētnieki, patērētāji vai bezdarbnieki.

Zaļajā grāmatā par Eiropas ekonomikas ilgtermiņa finansējumu tika uzsāktas plašas debates par dažādiem faktoriem, kas ļauj Eiropas ekonomikai novirzīt finansējumu uz ilgtermiņa ieguldījumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu ekonomisko izaugsmi. Paziņojumā par turpmākajiem pasākumiem izklāstītas vairākas prioritārās jomas, kurās Komisija plāno veikt pasākumus, lai palīdzētu MVU piesaistīt finansējumu. Kopfinansēšana ir daļa no šā darba plāna. Tas ir viens no jaunajiem finansēšanas modeļiem, kas arvien vairāk palīdz jaunizveidotiem uzņēmumiem virzīties uz augšu pa "finansējuma kāpnēm" (kolektīvo finansējumu var papildināt citu veidu finansējums, piemēram, bankas finansējums, "komercenģeļu" vai riska kapitāla ieguldītāju sniegtais kapitāls vai sākotnējais publiskais piedāvājums) un veicina plurālistiskas un elastīgas sociālās tirgus ekonomikas izveidi. Kolektīvajai finansēšanai ir reāls potenciāls, lai varētu finansēt dažādu veidu projektus, piemēram, inovatīvus, radošus un kultūras projektus, vai tādu sociālo uzņēmēju darbības, kuriem ir grūtības piekļūt citu veidu finansējumam.

Bakalaura darba trešajā nodaļā autors pēta dažādu ieinteresēto pusi viedokli par kopfinansēšanas izmantošanu.

⁸⁵*What about Crowdfunding for Your Web startup?* Pieejams: <http://www.crowdfundingnetwork.eu/> (skatīts 2013.2015.)

3. KOPFINANSĒJUMA IZMANTOŠANA LATVIJĀ, PROBLĒMAS UN TO RISINĀJUMI

3.1. Aptauju par kopfinansējuma izmantošanu rezultāti

Kā tika izpētīts bakalaura darba iepriekšējās nodaļās, kopfinansēšanas ideja pasaulē ir kļuvusi ļoti populāra un tās izmantošana dažādu projektu realizācijā pēdējo gadu laikā iespaidīgi pieaug.

Šīs nodaļas ietvaros autors pēta Latvijas sabiedrības zināšanas par kopfinansēšanu kā alternatīvo finansēšanas veidu, uzņēmēju zināšanas un vēlmes izmantot šo finansēšanas veidu, kā arī jau izstrādātas kopfinansēšanas platformas ideju autoru viedokli par šo finansēšanas veidu praktiskajā darbībā. Nodaļas noslēguma izstrādāta SVID analīze, kas ir ja kopsavilkums bakalaura darba pētījumam un pamats darba ietvaros izteiktajiem priekšlikumiem kopfinansēšanas attīstības veicināšanai Latvijā.

3.1.1. Iedzīvotāju aptaujas rezultātu analīze

Lai izpētītu, kādas ir sabiedrības zināšanas un interese par kopfinansēšanu kā alternatīvo finansēšanas veidu, autors bakalaura darba ietvaros veica aptauju (anketēšanu), izmantojot aptauju portāla „Visidati.lv” iespējas, e-pastu un sociālos medijus, lai informētu par šādu aptauju un lūgtu to aizpildīt.

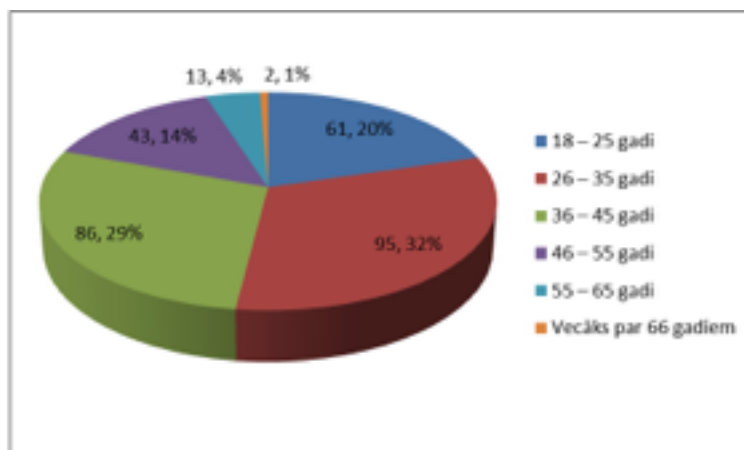
Aptauja sastāvēja no 17 autora izstrādātiem jautājumiem, aptaujas veidlapas paraugs pievienots darba 1.pielikumā. Aptauja tika realizēta no 2015.gada 15. – 25.aprīlim, šajā laika posmā sasniedzot 300 respondentus, izmantojot nejaušās izlases metodi, kā vienīgo nosacījumu izvirzot respondentu vecumu 18 gadi. Lai gan 300 respondentu viedoklis nav uzskatāms par visas Latvijas sabiedrības viedokļa reprezentablu atspoguļojumu, autors uzskata, ka šāds respondentu skaits tomēr ļauj spriest par sabiedrības informētību un zināšanām konkrētā jomā.

Aptaujas rezultāti tika apstrādāti, izmantojot MS Excel un atspoguļoti grafiku veidā.

Aptauja sastāv no divām daļām, kur pirmajā daļā respondenti tiek lūgti sniegt ziņas par sevi, bet otrajā – atbildēt uz jautājumiem par kopfinansēšanu.

Izvērtējot aptaujā piedalījušos respondentu demogrāfiskos rādītājus, redzams, ka sievietes aktīvāk nekā vīrieši piedalījās šajā aptaujā (respondentu vidū 58% bijušas sievietes, 42% - vīrieši).

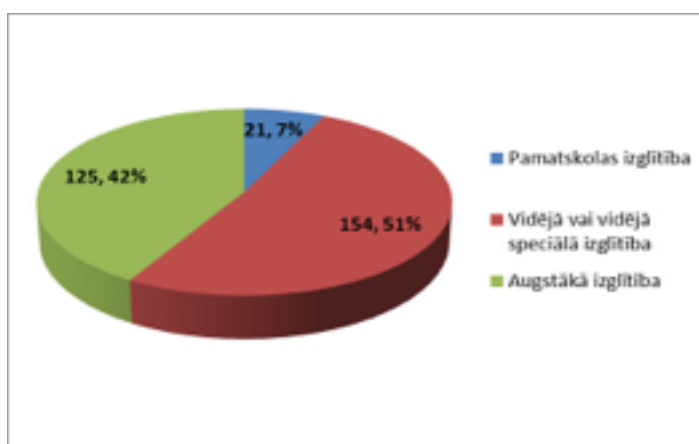
Respondentu sadalījumu pa vecuma grupām autors atspoguļojis 3.1.attēlā:

3.1.att. Aptaujā piedalījušos respondentu sadalījums pa vecuma grupām, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, visaktīvākie respondenti ir bijuši vecuma grupā no 26 – 35 gadiem (95 respondenti jeb 32% no kopējā respondentu skaita), vecuma grupā no 36 – 45 gadiem bijuši 86 respondenti jeb 29% no kopējā respondentu skaita, trešā lielākā grupa ir vecumā no 18 – 25 gadiem (61 respondents jeb 20% no kopējā respondentu skaita). Respondenti, kas ir lielāka vecumā, ir mazāk aktīvi piedalījušies šajā aptaujā, kas izskaidrojams, iespējams, ar interneta un datora lietotāju prasmēm un pieejamību, kā arī ar mazāku interesi par šādām aptaujām.

Aptaujā piedalījušos respondentu sadalījumu pa izglītības līmeņiem autors atspoguļojis 3.2.attēlā:

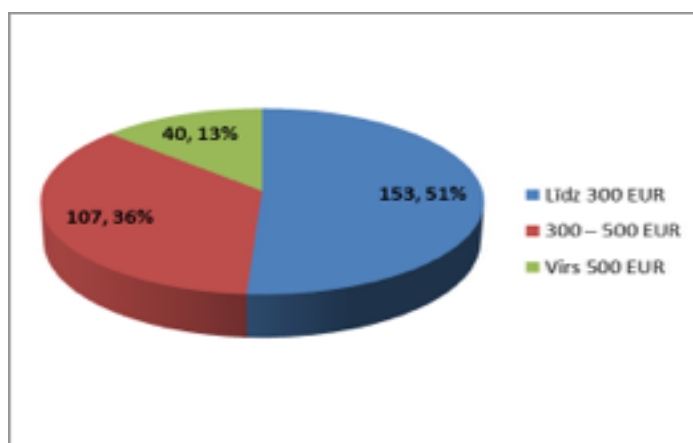

3.2.att. Aptaujā piedalījušos respondentu sadalījums pa izglītības līmeņiem, 2015.gads, skaits un

%

Kā redzams attēlā, respondentu ar pamatskolas izglītību starp aptaujas dalībniekiem ir vismazāk – 21 jeb 7% no respondentiem (galvenokārt vecuma grupa no 18 – 25 gadiem), respondenti ar vidējo vai vidējo speciālo izglītību ir visvairāk – 154 jeb 51% no kopējā respondentu skaita, respondenti ar augstāko izglītību ir 125 jeb 42% no kopējā respondentu skaita.

Ka norādījuši aptaujas dalībnieki savās anketās, starp respondentiem nav neviena bezdarbnieka, 246 respondenti ir strādājošie un 69 – studenti (tātad daļa respondentu ir strādājoši studenti). Izvērtējot respondentu vidējos ienākumus mēnesī neto uz vienu ģimenes locekli, izveidots 3.3.attēls:

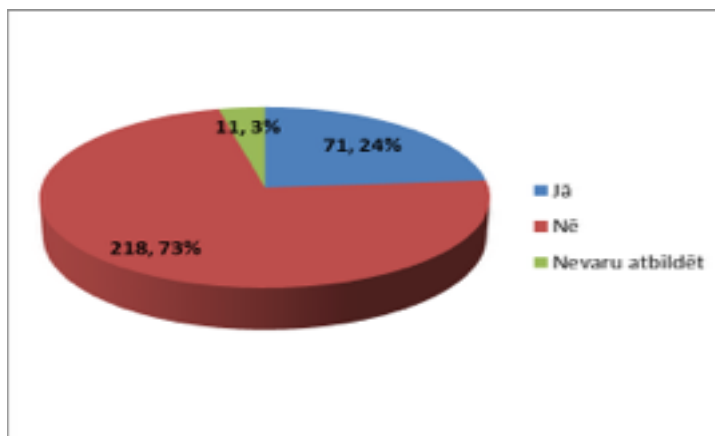

3.3.att. Aptaujā piedalījušos respondentu vidējie ienākumi mēnesī neto uz vienu ģimenes locekli, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, 153 jeb 51% respondentu vidējie ienākumi mēnesī (neto uz vienu ģimenes locekli) ir līdz 300 EUR, tātad salīdzinoši zemi, 107 jeb 36% respondentiem vidējie ienākumi ir robežās no 300 – 500 EUR, bet tādu, kuriem vidējie ienākumi mēnesī neto uz vienu ģimenes locekli ir virs 500 EUR, ir vismazāk – 40 jeb 13% no kopējā aptauja piedalījušos respondentu skaita.

Kopumā, izvērtējot aptaujā piedalījušos respondentu demogrāfiskos radītājus, uzskatāms, ka aptvertas ir visas vecuma grupas, izglītības un ienākumu līmeņi, kas vērtējams pozitīvi.

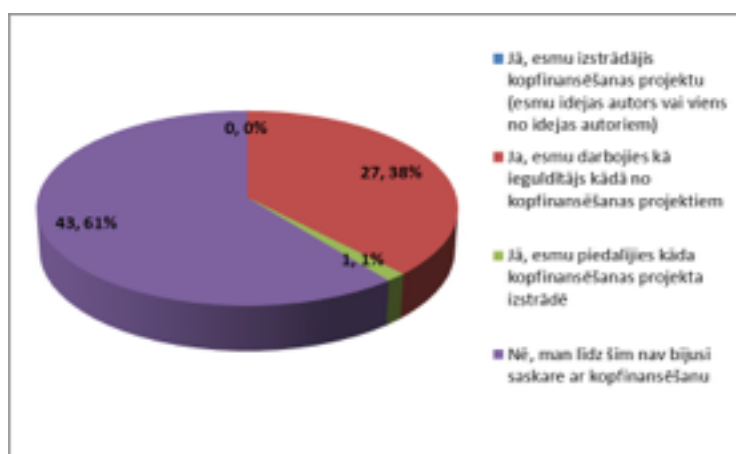
Respondentiem aptaujas ietvaros bija jāatbild uz jautājumu, kas atspoguļo viņu zināšanas par kopfinansēšanu: „Vai Jūs zināt, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms?” Respondentu atbildes redzamas 3.4.attēlā:

3.4.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūs zināt, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms?”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, respondentu zināšanas par kopfinansēšanu ir katastrofāli vājas - 218 jeb 73% respondentu ir atbildējuši, ka viņi nezina, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms. Turklāt, nav nozīmīgas atšķirības šajās zināšanās starp respondentiem ar augstāko / vidējo / pamatizglītību. Tikai 71 jeb 24% no respondentiem ir atbildējuši, ka viņi zina, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms (11 jeb 3% nav atbildējuši uz šo jautājumu). **Atbilde uz šo jautājumu pierāda pētījuma sākumā noteikto problēmu: kopfinansēšanas attīstību Latvijā kavē sabiedrības neinformētība par šo finansēšanas veidu.**

71 jeb 24% respondentu, kas uz iepriekšējo aptaujas jautājumu atbildēja apstiprinoši, tika uzdots nākošais jautājums: „Vai Jūs jau esat izmantojis kopfinansēšanas iespējas?”. Atbildes sk.3.5attēlā:

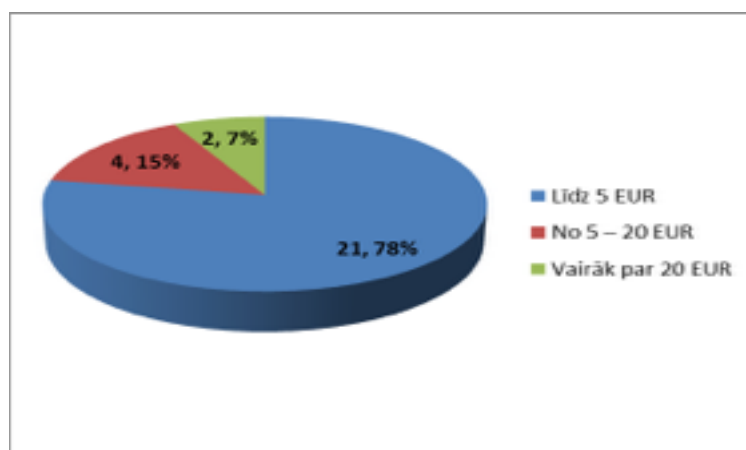

3.5.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūs jau esat izmantojis kopfinansēšanas iespējas?”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, neviens no aptaujas dalībniekiem nav izstrādājis kopfinansēšanas projektu (nav idejas autors vai viens no idejas autoriem), taču 27 jeb 28% no 71 respondenta,

kas aptaujā atzinuši, ka zina, kas ir kopfinansēšana, ir atzinuši, ka ir darbojušies kā ieguldītāji kādā no kopfinansēšanas projektiem (no kā var secināt, ka daļa respondentu, kam ir zināšanas par šo finansēšanas veidu, to arī aktīvi izmanto – tātad atzīst to par veiksmīgu). Savukārt 43 jeb 61% no tiem, kas ir atzinuši, ka zina, kas ir kopfinansēšana, atzīst, ka praktiskajā darbībā savas zināšanas par kopfinansēšanu nav izmantojuši. Viens no aptaujas respondentiem ir atzinis, ka bijis iesaistīts kopfinansēšanas projekta izstrādē, bet ne kā idejas autors.

Tiem respondentiem, kas atzina, ka ir darbojušies kā ieguldītāji kādā no kopfinansēšanas projektiem, tika uzdots jautājums: „Cik lielu summu Jūs esat ieguldījis kādā no kopfinansēšanas projektiem?”. Atbildes redzamas 3.6.attēlā:

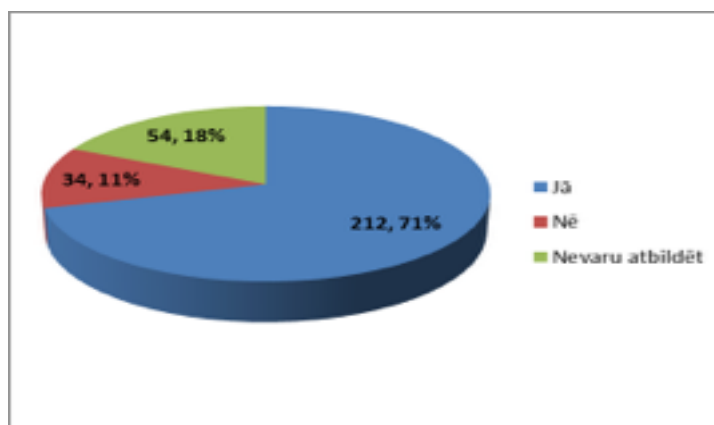

3.6.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Cik lielu summu Jūs esat ieguldījis kādā no kopfinansēšanas projektiem?”, 2015.gads, skaits un %

Starp ieguldītājiem visvairāk ir tādu, kas ieguldījuši salīdzinoši mazu summu (21 jeb 78% no ieguldītājiem izvēlējušies ieguldīt summu līdz 5 EUR) – tas liecina, ka pagaidām vēl Latvijā nav daudz cilvēku, kas kopfinansēšanas projektos gatavi ieguldīt lielas naudas summas. 4 jeb 15% no respondentiem ir ieguldījuši no 5 – 20 EUR, vairāk par 20 EUR ir ieguldījuši tikai 2 jeb 7% no aptaujas anketu aizpildījušiem respondentiem.

Tiem, kas praktiskajā darbībā ir izmantojuši kopfinansēšanas iespējas, tika jautāts: „Vai kopfinansēšanas projekts, kura izstrādē Jūs tieši vai netieši piedalījāties, vai darbojāties kā ieguldītājs, ir Latvijas projekts (t.i., tas izmanto Latvijas kopfinansēšanas platformu vai arī ir ideja, kas nākusi no Latvijas), vai ārzemju?” Respondentu atbildes liecina, ka pārsvarā tie ir bijuši ārzemju projekti, vai ārzemju kopfinansēšanas platformas – 21 no 28 kopfinansēšanu izmantojušajiem praktiskajā darbībā to atzīst. Tātad kopfinansēšanas ideja un platformas Latvijā vēl nav guvušas vispārēju atzinību.

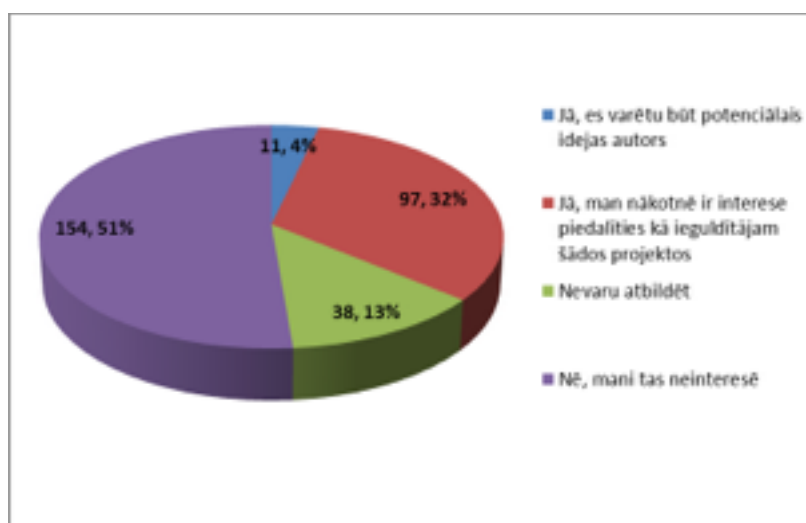
Aptaujas ietvaros respondentiem tika īsi raksturota kopfinansēšanas ideja un uzdots jautājums vai, viņuprāt, tā ir nepieciešama. Respondentu atbildes redzamas 3.7.attēlā:

3.7.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai uzskatāt, ka kopfinansēšana kā alternatīvais finansēšanas veids ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama?”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, kad ir izskaidroti kopfinansēšanas principi, liels skaits aptaujas dalībnieku (212 jeb 71% no kopējā respondentu skaita) atzīst, ka kopfinansēšanas ideja ir vērā ņemama. Tikai 34 jeb 11% joprojām neuzskata, ka tā ir veiksmīga, bet 54 jeb 18% - atturas no atbildes uz šo jautājumu.

Autors aptaujas ietvaros vēlējās noskaidrot, vai respondenti nākotnē varētu būt potenciālie idejas autori vai ieguldītāji – atbildes, kas saņemtas uz šo jautājumu, sk.3.8.attēlā:

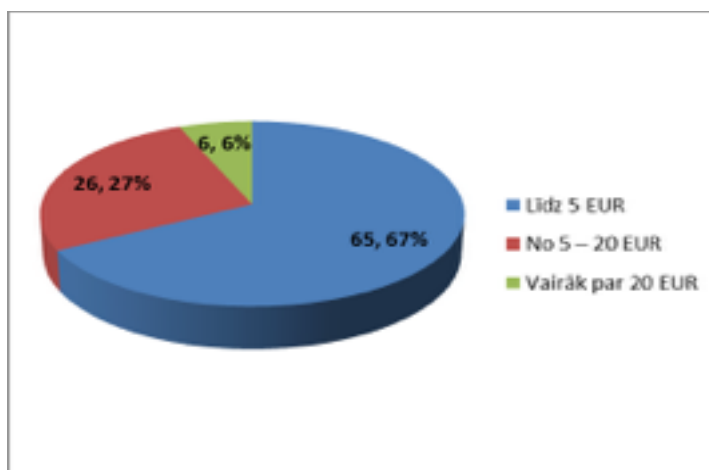
3.8.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūs nākotnē varētu būt potenciālais idejas autors vai ieguldītājs? (iespējams izvēlēties abas pozitīvās atbildes)”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, lai gan iepriekšējā jautājumā salīdzinoši liels respondentu skaits ir atzinis, ka kopfinansēšanas ideja ir vērā ņemama, praktiski to izmantot vēlētos daudz mazāks respondentu skaits – 11 jeb 4% atzinuši, ka paši varētu piedāvāt kādu savu ideju un izmēģināt kopfinansēšanas iespējas (kas, pēc autora domām, ir vērā ņemams rādītājs). 97 jeb 32% atzinuši, ka varētu kļūt par potenciālajiem ieguldītājiem kopfinansēšanas projektos. 154 jeb

vairāk kā puse (51%) atzinuši, ka viņus tomēr neinteresē praksē izmantot kopfinansēšanas iespējas, bet 38 jeb 13% nav atbildējuši uz šo jautājumu.

Lai noskaidrotu, kādas ir potenciālo interesentu zināšanas un prasme kopfinansēšanas projektu izstrādē, tika uzdots atbilstošs jautājums. Respondentu atbildes liecina, ka neviens no 11 potenciālajiem idejas autoriem tomēr neuzskata, ka tas māk šādus projektus izstrādāt, visi 11 ir atzinuši, ka tiem nepieciešama profesionāļu palīdzība, kas apliecina to, ka kopfinansēšanas platformām ir ļoti aktuāli palīdzēt ideju autoriem un prast izskaidrot, kā labāk viņu idejas pasniegt potenciālajiem ieguldītājiem.

Tiem aptaujas dalībniekiem, kas atzinuši, ka nākotnē varētu kļūt par potenciālajiem ieguldītājiem, tika uzdots jautājums par ieguldījumu apmēru, kuru viņi būtu gatavi ieguldīt kādā kopfinansēšanas projektā. Respondentu atbildes sk.3.9.attēlā:

3.9.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Cik lielas summas Jūs esat gatavs ieguldīt kopfinansēšanas projektos?, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, arī atbildes uz šo jautājumu apliecina, ka pagaidām potenciālie ieguldītāji kopfinansēšanas projektos nav gatavi ieguldīt lielas naudas summas – 65 jeb 67% no respondentiem ir atbildējuši, ka ir gatavi ieguldīt līdz 5 EUR, tikai 26 jeb 27% no respondentiem ir gatavi ieguldīt no 5 – 20 EUR, bet lielāku summu par 20 EUR ir gatavi ieguldīt tikai 6 jeb 6% no aptaujas dalībniekiem, kas atzinuši, ka nākotnē varētu piedalīties kopfinansēšanas projektos kā ieguldītāji. Likumsakarīgi, ka vairāk gatavi ieguldīt tie respondenti, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī neto ir virs 500 EUR, kas varētu liecināt, ka zināmā mērā piedalīties kopfinansēšanas projektos cilvēkus attur arī naudas grūtības.

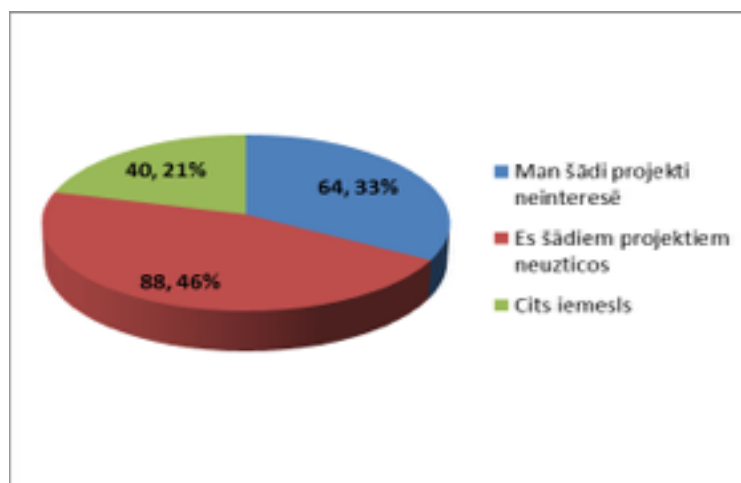
Atbildes uz jautājumu, kādos projektos potenciālie ieguldītāji vislabprātāk vēlētos ieguldīt savus līdzekļus, redzamas 3.10.attēlā:

3.10.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Kādos projektos Jūs vēlētos ieguldīt savu naudu? (iespējams izvēlēties vairākas atbildes)”, 2015.gads

Izpētot jomas, kuras Latvijas potenciālajiem ieguldītājiem ir visinteresantākās, var secināt, ka dominē ziedojumi (51 apstiprinoša atbilde), sociālie projekti (41 apstiprinoša atbilde) un uzņēmējdarbības projekti (36 apstiprinošas atbildes). Diemžēl no respondentu atbildēm var secināt, ka tieši radošās jomas projekti (filmas un teātri, mūzika) potenciālajiem ieguldītājiem ir mazāk interesanti (darba autors piebilst, ka kopfinansēšanas platformās uz radošajiem projektiem parasti tiek likts vislielākais uzsvars).

Tiem respondentiem, kas aptaujā nav uzrādījuši vēlmi jebkādā statusā piedalīties kādā no kopfinansēšanas projektiem, tika uzdots jautājums, kas tam ir par iemeslu. Respondentu atbildes redzamas 3.11.attēlā:

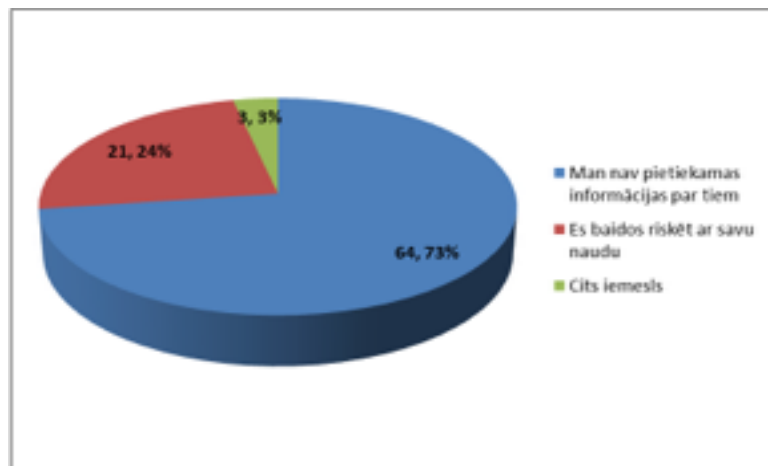

3.11.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Kāpēc Jums nav interese par kopfinansēšanas iespēju izmantošanu?”, 2015.gads, skaits un %

Tātad 64 jeb 33% no tiem respondentiem, kas uzskata, ka neizmantos kopfinansēšanas iespējas, šis finansēšanas veids neinteresē, 88 jeb 46% ir atzinuši, ka viņi neuzticas šādiem

projektiem, kas, pēc autora domām, ir liels skaits (gandrīz trešā daļa no aptaujas dalībniekiem). 40 jeb 21% atzinuši, ka neuzticībai ir cits iemesls, ko nav precizējuši.

Lai precizētu neuzticības iemeslus, aptaujas ietvaros tika uzdots atbilstošs jautājums, atbildes sk.3.12.attēlā:

3.12.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Kāds ir iemesls, kāpēc Jūs neuzticaties kopfinansēšanas projektiem?”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, ka 64 jeb 73% no tiem respondentiem, kas izteikuši neuzticību kopfinansēšanas idejai, atzīst, ka tiem nav pietiekamas informācijas par šo finansēšanas veidu (tātad, autors atzīmē, ka šādas informācijas saņemšana varētu pozitīvi ietekmēt neuzticīgo vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos). Savukārt 21 jeb 24% atzinuši, ka tie baidās riskēt ar savu naudu, ieguldot to kopfinansēšanas projektos (tātad, pēc autora domām, arī šī respondentu grupa neizprot kopfinansēšanas principus, jo pamatā uzskatāms, ka kopfinansēšanas platformas nodrošina ieguldītāju naudas uzraudzību – t.i., maksāšana ir droša un projekta nerealizēšanas gadījumā ieguldītāji savu naudu saņem atpakaļ. No tā var secināt, ka arī šīs respondentu grupas vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos pozitīvi varētu ietekmēt papildus informācijas par kopfinansēšanas platformu darbību sniegšana). 3 jeb 3% ir atzīmējuši, ka neuzticībai ir cits iemesls.

Sabiedrības aptaujas kopsavilkumā autors atzīmē galvenos secinājumus, kas iegūti, analizējot aizpildītās anketas:

Izvērtējot Latvijas sabiedrības zināšanas un interesi par kopfinansēšanas izmantošanu, galvenais secinājums no darba ietvaros veiktās aptaujas ir, ka **respondentu zināšanas par kopfinansēšanu ir katastrofāli vājas - 218 jeb 73% respondentu ir atbildējuši, ka viņi nezina, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms. Atbilde uz šo**

jautājumu pierāda pētījuma sākumā noteikto problēmu: kopfinansēšanas attīstību Latvijā kavē sabiedrības neinformētība par šo finansēšanas veidu.

Saņemot informāciju par kopfinansēšanas darbības principiem, vairāk nekā 2/3 aptaujas dalībnieku atzīst, ka kopumā ideja ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama.

Respondenti, kas izteikuši neuzticību kopfinansēšanas idejai, atzīst, ka tiem nav pietiekamas informācijas par šo finansēšanas veidu – tāpat šādas informācijas saņemšana varētu pozitīvi ietekmēt neuzticīgo vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos. Daži respondenti ir atzinuši, ka tie baidās riskēt ar savu naudu, ieguldot to kopfinansēšanas projektos – tāpat arī šī respondentu grupa neizprot kopfinansēšanas principus un tās vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos pozitīvi varētu ietekmēt papildus informācijas par kopfinansēšanas platformu darbību sniegšana.

Latvijā joprojām nav daudz cilvēku, kas kopfinansēšanas projektos gatavi ieguldīt lielas naudas summas – pamatā tiek plānots ieguldīt līdz 5 EUR, kas, salīdzinājuma ar pasaules pieredzi, ir ļoti niecīga summa.

Izpētot jomas, kuras Latvijas potenciālajiem ieguldītājiem ir visinteresantākās, var secināt, ka dominē ziedojumi (51 apstiprinoša atbilde), sociālie projekti (41 apstiprinoša atbilde) un uzņēmējdarbības projekti (36 apstiprinošas atbildes). Diemžēl no respondentu atbildēm var secināt, ka tieši radošās jomas projekti (filmas un teātri, mūzika) potenciālajiem ieguldītājiem ir mazāk interesanti (darba autors piebilst, ka kopfinansēšanas platformās uz radošajiem projektiem parasti tiek likts vislielākais uzsvars).

Lai zināšanas par kopfinansēšanas principiem, iespējām un vēlmi izmantot šo finansēšanas veidu izpētītu vispusīgi, autors ir aptaujājis arī uzņēmējus. Rezultāti apkopoti nākošajā apakšnodaļā.

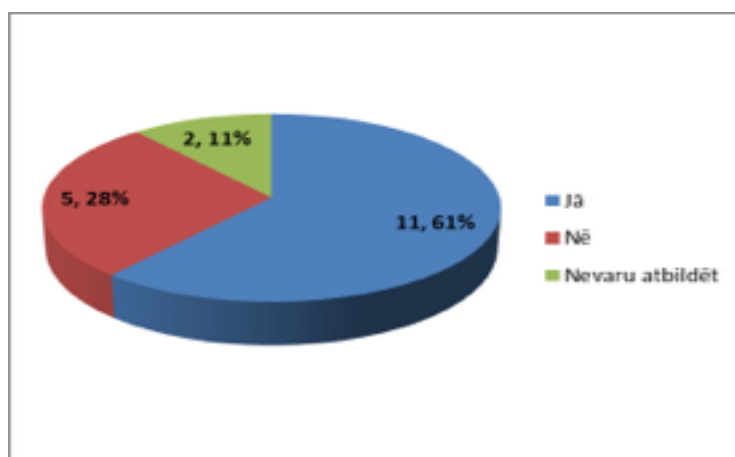
3.1.2. Uzņēmēju aptaujas rezultātu analīze

Lai izpētītu uzņēmēju zināšanas un interesi par kopfinansēšanu kā alternatīvo finansēšanas veidu, autors bakalaura darba ietvaros veica aptauju (anketēšanu), aptaujājot Jelgavas biznesa inkubatora (Jelgavas biznesa inkubatora galvenie pakalpojumi MVU: Produkta izstrādes un pilnveides pakalpojumi; papildus finansējuma piesaiste; Eksporta veicināšana; Mārketing; Infrastruktūras pakalpojumi; Sadarbības tīkls) uzņēmējus, kas piekrita aizpildīt aptaujas anketu – tādi bija 19.

Aptauja sastāvēja no 8 autora izstrādātiem jautājumiem, aptaujas veidlapas paraugs pievienots darba 2.pielikumā. Aptauja tika realizēta no 2015.gada 10. – 24.aprīlim.

Arī šīs aptaujas rezultāti tika apstrādāti, izmantojot MS Excel un atspoguļoti grafiku veidā. Rezultāti izteikti arī procentos, lai varētu tos salīdzināt ar sabiedrības aptaujas rezultātiem, kas analizēti iepriekšējā bakalaura darba apakšnodaļā.

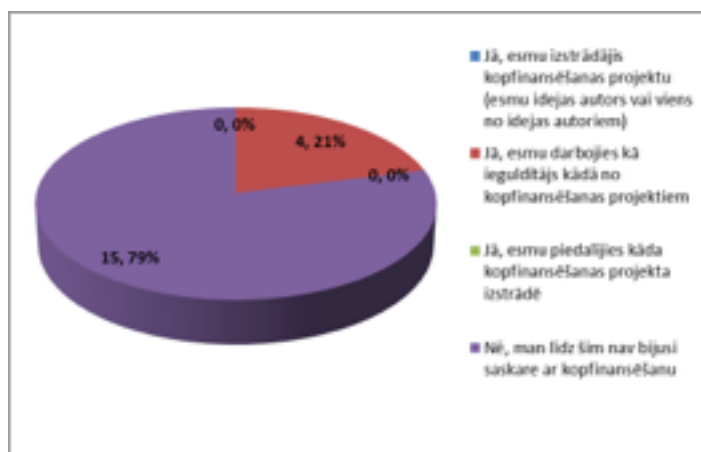
Lai gan uzņēmēju vidū procentuāli daudz vairāk uzņēmēji zina, kas ir kopfinansēšana, salīdzinot ar sabiedrības aptaujas rezultātiem, tomēr darba autors ir pārstieģts, ka kopfinansēšanas darbība un principi nav zināmi visiem biznesa inkubatora aptaujā iesaistītajiem uzņēmējiem. Uzņēmēju atbildes redzamas 3.13.attēlā:

3.13.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūs zināt, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms?”, 2015.gads, skaits un %

Tātad 11 jeb 61% no aptaujātajiem uzņēmējiem zina, kas ir kopfinansēšana un kā tā darbojas, 5 jeb 28% nezina un nav par to dzirdējuši, bet 2 jeb 11% - nav atbildējuši uz šo jautājumu. Salīdzinājumam – sabiedrības aptaujā, kas analizēta iepriekšējā apakšnodaļā, 218 jeb 73% respondentu ir atbildējuši, ka viņi nezina, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms.

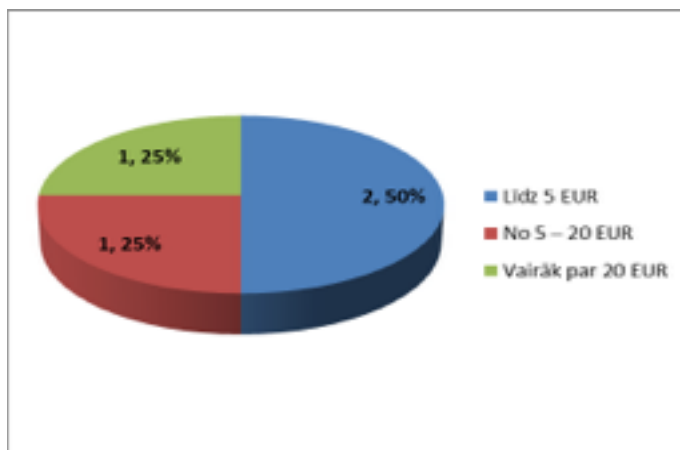
Lai gan biznesa inkubatora paspārnē esošie uzņēmumi parasti kreatīvi meklē attīstības iespējas, 3.14.attēlā redzams, ka arī uzņēmēju vidū nav daudz tādu, kas ir izmantojuši kopfinansēšanu savai attīstībai:

3.14.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūsu uzņēmums ir izmantojis kopfinansēšanas iespējas?”, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, starp aptaujātajiem uzņēmumiem neviens nav izstrādājis ideju kopfinansēšanas izmantošanai, neviens nav piedalījies šāda projekta izstrādē. 4 jeb 21% atzīst, ka ir darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem, bet 15 jeb 79% atzīst, ka viņiem līdz šim nav bijusi saskare ar šādiem projektiem.

Izpētot, kādas summas uzņēmēji ieguldījuši kopfinansēšanas projektos, redzams, ka uzņēmēju vidū ieguldījumu summas var uzskatīt par lielākām (ja analizē procentuāli) – sk. 3.15.attēlu:

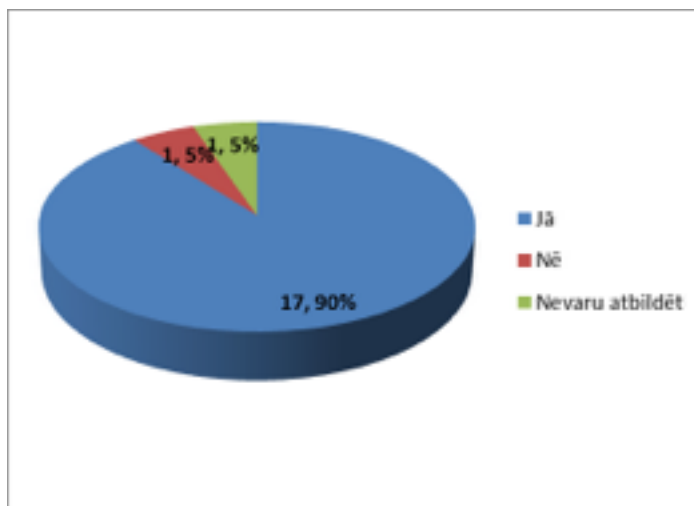

3.15.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Cik lielu summu Jūs esat ieguldījis kādā no kopfinansēšanas projektiem?”, 2015.gads, skaits un %

No 4 uzņēmējiem – kopfinansēšanas atbalstītājiem, 1 jeb 25% ieguldījis līdz 5 EUR, 1 jeb 25% no 5 – 20 EUR, bet 2 uzņēmēji jeb 50% no respondentiem – vairāk par 20 EUR. Salīdzinājumā ar ieguldītājiem no sabiedrības aptaujas, uzņēmēju vidū procentuāli vairāk tiek ieguldītas lielākas naudas summas, kas liecina par uzņēmēju izpratni un vēlmi nopietni atbalstīt kopfinansēšanas projektus.

Visi 4 uzņēmēji, kas ir ieguldījuši savus līdzekļus kopfinansēšanas projektos, atzīst, ka tie bijuši tādi projekti, kas izmanto Latvijas kopfinansēšanas platformu vai arī tā ir bijusi ideja, kas nākusi no Latvijas.

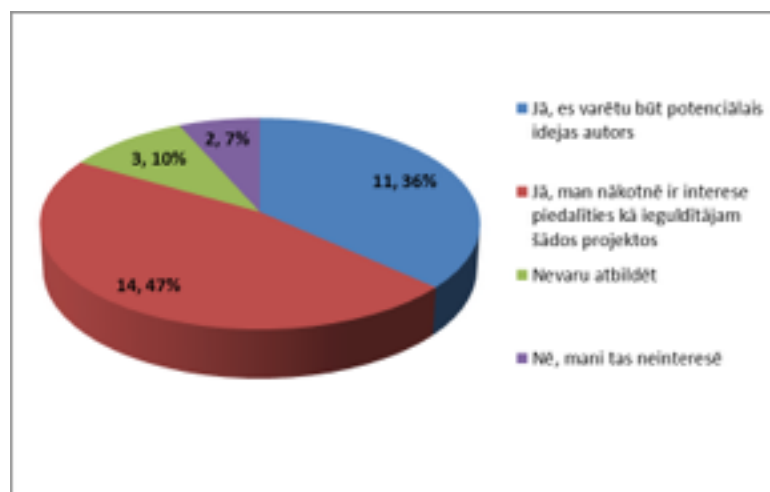
Kad uzņēmējiem tika izskaidroti kopfinansēšanas principi un jautāts – vai kopfinansēšana kā alternatīvais finansēšanas veids ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama?, tika saņemtas šādas atbildes:

3.16.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai uzskatāt, ka kopfinansēšana kā alternatīvais finansēšanas veids ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama?“, 2015.gads, skaits un %

Kā redzams attēlā, uzņēmējiem kopfinansēšanas iespējas, kad izskaidroti tās darbības principi, šķiet vēl pievilcīgāki nekā sabiedrības aptaujā secināts – 17 jeb 90% to atzīst par veiksmīgu progresīvu un nepieciešamu (sabiedrības aptaujas rezultāta to par veiksmīgu progresīvu un nepieciešamu atzina 212 jeb 71% no kopējā respondentu skaita). 1 uzņēmējs tomēr to neatzīst, bet viens nav atbildējis uz šo jautājumu.

Noskaidrojot uzņēmēju vēlmi pašiem izmantot kopfinansēšanas iespējas, aptaujā tika uzdots atbilstošs jautājums un atbildes uz to redzamas 3.17.attēlā:

3.17.att. Aptaujā piedalījušos respondentu atbildes uz jautājumu: „Vai Jūs nākotnē varētu būt potenciālais idejas autors, tā meklējot finansējumu savam uzņēmumam, vai ieguldītājs? (iespējams izvēlēties abas pozitīvās atbildes)”, 2015.gads, skaits un %

Aptaujas rezultāti liecina, ka uzņēmēju vidū interese par kopfinansēšanas iespējām ir lielāka – 11 jeb 36% uzskata, ka varētu būt idejas autori un paši izmantot kopfinansēšanas iespējas, 14 jeb 47% gribētu piedalīties kā ieguldītāji (sabiedrības aptaujā 11 jeb 4% atzinuši, ka paši varētu piedāvāt kādu savu ideju un izmēģināt kopfinansēšanas iespējas, bet 97 jeb 32% atzinuši, ka varētu kļūt par potenciālajiem ieguldītājiem kopfinansēšanas projektos).

Tie, kas gatavi paši būt idejas autori, visi atzīst, ka tiem ir nepieciešama profesionālu palīdzība idejas pasniegšanā un vizualizēšanā, kas apliecina jau iepriekš izteikto apgalvojumu, ka platformu darbiniekiem šādu palīdzību ir nepieciešams piedāvāt.

Uzņēmēju aptaujas galvenie secinājumi:

Lai gan uzņēmēju vidū procentuāli daudz vairāk uzņēmēji zina, kas ir kopfinansēšana, tomēr salīdzinoši daudziem uzņēmējiem kopfinansēšanas darbība un principi nav zināmi - 11 jeb 61% no aptaujātajiem uzņēmējiem zina, kas ir kopfinansēšana un kā tā darbojas, 5 jeb 28% nezina un nav par to dzirdējuši, bet 2 jeb 11% - nav atbildējuši uz šo jautājumu.

Arī uzņēmēju vidū nav daudz tādu, kas ir izmantojuši kopfinansēšanu savai attīstībai - starp aptaujātajiem uzņēmumiem neviens nav izstrādājis ideju kopfinansēšanas izmantošanai, neviens nav piedalījies šāda projekta izstrādē. 4 jeb 21% atzīst, ka ir darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem, bet 15 jeb 79% atzīst, ka viņiem līdz šim nav bijusi saskare ar šādiem projektiem.

Salīdzinājumā ar ieguldītājiem no sabiedrības aptaujas, uzņēmēju vidū kopfinansēšanas projektos procentuāli vairāk tiek ieguldītas lielākas naudas summas, kas liecina par uzņēmēju izpratni un vēlmi nopietni atbalstīt šos projektus.

Uzņēmējiem kopfinansēšanas iespējas, kad izskaidroti tās darbības principi, šķiet vēl pievilcīgāki nekā sabiedrības aptaujā secināts – 17 jeb 90% to atzīst pat veiksmīgu progresīvu un nepieciešamu.

Uzņēmēju vidū interese par kopfinansēšanas iespējām ir lielāka nekā secināts iedzīvotāju aptaujā – 11 jeb 36% uzskata, ka varētu būt idejas autori un paši izmantot kopfinansēšanas iespējas, 14 jeb 47% gribētu piedalīties kā ieguldītāji. Tie, kas gatavi paši būt idejas autori, vēlās izmantot profesionāļu palīdzību idejas pasniegšanā un vizualizēšanā. Darba autors atzīmē, ka arī jau iepriekš pieminētajā M.Gavares pētījumā⁸⁶, kur veikta arī biznesa eņģeļu darbības izpēte, secināts, ka biznesa eņģeļu skatījumā šobrīd galvenā problēma ir labu biznesa ideju un pamatotu projektu trūkums un nepietiekamas jauno uzņēmēju zināšanas par to, kā savu biznesa projektu pamatot.

Lai pētījums būtu pilnīgs, darba ietvaros pētīts arī kopfinansēšanas platformas izstrādātāju viedoklis – sk.nākošo apakšnodaļu.

3.2. Strukturētās intervijas ar kopfinansēšanas platformu vadītāju rezultāti

Kā jau iepriekš minēts, 2015.gada 21.aprīlī savu darbību uzsākusi Latvijā radīta kolektīvā ieguldījuma platforma „Projektu banka”, ar kuras palīdzību plānots radošu, sabiedrībai nozīmīgu projektu autoriem piesaistīt līdzcilvēku finansējumu. Idejas autori iedvesmojušies no tādām pasaulē plaši pazīstamām kopfinansēšanas platformām, ka Kikstarter un Indiegogo.

Definētais platformas mērķis ir ne vien palīdzēt rast līdzekļus jaunām idejām, bet arī popularizēt kolektīvā ieguldījuma principu, pašorganizēšanos un atbildības uzņemšanos Latvijas sabiedrībā. To, ka kopfinansēšanas ideja ir atbalsta vērta, liecina fakts, ka pirmās platformas darbības nedēļā tai bija jau 800 sekotāju un tā savāca 500 EUR lielu finansējumu vienam no saviem projektiem.

Kā strukturētajā intervijā (intervija notika 01.05.2015., telefoniski, intervijas jautājumi pievienoti bakalaura darba 3.pielikumā) ar vienu no idejas autoriem un platformas vadītājiem – Māri Cīruli noskaidroja darba autors, šī ir jauna platforma, kas izveidojusies, apvienojoties diviem līdzīgiem projektiem: Ideju armija (www.idejuarmija.lv) un Mecenāts

⁸⁶ **Gavare, M.** *Jauno uzņēmēju finansēšanas iespējas Latvijā, 2014.* Pieejams: <https://prezi.com/bpjyix8gnq4m/jauno-uznemumu-finansesanas-iespejas-latvija/> (skatīts 29.04.2015.)

(www.mecenats.lv). Kā atzīmē M.Cīrulis, kas sākotnēji bijis iesaistīts Ideju armijas projektā, kas vēlāk pārtapis jaunā, uzlabotā versijā – Projektu banka, kopfinansēšanas ideja bijusi aktuāla jau vairākus gadus. Paturot prātā domu, ka Latvijas iedzīvotāji pagātnē ir vairākkārt pierādījuši savu spēju mobilizēties un paveikt lielas lietas, projekta īstenotājiem nav bijis ne mazāko šaubu, ka Latvijā šis princips spēs iedzīvoties arī tagad.

M.Cīrulis atzīmē, ka projekta mērķis ir izveidot aktīvu kopienu, kas atbalsta cits citu un vienojas kopīgiem mērķiem. Projektu banka ir iespēja katram, kam ir ideja, plāns tās realizēšanai un entuziasms aizraut arī citus, radīt vietas, lietas un notikumus, kurus citādi īstenot būtu grūti vai pat neiespējami. Tajā pašā laikā kolektīvais ieguldījums var noderēt arī zinātniekiem vai uzņēmumiem, lai, piemēram, novērtētu pieprasījumu pēc jauna produkta, piedāvājot to iepriekšpārdošanā.

Projektu banka, kā atzīst M.Cīrulis, izvēlas projektus, kas nav labdarības projekti – platforma atbalsta radošus, sociāli nozīmīgus projektus, kuru rezultāts ir konkrēts. Labdarības projekti nav mērķa auditorija, jo projekta autori uzskata, ka labdarībai ir paredzētas un šajā jomā veiksmīgi darbojas tādas organizācijas, kā Ziedot.lv.

Projektu banka aicina iesniegt radošas, inovatīvas un plašākai sabiedrībai noderīgas idejas dažādās kategorijās, sākot ar mākslu, kultūru, dizainu, izglītību un pilsētvides attīstību, beidzot ar zinātņi, IT nozari un mehāniku.

Lai gan platforma savu darbu uzsāka tikai šī gada 21.aprīlī, Projektu bankas mājaslapā jau iespējams aplūkot un atbalstīt pirmos projektus:

- kulinārijas ekspertes Signes Meirānes otrās grāmatas „Mūsu mantojums” izdošanu;
- pēc eposa „Lāčplēsis” motīviem veidotas datorspēles izstrādi;
- Spēkozolu birzes aizsardzības projektu;
- NSRD albuma „Kuncendorfs un Osendovskis” ranžijas stīgu orķestrim pirmatskaņojumu;
- laikmetīgās dejas festivālu „Vides deja 2015”.

Lai publicētu ideju Projektu bankā, autoram tā izsmeļoši jāapraksta un jāpamato nepieciešamais finansējums. Platformas darbinieki palīdz jaunajiem ideju autoriem izstrādāt šīs prezentācijas un nākotnē plāno sākt nodarboties ar mentoringu. Tuvākajā nākotnē plānota konference, kurā profesionāļi dalīsies ar pieredzi par to, kā, ņemot vērā kopfinansēšanas specifiku, savu ideju labāk prezentēt potenciālajiem ieguldītājiem.

Projektus platformā pieteikt var fiziskas personas, sociāli uzņēmumi, kā arī biedrības un kopienas. Kampanjas laikā idejas autors aktīvi aicina līdzcilvēkus tajā ieguldīt, un, ja noteiktajā termiņā visa summa tiek savākta, autors to saņem projekta īstenošanai. Savukārt, ja summa netiek savākta, nauda atgriežas pie ieguldītājiem. M.Cīrulis atzīmē, ka kolektīvais ieguldījums nav ziedojums, jo pretī parasti tiek saņemts pats projekta galarezultāts jeb labums - grāmata, filma vai pasākuma biļete.

Projektu banka šobrīd ir vienīgā Latvijā radītā vietne, kas paredzēta vietēja mēroga projektiem, un tā savā darbības iesākumā top ar Sabiedrības integrācijas fonda, Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas institūciju finansiālu atbalstu. Platformas turpmāka darbība ir atkarīga no Latvijas sabiedrības izpratnes par kopfinansēšanas idejas ieguldījumu sabiedrības attīstībā. Kā atzīst M.Cīrulis, ir jauki, ja Latvijā ir daudz cilvēku, kas kaut reizi mēnesī apmeklē Projektu banku, ar mērķi ieguldīt kaut vai 5 EUR kādas labas, radošas idejas realizēšanai.

Platformas autoru kvantitatīvie ambiciozie mērķi, kas izstrādāti, pētot citu valstu un platformu pieredzi, ir:

- vismaz viens jauns projekts nedēļā;
- vismaz viens projekts nedēļā, kas savācis 100% finansējuma.

Uz jautājumu par iespējamam problēmām kopfinansēšanas platformas izstrādē un darbībā, M.Cīrulis min:

1. **Latvijā pārsvarā joprojām cilvēki praktiski neko nezina par kopfinansēšanas principiem un šādu platformu darbību, tāpēc neuzticas tām.** Lai šo situāciju mainītu, nepieciešams liels darbs kopfinansēšanas principu izskaidrošanā un sabiedrības informēšanā. Tāpēc Projektu banka raksta preses relīzes, tai ir savi *Twitter*, *Facebook* konti, kuros notiek aktīva darbība, ir izstrādāta ļoti pārdomāta mājaslapa internetā. Internets un radio ir izvēlēti kā pamatmediji informācijas par Projektu bankas darbību nodošanai potenciālajai auditorijai. Projektu banka bijusi viesis arī Rīta panorāmā televīzijā. Nākotnes darbībā Projektu banka plāno attīstīt „vēstnešu” darbību, kas stāstīs par kopfinansēšanas principiem un platformas darbību plašākam sabiedrības lokam.
2. **Lai kopfinansēšanas platforma uzsāktu savu darbību, nepieciešami salīdzinoši sarežģīti un pārdomāti informāciju tehnoloģiju (IT) risinājumi.** Jāatzīst, ka pirmais Latvijas kopfinansēšanas projekts nespēja veiksmīgi turpināt savu darbību

tāpēc, ka izmantotie IT risinājumi nebija veiksmīgi (bija gan arī citi iemesli). Kopfinansēšanas platformai ir jāspēj nodrošināt ne tikai projektu atspoguļošana, bet arī jānodrošina daudzveidīgas maksāšanas iespējas potenciālajiem ieguldītājiem. Savukārt pieaugot projektu daudzumam, jāspēj nodrošināt to pārskatāmība un interaktīvās komunikācijas iespējas.

3. **Kopfinansēšanas projektu reģionalitāte** – kā atzīst M.Cīrulis, arī Latvijas pirmās kopfinansēšanas platformas idejuarmija.lv viena no problēmām, kas liedza tam sekmīgi darboties, bija izvēlēto projektu reģionalitāte, kas kavē šo projektu finansēšana iesaistīt plašāku sabiedrības daļu. Uz šo problēmu norāda arī Eiropas Komisija, kas savā ziņojumā⁸⁷ atzīmē, ka:

- Iekšējais tirgus kopfinansēšanā ar nefinansiālas atdeves mērķi darbojas diezgan sekmīgi - 81% no nefinansiālās atdeves platformām ES jau darbojas pārrobežu mērogā, bet 14% vēlētos to darīt nākotnē, tikai aptuveni viena trešdaļa ieinteresēto personu pauda atbalstu ES rīcībai saistībā ar kolektīvo finansēšanu ar nefinansiālas atdeves mērķi, lai atvieglotu piekļuvi tirgum (aptuveni 35%) vai lai labāk aizsargātu atbalstītājus (mazāk par 30%). Tās ieinteresētās personas, kuras pauda atbalstu ES līmeņa pasākumiem, lai atvieglotu nefinansiālās atdeves modeļu pārrobežu darbību, bieži vien kā galveno šķērslī minēja tiesisko nenoteiktību.
- Savukārt attiecībā uz platformām ar finansiālas atdeves mērķi iekšējais tirgus, iespējams, darbojas mazāk veiksmīgi. Tikai 38% no finansiālās atdeves platformām, kas piedalījās pētījumā, darbojas pārrobežu mērogā, un gandrīz puse no tām nākotnē vēlētos izvērst savu uzņēmējdarbību arī citās ES dalībvalstīs. 44% no visām finansiālas atdeves platformām apgalvo, ka informācijas trūkums par piemērojamajiem noteikumiem attur tās no darbošanās vairākās ES valstīs. 27% no tām kā iemeslu darbību veikšanai tikai savā valstī minēja arī augstās izmaksas saistībā ar atļaujas iegūšanu citā dalībvalstī.

Iepriekšminētais liecina par problēmu, kas rodas, kopfinansēšanas platformām darbojoties ne tikai iekšējā tirgū, vienlaikus darba autors norāda, ka Latvijas kopfinansēšanas platformām vajadzētu izvēlēties projektus, kas interesanti visamaz

⁸⁷ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

Latvijas merogā (iekšējā tirgū), nevis projektus, kas interesanti tikai konkrētā reģiona robežās, kas samazina potenciālo atbalstītāju interesi.

4. Kopfinansēšanu regulējošas likumdošanas neesamība / nepilnības Latvijā. Kā atzīst M.Cīrulis, platforma darbojas, bet joprojām tās izstrādātājiem nav pārliecības, ka nākošajā dienā no viņiem netiks prasīti kādi maksājumi, saistības, atļaujas, utt., kas nav nokārtotas. Kā precedentu autors atzīmē gadījumu, kad Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC) 2015.gada sākumā, izvērtējot AS „Mintos” darbību, secināja, ka plašsaziņas līdzekļos tas publicējis informāciju par izstrādātu *crowdfunding* pakalpojumu, par ko PTAC netika informēts, izsniedzot licenci patērētāju kreditēšanai. Tādēļ PTAC pieprasījis nekavējoties pārtraukt trešo personu jeb Latvijas vai ārvalstu fizisku vai juridisku personu piesaisti ieguldījumu veikšanai. Tāpat PTAC pieprasīja pārtraukt patērētāju savstarpējās finansēšanas, tai skaitā cesijas līgumu slēgšanu ar ieguldītājiem. Vienlaikus PTAC atzina, ka šāda veida investīciju pakalpojumi netiek īpaši regulēti ar konkrētiem normatīviem aktiem, un var ietvert dažādus finanšu riskus. Pēc šobrīd pieejamās informācijas⁸⁸, LR Finanšu ministrija (FM) turpina darbu pie kolektīvās finansēšanas regulējuma izstrādes, izvērtējot citu ES dalībvalstu praksi un pieredzi un pielāgojot to atbilstoši Latvijas finanšu sektoram. Autors atzīmē, ka, kā norādīts Eiropas Komisijas ziņojumā⁸⁹, galvenie jautājumi, kādus saistībā ar visu veidu kolektīvo finansēšanu risina ES tiesību akti, attiecas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, reklāmu, patērētāju aizsardzību un, attiecīgajā gadījumā, uz intelektuālā īpašuma aizsardzību. Kā teikts ziņojumā, vairākas ieinteresētās personas norādījušas uz, iespējams, nelīdzvērtīgiem konkurences apstākļiem, kas izriet no pašreizējām atšķirībām noteikumos par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu. Atkarībā no tā, kur atrodas maksājumu pakalpojumu sniedzējs, platformai var būt jāveic pārbaudes par līdzekļu plūsmām ar dažādiem darījumu sliekšņiem. Likumdevēji pašlaik apspriež ierosinātos grozījumus Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas direktīvā un Regulā 1781/2006⁹⁰. Sagaidāms, ka ar šiem grozījumiem tiks risināti iepriekš minētie jautājumi, visās dalībvalstīs

⁸⁸ FM turpina izstrādāt regulējumu kolektīvās finansēšanas jomā, 01.05.2015. Pieejams: <http://www.nozare.lv/business/top/7BBBEB30-CD47-48D7-B1E2-FD6221BA62B0/> (skatīts 05.01.2015.)

⁸⁹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

⁹⁰ Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem COM (2013) 44 un COM (2013) 45.

nosakot vienotu darījumu sliekšni, kas patlaban vēl tiek apspriests, attiecībā uz klienta uzticamības pārbaudes pasākumiem naudas līdzekļu pārskaitījumu gadījumā. Eiropas Komisijas ziņojumā⁹¹ arī minēts, ka atkarībā no izmantotā uzņēmējdarbības modeļa kolektīvajai finansēšanai var būt piemērojami arī citi ES tiesību akti. Piemēram, e-komercijā var iesaistīties platformas, kuras iekasē naudu no veiksmīgi finansētiem projektiem un uz kurām līdz ar to attiecas E-tirdzniecības direktīva⁹². Direktīvā par maldinošu un salīdzinošu reklāmu⁹³ paredzēts obligātais saskaņošanas minimums attiecībā uz maldinošu tirdzniecības praksi darījumos starp uzņēmumiem. Pret maldināšanu un agresīvām kolektīvās finansēšanas praksēm patērētājus aizsargā Negodīgas komercprakses direktīva (Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 11.maija Direktīva 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (OV 11.6.2005., L149/22)), ar kuru aizliegtas noteiktas tirdzniecības prakses. Ja kolektīvās finansēšanas pārvaldnieku izmantotajos standarta noteikumos un nosacījumos ir iekļauti negodīgi noteikumi, tad saskaņā ar Direktīvu par negodīgiem līguma noteikumiem⁹⁴ tie nav saistoši iesaistītajiem patērētājiem. Turklāt uz kolektīvās finansēšanas darbībām attiecas arī ES valsts atbalsta un konkurences noteikumi. Pat tādās situācijās, kurās nav piemērojami ES tiesību akti, var būt spēkā dažādi valstu noteikumi. Tas jo īpaši var attiekties uz žēlsirdības akcijām un ziedojumiem, uz atlīdzību balstītiem un priekšpārdošanas kolektīvās finansēšanas modeļiem. Uz kampaņām un platformām, kas tiek pārvaldītas ar mērķi gūt finansiālo atdevi, var attiekties papildu noteikumi gan ES, gan atsevišķu valstu līmenī - tas atkarīgs no konkrētā uzņēmējdarbības modeļa. Attiecīgajā ES tiesiskajā regulējumā ietilpst:

⁹¹ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

⁹² Par pamatu ņemot Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīvu 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū. OV, 17.7.2000., L 178/1

⁹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu. OV 27.12.2006., L376/21

⁹⁴ Eiropas Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos. OV 21.4.1993., L 95/29

Prospekta direktīva⁹⁵, Direktīva par maksājumu pakalpojumiem⁹⁶ (maksājumu pakalpojumu direktīva var tikt piemērota arī kolektīvajai sponsorēšana, ja pieņemtais uzņēmējdarbības modelis ir tāds, ka uz to attiecas minētais tiesību akts), Direktīva par finanšu instrumentu tirgiem⁹⁷, Kapitāla prasību direktīva (KPD IV)⁹⁸, Direktīva par alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem⁹⁹, Direktīva par patēriņa kredītiem¹⁰⁰ un Direktīva par finanšu pakalpojumu tālpārdošanu¹⁰¹ un Kapitāla prasību regula¹⁰², Regula par Eiropas riska kapitāla fondiem un Regula par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem¹⁰³, ¹⁰⁴. Atsevišķu valstu līmenī var tikt piemēroti dažādi papildu noteikumi. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI) un Eiropas Banku iestāde (EBI) 2013. gadā veica informācijas apkopošanas pasākumu, lai labāk izprastu to, kā pašreizējais regulējums ir piemērojams kolektīvajai finansēšanai katrā dalībvalstī. Kā norādīts Eiropas Komisijas ziņojumā¹⁰⁵, vairākas dalībvalstis ir

⁹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīva 2003/71/EK par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapirus vai atļaujot to tirdzniecību, un par Direktīvas 2001/34/EK grozījumiem. OV 31.12.2003., L 345/64

⁹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 13. novembra Direktīva 2007/64/EK par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK un 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 97/5/EK. OV, 5.12.2007., L319/1

⁹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/39/EK, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK. OV, 30.4.2004., L 145/1

⁹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK. OV 27.6.2013., L176/338

⁹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīva 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un par grozījumiem Direktīvā 2003/41/EK, Direktīvā 2009/65/EK, Regulā (EK) Nr. 1060/2009 un Regulā (ES) Nr. 1095/2010. OV, 1.7.2011., L 174/1

¹⁰⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK. OV 22.5.2008., L133/66

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīva 2002/65/EK par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK. OV 9.10.2002., L271/16

¹⁰² Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (Dokuments attiecas uz EEZ). OV 27.6.2013., L176/1

¹⁰³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa Regula (ES) Nr. 345/2013 par Eiropas riska kapitāla fondiem. OV 25.4.2013., L115/1

¹⁰⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa Regula (ES) Nr. 346/2013 par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem. OV 25.4.2013., L 115/18

¹⁰⁵ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā. COM(2014) 172 final, 27.03.2014.

mēģinājušas risināt jautājumus par kolektīvo finansēšanu ar finansiālas atdeves mērķi, nosakot pamatnostādnes (piemēram, Vācijā, Nīderlandē, Beļģijā). Citas valstis (Itālija, Apvienotā Karaliste, Francija un Spānija) apsver vai ir jau veikušas reglamentējošas darbības, lai atvieglotu šo jauno finansēšanas veidu (saskaņā ar ES Uzņēmējdarbības rīcības plānu 2020.gadam¹⁰⁶), kā arī lai pienācīgi aizsargātu ieguldītājus. Pastāv risks, ka pārāk apgrūtināši un sasteigti reglamentējošie pasākumi varētu kavēt kolektīvās finansēšanas attīstību, savukārt pārāk vājas politikas rezultātā varētu rasties zaudējumi ieguldītājiem un mazināties patērētāju paļāvība un uzticība kolektīvajai finansēšanai. Svarīgi jautājumi šajā saistībā ir, piemēram, vai esošie valstu vai ES tiesību akti atbilst kolektīvās finansēšanas vajadzībām, vai arī pastāv noteikumi, kas kolektīvās finansēšanas kontekstā ir nevajadzīgi apgrūtināši un kuri būtu jāpielāgo lietotāju vajadzībām, lai palīdzētu pilnībā izmantot kolektīvās finansēšanas potenciālu, jo īpaši attiecībā uz MVU. Šobrīd dalībvalstis ar likumdošanas iniciatīvām piedāvā dažādus risinājumus iepriekš minēto problēmu risināšanai. Iepriekš neizsverot iespējas rast vislīdzsvarotāko risinājumu, dažādās pieejas var radīt juridisko nenoteiktību attiecībā uz to, kādi noteikumi piemērojami konkrētiem kolektīvās finansēšanas veidiem, lai arī nesen tika īstenotas iniciatīvas ar mērķi apkopot informāciju par tiesiskajiem regulējumiem¹⁰⁷. Sabiedriskās apspriešanas rezultāti apliecināja, ka ir svarīgi nodrošināt tiesisko noteiktību visām ieinteresētajām personām. Turklāt atšķirīgas pieejas dažādu valstu regulējumos varētu arī radīt sadrumstalotību iekšējā tirgū, ierobežojot pakalpojumu sniegšanu dalībvalstīs ar kolektīvās finansēšanas platformu starpniecību, un negatīvi ietekmēt kolektīvās finansēšanas potenciālo pieaugumu Eiropā. Savukārt attiecībā uz kaimiņvalstu pieredzi, autors atzīmē, ka arī Igaunijas parlamentā šobrīd tiek izstrādāts regulējums, kas iekļautu jaunākos finanšu tirgus pakalpojumu sniedzējus – kolektīvās finansēšanas (*crowdfunding*) un savstarpējo aizdevumu (*peer-to-peer lending*) platformas. Igaunijas pieredze ar modernajiem finanšu pakalpojumiem ir diezgan plaša – pirmās kolektīvās finansēšanas platformas valstī savu darbību uzsāka 2008.gadā. Kopš tā laika šo uzņēmumu darbību faktiski nav regulējusi neviena valsts institūcija un tie veiksmīgi turpinājuši darboties ārpus

¹⁰⁶ES Uzņēmējdarbības rīcības plāns 2020.gadam. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:lv:PDF> (skatīts 01.05.2015.)

¹⁰⁷Eiropas Konkurences tīkls. Pārskats par kolektīvas finansēšanas regulējumu, 2013. Pieejams: <http://www.europecrowdfunding.org/2013/10/review-crowdfunding-regulation-2013> (skatīts 01.05.2015.)

regulējošo institūciju lauka. Pašlaik, lai izstrādātu labāko nozares regulējumu, Igaunijas parlaments tā izstrādes procesā ir piesaistījis arī nozares uzņēmumus¹⁰⁸. Kopfinansēšanas straujāku attīstību Igaunijā (salīdzinājumā ar Latviju) varētu skaidrot ar to, ka līdz šim Igaunijas patērētāju aizsardzības institūcijas, reaģējot uz jauno pakalpojumu popularitāti, veica aktīvu darbu patērētāju informēšanā un izglītošanā, skaidrojot ar pakalpojumu izmantošanu saistīto specifiku un izrietošos riskus – tāad aktīvi iesaistījās sabiedrības izglītošanā. Kā secina darba autors, ne tikai Igaunija, bet lielākā daļa Eiropas valstu jau sākušas darbu pie līdzīgu regulējumu izstrādes, pielāgojoties moderno finanšu pakalpojumu straujajai ienākšanai tirgū un to augošajai popularitātei.

Strukturētās intervijas kopsavilkuma autors uzskaita galvenās problēmas, kas kavē kopfinansēšanas attīstību Latvijā:

- cilvēki Latvijā vēl nesaskata patiesās kopfinansēšanas iespējas;
- nav izstrādātas pietiekami daudz kopfinansēšanas platformas;
- nav pietiekami daudz interesantu, radošu projektu;
- ideju autori nemāk savas idejas radoši pasniegt, prezentēt;
- projekti ir pārāk reģionāli, kas neveicina plašas sabiedrības iesaistīšanu to finansēšanā;
- nav izstrādāta un ieviesta atbilstoša kopfinansēšanas jomu reglamentējoša likumdošana.

Bakalaura darba kopsavilkumā dota kopfinansēšanas kā alternatīvā finansējuma Latvijā SVID analīze un izstrādāti priekšlikumi šī finansēšanas veida attīstībai.

KOPSAVILKUMS

Izpētot kopfinansēšanas attīstību, esošās kopfinansēšanas platformas Latvijā, sabiedrības, uzņēmēju un pašu platformu izstrādātāju viedokli par kopfinansēšanas iespējām un problēmām, darba autors ir guvis secinājumus, ka kopfinansēšanas Latvijā stiprās puses ir:

1. Kopfinansēšanas attīstība pēdējo gadu laikā;

¹⁰⁸Igaunijā izstrādāts likums kolektīvās finansēšanas platformu uzraudzībai, 10.02.2015. Pieejams: <http://www.db.lv/finanses/igaunija-izstradats-likums-kolektivas-finansesanas-platformu-uzraudzibai-427311> (skatīts 02.05.2015.)

2. Šis finansēšanas veids var piedāvāt dažādas priekšrocības plašam interesentu lokam, jo tas ir elastīgs, iesaista lielu sabiedrības daļu, piedāvā daudzveidīgas finansēšanas formas;
3. Izveidota jauna kopfinansēšanas platforma, kuras darbībā ņemta vērā pasaules pieredze un iepriekšējās platformas darbības neveiksmes;
4. Pieredzējuši un zinoši jaunās kopfinansēšanas platformas vadītāji;
5. Spēcīgs IT atbalsts jaunajai platformai, kas nodrošina drošu un daudzveidīgu maksāšanas sistēmu darbību, lapas pārskatāmību;
6. Labs mārketinga atbalsts jaunajai platformai.

Savukārt vājās puses ir šādas:

1. Vāja sabiedrības un uzņēmēju informētība par šo finansēšanas veidu;
2. Sabiedrības neuzticība šim finansēšanas veidam;
3. Man interesantu, radošu projektu;
4. Maz kopfinansēšanas platformu;
5. Ideju autori nemāk savas idejas radoši pasniegt, prezentēt;
6. Pieteiktie projekti ir pārāk reģionāli, kas neveicina plašas sabiedrības iesaistīšanu to finansēšanā;
7. Nav izstrādāta un ieviesta atbilstoša kopfinansēšanas jomu reglamentējoša likumdošana;
8. Kaut ES direktīvās noteikta nepieciešamība atbalstīt un attīstīt kopfinansēšanu, īpaši MVU sektorā, valsts līmenī nav reāla atbalsta.

Kā kopfinansēšanas iespējas noteiktas:

1. Valsts līmenī pilnveidot kopfinansēšanu reglamentējošo likumdošanu Latvijā, ņemot vērā ES direktīvas, citu valstu pieredzi un Latvijas specifiku;
2. Atvēlēt līdzekļus informatīvai kampaņai par kopfinansēšanas iespējām valsts līmenī, tādējādi veicinot sabiedrības un uzņēmēju zināšanas par šo finansēšanas veidu;
3. Izveidot kopfinansēšanas platformu, ko atbalsta un uzrauga no valsts līdzekļiem, un kas paredzēta nekomerciāliem projektiem.

Bet draudi:

1. Likumdošanas, kas reglamentē kopfinansēšanu, izmaiņas;

2. Citu valstu likumdošanas nezināšana, kas var apdraudēt starptautiskos kopfinansēšanas projektus;
3. Hakeru darbība.

Pēc autora domām, šī finansēšanas instrumenta attīstība Latvijā ir ļoti nepieciešama, jo tā rezultātā:

- tiktu veicināta dažādu tehnoloģisko nozaru attīstība un uzplaukums Latvijā;
- vairāk cilvēku izvēlētos uzsākt uzņēmējdarbību, saprotot, ka šāda finansējuma saņemšana salīdzinoši ir vienkāršāka, nekā vairuma citu;
- pieaugtu realizēto bezpeļņas projektu skaits tādās nozarēs kā māksla, mūzika, kino un teātris.

Izveidot labu kopfinansēšanas platformu Latvijā, kas izstrādāta, izpētot veiksmīgākās kopfinansēšanas platformas pasaulē, pēc autora domām, ir labs izaicinājums ikvienam uzņēmējam.

Lai veicinātu kopfinansēšanas attīstību Latvijā, pēc autora domām, nepieciešams valsts atbalsts kopfinansēšanas platformas izveidē, konkrēti – finansējums no valsts budžeta. Šajā gadījumā ar tādas kopfinansēšanas platformas palīdzību varētu tikt piesaistīta nauda vairāk sociāliem, mākslas, utt., projektiem (ne komerciāliem). Šādai platformai, iespējams, cilvēki vairāk uzticētos, kas varētu veicināt citu, kopfinansēšanas platformu straujāku attīstību, tajā skaitā, komerciāliem projektiem.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Bakalaura darba galvenie secinājumi:

1. Uzņēmējdarbības attīstībai var tikt piesaistīts kāds no finanšu instrumentiem, kuru klāsts ir salīdzinoši daudzveidīgs un atšķiras ar institūciju veidu, kas finansē (privātie investori, bankas, riska kapitāla kompānijas, ES struktūrfondi, u.c.); procentiem, kas tiek prasīti par finansējuma izmantošanu piešķirot/aizdodot (ilgtermiņa, īstermiņa); atrašanās vietu attiecībā pret uzņēmumu (ārzemju, vietējais) un finansēšanas ātrumu (birokrātiskās prasības, dokumentu noformēšana).
2. Izvērtējot internetā pieejamo informāciju par pieejamiem finanšu instrumentiem, secināts, ka Latvijas uzņēmējiem tā ir pieejama vairāku institūciju mājaslapās internetā, bet tur nav informācijas par kopfinansēšanu kā par alternatīvo finansēšanas veidu.
3. Pasaulē kopfinansēšanas princips pazīstams no 17.gadsimta, bet tā sāka strauju attīstību ar interneta plašāku pieejamību. Pirmais kopfinansēšanas projekts tika realizēts 1997.gadā, pirmā kopfinansēšanas interneta platforma tika izveidota 2001.gadā, bet 2012.gadā pasaulē bija jau vairāk kā 500 kopfinansēšanas platformu. 2012.gada februārī tika realizēts pirmais kopfinansēšanas projekts, kas savāca gandrīz 1,5 miljonus EUR.
4. Kopfinansēšana ir apgriezts modelis standarta investēšanas modeļiem, tā uzrunā plašu interesentu loku, piesaistot no katra pa mikro investīcijai apmaiņā pret kādu labumu un notiek uz izveidotās platformas internetā, kur izvietota informācija par biznesa ideju un vākti finanšu līdzekļi no cilvēkiem visā pasaulē.
5. Galvenie kopfinansēšanā izmantojamie modeļi ir ziedojumu/ atlīdzības modelis, aizdevuma kopfinansēšana un daļu kopfinansēšana. Bez finansiālās atdeves atbalstītājiem darbojas ziedojumu, atlīdzības un pirmspārdošanas modeļi (kolektīvā sponsorēšana), ar finansiālo atdevi atbalstītājiem darbojas peļņas sadales, aizdevumu un ieguldīšanas vērtspapīros modeļi (kolektīvie aizdevumi vai kolektīvie ieguldījumi (ieskaitot peļņas sadali)).
6. Šis finansēšanas veids var piedāvāt dažādas priekšrocības plašam interesentu lokam, jo tas ir elastīgs, iesaista lielu sabiedrības daļu, piedāvā daudzveidīgas finansēšanas formas.
7. Salīdzinājumā ar pasaules pieredzi, secināms, ka kopfinansēšana Latvijā ir sākuma stadijā. Pirmais šāds produkts bija platforma – mecenats.lv, 2014.gadā sāka darboties

kopfinansēšanas portāls idejuarmija.lv, kas ir pārtapis jaunā projektā un 2015.gada 21.aprīlī savu darbību sāka Projektu banka.

8. Izvērtējot Latvijas sabiedrības zināšanas un interesi par kopfinansēšanas izmantošanu, galvenais secinājums no darba ietvaros veiktās aptaujas ir, ka **respondentu zināšanas par kopfinansēšanu ir katastrofāli vājas** – sabiedrības aptaujā secināts, ka 218 jeb 73% respondentu ir atbildējuši, ka viņi nezina, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms. Uzņēmēju aptaujā secināts, ka 11 jeb 61% no aptaujātajiem uzņēmējiem zina, kas ir kopfinansēšana un kā tā darbojas, 5 jeb 28% nezina un nav par to dzirdējuši. **Atbilde uz šo jautājumu pierāda pētījuma sākumā noteikto problēmu: kopfinansēšanas attīstību Latvijā kavē sabiedrības neinformētība par šo finansēšanas veidu.**
9. Aptauju dati liecina, ka ne tikai sabiedrības vidū, bet arī uzņēmēju vidū nav daudz tādu, kas ir izmantojuši kopfinansēšanu savai attīstībai - starp aptaujātajiem uzņēmumiem neviens nav izstrādājis ideju kopfinansēšanas izmantošanai, neviens nav piedalījies šāda projekta izstrādē. 4 jeb 21% atzīst, ka ir darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem, bet 15 jeb 79% atzīst, ka viņiem līdz šim nav bijusi saskare ar šādiem projektiem.
10. Saņemot informāciju par kopfinansēšanas darbības principiem, vairāk nekā 2/3 sabiedrības aptaujas dalībnieku atzīst, ka kopumā ideja ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama. Uzņēmējiem kopfinansēšanas iespējas, kad izskaidroti tās darbības principi, šķiet vēl pievilcīgāki nekā sabiedrības aptaujā secināts – 17 jeb 90% to atzīst pat veiksmīgu progresīvu un nepieciešamu.
11. Respondenti, kas izteikuši neuzticību kopfinansēšanas idejai, atzīst, ka tiem nav pietiekamas informācijas par šo finansēšanas veidu – tāpat šādas informācijas saņemšana varētu pozitīvi ietekmēt neuzticīgo vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos. Daži respondenti ir atzinuši, ka tie baidās riskēt ar savu naudu, ieguldot to kopfinansēšanas projektos – tāpat arī šī respondentu grupa neizprot kopfinansēšanas principus un tās vēlmi piedalīties kopfinansēšanas projektos pozitīvi varētu ietekmēt papildus informācijas par kopfinansēšanas platformu darbību sniegšana.
12. Latvijā joprojām nav daudz cilvēku, kas kopfinansēšanas projektos gatavi ieguldīt lielas naudas summas – sabiedrības aptaujā secināts, ka pamatā tiek plānots ieguldīt līdz 5 EUR, kas, salīdzinājumā ar pasaules pieredzi, ir ļoti niecīga summa. Uzņēmēju vidū

kopfinansēšanas projektos procentuāli vairāk tiek ieguldītas lielākas naudas summas, kas liecina par uzņēmēju izpratni un vēlmi nopietni atbalstīt šos projektus.

13. Izpētot jomas, kuras Latvijas potenciālajiem ieguldītājiem ir visinteresantākās, var secināt, ka dominē ziedojumi (51 apstiprinoša atbilde), sociālie projekti (41 apstiprinoša atbilde) un uzņēmējdarbības projekti (36 apstiprinošas atbildes). Diemžēl no respondentu atbildēm var secināt, ka tieši radošās jomas projekti (filmas un teātri, mūzika) potenciālajiem ieguldītājiem ir mazāk interesanti (darba autors piebilst, ka kopfinansēšanas platformās uz radošajiem projektiem parasti tiek likts vislielākais uzsvars).
14. Sabiedrības aptauja secināts, ka 11 jeb 4% atzinuši, ka paši varētu piedāvāt kādu savu ideju un izmēģināt kopfinansēšanas iespējas, bet 97 jeb 32% atzinuši, ka varētu kļūt par potenciālajiem ieguldītājiem kopfinansēšanas projektos. Uzņēmēju vidū interese par kopfinansēšanas iespējām ir lielāka – 11 jeb 36% uzskata, ka varētu būt idejas autori un paši izmantot kopfinansēšanas iespējas, 14 jeb 47% gribētu piedalīties kā ieguldītāji. Tie, kas gatavi paši būt idejas autori, vēlās izmantot profesionāļu palīdzību idejas pasniegšanā un vizualizēšanā.
15. Pētījuma rezultāti liecina, ka kopfinansēšanas platformas veiksmīga darbība iespējama tikai tad, ja platformas autori var atbalstīt ideju autorus un pamācīt, kā viņu idejas labāk pasniegt, vizualizēt, lai tās būtu interesantas potenciālajiem ieguldītājiem.
16. Strukturētajā intervijā atklātās galvenās problēmas, kas kavē kopfinansēšanas attīstību Latvijā:
 - cilvēki Latvijā vēl nesaskata patiesās kopfinansēšanas iespējas;
 - nav izstrādātas pietiekami daudz kopfinansēšanas platformas;
 - nav pietiekami daudz interesantu, radošu projektu;
 - ideju autori nemāk savas idejas radoši pasniegt, prezentēt;
 - projekti ir pārāk reģionāli, kas neveicina plašas sabiedrības iesaistīšanu to finansēšanā;
 - nav izstrādāta un ieviesta atbilstoša kopfinansēšanas jomu reglamentējoša likumdošana.

Galvenie priekšlikumi

1. Lai veicinātu sabiedrības un uzņēmēju izpratni par kopfinansēšanu kā finanšu instrumentu, Latvijas kopfinansēšanas platformas autoriem jāveic plašs informatīvs

darbs, popularizējot kopfinansēšanas ideju. Šim nolūkam veiksmīgi izmantojami sociālie mediji, radio, TV, arī paši projekti un to ideju autori ir kopfinansēšanas idejas popularizētāji un no viņu ieguldījuma atkarīga kopfinansēšanas attīstība Latvijā.

2. Lai jaunie kopfinansēšanas projekti veiksmīgi nonāktu potenciālo ieguldītāju redzeslokā, kopfinansēšanas platformu autoriem ir jānodrošina šo projektu atbalsts, sniedzot konsultācijas par to, kā projektu idejas labāk pasniegt, vizualizēt, lai tās būtu interesantas potenciālajiem ieguldītājiem.
3. Potenciālajiem jauno projektu, kuru realizācijā paredzēts izmantot kopfinansēšanas iespējas, autoriem, pirms projektu iesniegšanas būtu vēlams izpētīt ārzemju kopfinansēšanas platformās redzamos veiksmīgākos projektus un to vizualizāciju, lai gūtu priekšstatu par to, kas izmantojams sava projekta atspoguļošanā, lai tas gūtu atzinību un interesi no potenciālo ieguldītāju puses.
4. Lai attīstītu un veicinātu kopfinansēšanas kā finanšu instrumenta attīstību Latvija, Latvijas uzņēmējiem nepieciešams izveidot vairākas kopfinansēšanas platformas, kas ir labs izaicinājums ikvienam uzņēmējam.
5. Kopfinansēšanas attīstībai nepieciešams arī valsts atbalsts – gan informatīvs, kas realizējams ar informatīvu kampaņu palīdzību, tām līdzekļus piešķirot no valsts budžeta, gan praktisks - konkrēti kopfinansēšanas platformas izveidē, finansējumu piešķirot no valsts budžeta. Šajā gadījumā ar tādas kopfinansēšanas platformas palīdzību varētu tikt piesaistīta nauda vairāk sociāliem, mākslas, utt., projektiem (ne komerciāliem). Šādai platformai, iespējams, cilvēki vairāk uzticētos, kas varētu veicināt citu, kopfinansēšanas platformu straujāku attīstību, tajā skaitā, komerciāliem projektiem.
6. LR Finanšu ministrijai tuvākajā laikā nepieciešams pabeigt darbu pie tiesību aktu, kas reglamentē kopfinansēšanu, izstrādes, lai kopfinansēšanas platformu darbība netiktu apdraudēta.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. *Eiropas Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos.* OV 21.4.1993., L 95/29
2. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū.* OV, 17.7.2000., L 178/1
3. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīva 2002/65/EK par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK.* OV 9.10.2002., L271/16
4. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 4. novembra Direktīva 2003/71/EK par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību, un par Direktīvas 2001/34/EK grozījumiem.* OV 31.12.2003., L 345/64
5. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/39/EK, kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK.* OV, 30.4.2004., L 145/1
6. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu.* OV 27.12.2006., L376/21
7. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 13. novembra Direktīva 2007/64/EK par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK un 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 97/5/EK.* OV, 5.12.2007., L319/1
8. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK.* OV 22.5.2008., L133/66
9. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīva 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un par grozījumiem Direktīvā 2003/41/EK, Direktīvā 2009/65/EK, Regulā (EK) Nr. 1060/2009 un Regulā (ES) Nr. 1095/2010.* OV, 1.7.2011., L 174/1
10. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo*

- uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK. OV 27.6.2013., L176/338
11. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa Regula (ES) Nr. 345/2013 par Eiropas riska kapitāla fondiem.* OV 25.4.2013., L115/1
 12. *Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa Regula (ES) Nr. 346/2013 par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem.* OV 25.4.2013., L 115/18
 13. *ECB - Eiropas Komisijas 2013. gada Apsekojums par finansējuma pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem.* Pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/2013-safe-analytical-report_en.pdf (skatīts 12.04.2015.)
 14. *Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Kolektīvās finansēšanas potenciāla izmantošanu Eiropas Savienībā.* COM(2014) 172 final, 27.03.2014.
 15. *Finanšu instrumentu tirgus likums.* Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=81995> (skatīts: 20.02.2015.)
 16. **Agrawal, A.K., Catalini, C., Goldfarb, A.** *Crowdfunding: Social Frictions in the Flat World?* Mimeo, 2013.
 17. **Agrawal, A.K., Catalini, C., Goldfarb, A.** *Some Simple Economics of Crowdfunding.* In: Lerner, J., and Stern, S. (eds). *Innovation Policy and the Economy*, vol. 14. University of Chicago Press, 2013.
 18. **Belleflamme, P., Lambert, T., Schwienbacher, A.** *Crowdfunding: Tapping the Right Crowd.* *Journal of Business Venturing* 5: 585-609, 2014.
 19. **Belleflamme, P., Lambert, T.** *Crowdfunding: Some Empirical Findings and Microeconomic Underpinnings.* *Forum Financier - Revue Bancaire et Financière* 4: 288-296, 2014
 20. **Belleflamme, P., Peitz, M.** *Industrial Organization: Markets and Strategies.* Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
 21. **Burtch, G., Ghose, A.** *An Empirical Examination of Users' Information Hiding in a Crowdfunding Context.* Thirty Fourth International Conference on Information Systems, Milan, 2013.
 22. **Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S.** *An Empirical Examination of the Antecedents and Consequences of Contribution Patterns in Crowd-Funded Markets.* *Information Systems Research* 24: 499-519, 2013.

23. **Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S.** *Cultural Differences and Geography as Determinants of Online Pro-Social Lending.* MIS Quarterly 38(3): 773-794, 2014.
24. **Burtch, G., Ghose, A., Wattal, S.** *The Hidden Cost of Accommodating Crowdfunder Privacy Preferences: A Randomized Field Experiment.* Management Science. Forthcoming, 2014.
25. **Cohen, P.** *Artists find benefactors in web crowd.* New York Times, 2012, 17 March, C1.
26. **Diderihs, H.** *Uzņēmuma ekonomika.* Rīga: Zinātne, 2000. 515 lpp.
27. **Kozlovskis, K.** *Mazo un vidējo investoru finanšu investīciju vadīšanas stratēģijas globalizācijas apstākļos.* Promocijas darba kopsavilkums. Rīga: RTU, 2008. 43 lpp.
28. **Lambert, T., Schwienbacher, A.** *An Empirical Analysis of Crowdfunding.* Mimeo, 2010.
29. **Massolution®.** *2015CF - Crowdfunding Industry Report.* USA, 2015.
30. **Mollick, E.** *The Dynamics of Crowdfunding: Determinants of Success and Failure.* Journal of Business Venturing 29: 1-16, 2014.
31. **Praude, V.** *Finanšu instrumenti.* Rīga: SIA Burtene, 2009. 446 lpp.
32. **Rupeika-Apoga, R., Vecozoliņš, E.** *Kopfinansēšana (crowdfunding) Latvijā: mīts vai realitāte?* Rīga: LU, 2014.
33. **Rurāne, M.** *Finanšu menedžments.* Rīga: RSEBAA, 2005. 383 lpp.
34. **Rurāne, M.** *Uzņēmuma finanses.* Rīga: Jumava, 2007. 266 lpp.
35. **Rurāne, M.** *Uzņēmuma finanšu vadība.* Rīga: Turības mācību centrs, 1997. 256 lpp.
36. **Saksonova, S.** *Banku darbība.* Rīga: Latvijas Komerčbanku asociācijas Konsultāciju un mācību centrs, 2006. 197 lpp.
37. **Schwienbacher, A., Larralde, B.** *Crowdfunding of Small Entrepreneurial Ventures.* In: D. Cummings (ed.). *The Oxford Handbook of Entrepreneurial Finance.* Oxford: Oxford University Press, 2012.
38. **Van Horne, J., Wachowicz, J.** *Fundamentals of Financial Management,* 13th ed, Harlow: Prentice Hall/Financial Times, 2008. 760 p.
39. **Селезнева, Н.Н., Ионов, А.Ф.** *Финансовый анализ. Управление финансами,* 2-е изд., Москва, 2006. 396 с.
40. *Apvienojot valsts atbalsta finanšu instrumentus, uzņēmējiem reģionos paveras vairāk iespēju,* 08.05.2015. Pieejams: <http://www.liepajniekiem.lv/papildinformacija/apvienojot-valsts-atbalsta-finansu-instrumentus-uznemejiem-regionos-paveras-vairak-iespeju-166181> (skatīts 09.08.2015.)

41. **Belleflamme, P., Omrani, N., Peitz, M.** *The Economics of Crowdfunding Platforms*. Pieejams: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2585611 (skatīts 03.05.2015.)
42. *Crowdfunding Comparison - The New Business Opportunity*. Pieejams: <http://www.forbes.com/sites/trevorclawson/> (skatīts 17.04.2015.)
43. *Crowdfunding is accelerating at an unprecedented rate and impacting government policy, informing enterprise innovation and changing the role of financial institutions worldwide, a recent report reveals*. Pieejams: <http://www.thepayers.com/e-invoicing-scf-e-procurement/global-crowdfunding-market-to-reach-usd-34-4-bln-in-2015-report/759418-24> (skatīts 02.05.2015.)
44. **EquityNet.** *Crowdfunding Charts*. Pieejams: <https://www.equitynet.com/crowdfunding-charts.aspx> (skatīts 01.05.2015.)
45. *Financial Management*. Pieejams: <http://www.economywatch.com/finance/financial-management.html> (skatīts 26.03.2015.)
46. *Finanšu instrumenti*. Pieejams: <http://www.mvu.lv/pub/?id=15> (skatīts 01.04.2015.)
47. *Finanšu instrumenti*. Pieejams: http://lv.wikipedia.org/wiki/Finan%C5%A1u_instrumenti (skatīts 07.02.2015.)
48. *FM turpina izstrādāt regulējumu kolektīvās finansēšanas jomā, 01.05.2015*. Pieejams: <http://www.nozare.lv/business/top/7BBBEB30-CD47-48D7-B1E2-FD6221BA62B0/> (skatīts 05.01.2015.)
49. **Gavare, M.** *Jauno uzņēmēju finansēšanas iespējas Latvijā, 2014*. Pieejams: <https://prezi.com/bpjiyx8gnq4m/jauno-uznemumu-finansesanas-iespejas-latvija/> (skatīts 29.04.2015.)
50. **Green A. et al.** *Explanatory Research on Internet Work Exchanges and Employability, Analysis and synthesis of quantitative evidence on crowdsourcing for work, funding and volunteers, 2014.. Steward J (Ed). JRC Scientific and Policy Report Series, EUR 26423 EN*. Perspektīvo tehnoloģiju pētījumu institūts, Kopīgais pētniecības centrs, Eiropas Komisija. Pieejams: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC85646.pdf> (skatīts 12.04.2015.)
51. *Iepazīstina ar pūļa finansējuma metodi*. Pieejams: <http://www.eliesma.lv/iepazistina-ar-pula-finansejuma-metodi> (skatīts 12.04.2015.)

52. *Igaunijā izstrādāts likums kolektīvās finansēšanas platformu uzraudzībai, 10.02.2015.*
Pieejams: <http://www.db.lv/finanses/igaunija-izstradats-likums-kolektivās-finansēšanas-platformu-uzraudzibai-427311> (skatīts 02.05.2015.)
53. *Jaunajiem uzņēmējiem pieejamie atbalsta instrumenti Rīgā.* Pieejams: <http://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbiba/jaunajiem-uznemejiem-pieejamie-atbalsta-instrumenti-riga> (skatīts 15.03.2015.)
54. *Jaunā MVU definīcija.* Pieejams: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_lv.pdf (skatīts 18.03.2015.)
55. *Kas ir kredīta garantija?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=39> (skatīts 18.03.2015.)
56. *Kas ir mezanīna aizdevums?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=54> (skatīts 18.03.2015.)
57. *Kas ir riska kapitāls?* Pieejams: <http://www.lga.lv/index.php?id=76> (skatīts 21.04.2015.)
58. *Latviešu produkts 'Dimple' gūst panākumus pūļa finansēšanas vietnē, 28.06.2014.*
Pieejams: <http://www.delfi.lv/bizness/tehnologijas/latviesu-produkts-dimple-gust-panakumus-pula-finansēšanas-vietne.d?id=44663912#ixzz3ZYRf0BCD> (skatīts 02.05.2015.)
59. **Latvijas Garantiju aģentūra.** *Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai.*
Pieejams: www.stopini.lv/upload_file_old/Uznemejiem/LGA%20prezentacija.ppt (skatīts 18.03.2015.)
60. *Latvijā cilvēki vēl nav gatavi ziedot, lai jaunajiem uzņēmējiem palīdzētu uzsākt biznesu.*
Pieejams: <http://nekrize.lv/latvija-cilveki-vel-nav-gatavi-ziedot-lai-jaunajiem-uznemejiem-palidzētu-uzsakt-biznesu/> (skatīts 10.04.2015.)
61. *“Lidojošais suns” savāc miljonu, 23.07.2014.* Pieejams: <http://m.la.lv/lidojosais-suns-savac-miljonu/> (skatīts 24.04.2015.)
62. **Massolution®.** *The Crowdfunding Industry Report, 2013CF.* Pieejams: www.crowdsourcing.org/editorial/2013cf-the-crowdfunding-industry-report/25107 (skatīts 06.02.2015.)
63. **Mironovs, O.** *Kopfinansēšana: MVU finansēšanas problēmas risinājums?* Pieejams: http://www.evf.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/evf/konferences/LU_73_konference/Finansēšanas_iespejas/Olegs_Mironovs.pdf (skatīts 11.04.2015.)

64. **Miis, B.** *Crowdfunding – jaunas asinis finanšu ekosistēmā*, 29.10.2013. Pieejams: <http://www.monday.lv/crowdfunding-jaunas-asinis-finansu-ekosistema/> (skatīts 14.04.2015.)
65. **Mollick, E.** *The dynamics of crowdfunding: determinants of success and failure*, 2012. Pieejams: <http://ssrn.com/abstract=2088298>, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2088298> (skatīts 04.04.2015.)
66. *Money market*. Pieejams: http://en.wikipedia.org/wiki/Money_market (skatīts 14.02.2015.)
67. *Naudas tirgus būtība*. Pieejams: <http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=16581&chapterid=3344> (skatīts: 11.03.2015.)
68. *Sēklas kapitāla fondi*. Pieejams: <http://www.naudabiznesam.lv/finansejums/nauda-biznesa-uzsaksanai/seklas-kapitala-fondi/> (skatīts 18.03.2015.)
69. *Uzņēmējdarbības finansēšana*. Pieejams: <http://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbiba/uznemejdarbibas-uzsaksana/uznemejdarbibas-finansesana> (skatīts 11.03.2015.)
70. **Waananen, L.** *Three years of Kickstarter projects*, 2012. Pieejams: <http://www.nytimes.com/interactive/2012/04/30/technology/three-years-of-kickstarter-projects.html> (skatīts 04.04.2015.)
71. *What about Crowdfunding for Your Wob startup?* Pieejams: <http://www.crowdfundingnetwork.eu/> (skatīts 2003.2015.)

PIELIKUMI

Iedzīvotāju aptaujas anketas paraugs

Labdien! Esmu Latvijas Universitātes students un sava bakalaura darbā pētu kopfinansēšanu (*crowdfunding*) (citos avotos „kolektīvā finansēšana” vai „pūļa finansēšana”) kā alternatīvo finansēšanas veidu. Ja Jūsu vecums ir vismaz 18 gadi, pētījuma ietvaros lūdzu Jūs atbildēt uz aptaujas jautājumiem. Aptauja ir anonīma un tās rezultāti tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

Lūdzu sniedziet informāciju par sevi, atzīmējot atbilstošo aili:

1. Jūsu dzimums:

Sieviete	Vīrietis

2. Jūsu vecums:

18 – 25 gadi	26 – 35 gadi	36 – 45 gadi	46 – 55 gadi	55 – 65 gadi	Vecāks par 66 gadiem

3. Jūsu izglītības līmenis:

Pamatskolas izglītība	Vidējā vai vidējā speciālā izglītība	Augstākā izglītība

4. Jūsu nodarbošanās (iespējami vairāki atbilžu varianti):

Students	Strādājošais	Bezdarbnieks

5. Vidējie ienākumi uz vienu Jūsu ģimenes locekli neto mēnesī:

Līdz 300 EUR	300 – 500 EUR	Virs 500 EUR

6. Vai Jūs zināt, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms?

Jā	Nē	Nevaru atbildēt

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā”, turpiniet atbildēt uz 7.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Nē”, vai „ Nevaru atbildēt”, turpiniet atbildēt uz 11. jautājumu.

7. Vai Jūs jau esat izmantojis kopfinansēšanas iespējas?

Jā, esmu izstrādājis kopfinansēšanas projektu (esmu idejas autors vai viens no idejas autoriem)	Jā, esmu darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem	Jā, esmu piedalījies kāda kopfinansēšanas projekta izstrādē	Nē, man līdz šim nav bijusi saskare ar kopfinansēšanu

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, esmu izstrādājis kopfinansēšanas projektu” vai „Jā, esmu piedalījies kāda kopfinansēšanas projekta izstrādē”, turpiniet atbildēt uz 8.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Ja, esmu darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem”, turpiniet atbildēt uz 9.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Nē, man līdz šim nav bijusi saskare ar kopfinansēšanu”, turpiniet atbildēt uz 11.jautājumu.

8. Vai Jūsu izstrādātais projekts ir izpildījis uzstādītos mērķus un tiek realizēts?

Jā, tas ir izpildījis uzstādītos mērķus un pašreiz tiek realizēts	Nē, man neizdevās izpildīt uzstādītos mērķus un tas netiek realizēts	Projekts pašreiz vāc nepieciešamo finansējumu

9. Cik lielu summu Jūs esat ieguldījis kādā no kopfinansēšanas projektiem?

Līdz 5 EUR	No 5 – 20 EUR	Vairāk par 20 EUR

10. Vai kopfinansēšanas projekts, kura izstrādē Jūs tieši vai netieši piedalījāties, vai darbojāties kā ieguldītājs, ir Latvijas projekts (t.i., tas izmanto Latvijas kopfinansēšanas platformu vai arī ir

ideja, kas nākusi no Latvijas), vai ārzemju?

Jā, tas ir Latvijas projekts	Nē, tas ir ārzemju projekts

11. Kopfinansēšanas darbības apraksts: Kopfinansēšana ir apgriezts modelis standarta investēšanas modeļiem un kā galvenos ieguvumus no tās var minēt to, ka tā uzrunā plašu interesentu loku, piesaistot no katra pa mikro investīcijai, apmaiņā pret kādu labumu. Kopfinansējuma būtība ir tāda, ka, izmantojot izveidotās platformas, tiek izvietota informācija par biznesa ideju un vākti finanšu līdzekļi no cilvēkiem visā pasaulē. Ja projekts noteiktā laikā savāc nepieciešamos līdzekļus, tad tas tiek realizēts, ja nesavāc, nauda nonāk atpakaļ pie ieguldītājiem. Šādā veidā tiek panākts tas, ka projekti tiek realizēti atbilstoši iecerētajam un 100% apmērā.

Ņemot vērā augstākminēto, vai uzskatāt, ka kopfinansēšana kā alternatīvais finansēšanas veids ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama?

Jā	Nē	Nevaru atbildēt

12. Vai Jūs nākotnē varētu būt potenciālais idejas autors vai ieguldītājs? (iespējams izvēlēties abas pozitīvās atbildes)

Jā, es varētu būt potenciālais idejas autors	Jā, man nākotnē ir interese piedalīties kā ieguldītājam šādos projektos	Nevaru atbildēt	Nē, mani tas neinteresē

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, es varētu būt potenciālais idejas autors”, turpiniet atbildēt uz 13.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, man nākotnē ir interese piedalīties kā ieguldītājam šādos projektos”, turpiniet atbildēt uz 14.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Nevaru atbildēt” vai „Nē, mani tas neinteresē”, turpiniet atbildēt uz 16.jautājumu.

13. Vai Jums ir nepieciešamās zināšanas kopfinansēšanas projektu izstrādē (t.i., Jūs mākat pasniegt šādus projektus (vēstījums, vizuālais noformējums, atbilstošās mērķauditorijas izvēle), lai tie būtu potenciālajiem ieguldītājiem interesanti, vai Jums nepieciešama profesionāļu palīdzība?

Jā, es māku šādus projektus izstrādāt	Nē, man nepieciešama profesionāļu palīdzība	Nevaru atbildēt

Ja Jūs esat atbildējis arī, ka jums nākotnē ir interese piedalīties kā ieguldītājam šādos projektos, turpiniet atbildēt ar 14.jautājumu, ja nē – paldies par atvēlēto laiku aptaujas aizpildīšanai!

14. Cik lielas summas Jūs esat gatavs ieguldīt kopfinansēšanas projektos?

Līdz 5 EUR	No 5 – 20 EUR	Vairāk par 20 EUR

15. Kādos projektos Jūs vēlētos ieguldīt savu naudu? (iespējams izvēlēties vairākas atbildes)

Uzņēmējdarbība	Sociāli projekti	Filmas un teātri	Mūzikas industrija	Nekustamais īpašums	Apkārtojās vides aizsardzība	Ziedojumi	Cits variants

Paldies par atvēlēto laiku aptaujas aizpildīšanai!

16. Kāpēc Jums nav interese par kopfinansēšanas iespēju izmantošanu?

Man šādi projekti neinteresē	Es šādiem projektiem neuzticos	Cits iemesls

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Es šādiem projektiem neuzticos”, turpiniet atbildēt uz 17.jautājumu, ja nē – paldies par atvēlēto laiku aptaujas aizpildīšanai!

17. Kāds ir iemesls, kāpēc Jūs neuzticaties kopfinansēšanas projektiem?

Man nav pietiekamas informācijas par tiem	Es baidos riskēt ar savu naudu	Es uzskatu, ka kopfinansēšana nav veiksmīga ideja projektu realizācijai	Cits iemesls

Paldies par atvēlēto laiku aptaujas aizpildīšanai!

Uzņēmēju aptaujas anketas paraugs

Labdien! Esmu Latvijas Universitātes students un sava bakalaura darbā pētu kopfinansēšanu (*crowdfunding*) (citos avotos „kolektīvā finansēšana” vai „pūļa finansēšana”) kā alternatīvo finansēšanas veidu. Pētījuma ietvaros lūdzu Jūs atbildēt uz aptaujas jautājumiem. Aptauja ir anonīma un tās rezultāti tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

1. Vai Jūs zināt, kas ir kopfinansēšana un kāds ir tās darbības mehānisms?

Jā	Nē	Nevaru atbildēt

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā”, turpiniet atbildēt uz 2.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Nē”, vai „ Nevaru atbildēt”, turpiniet atbildēt uz 6. jautājumu.

2. Vai Jūsu uzņēmums jau ir izmantojis kopfinansēšanas iespējas?

Jā, esmu izstrādājis kopfinansēšanas projektu (esmu idejas autors vai viens no idejas autoriem)	Jā, esmu darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem	Jā, esmu piedalījies kāda kopfinansēšanas projekta izstrādē	Nē, man līdz šim nav bijusi saskare ar kopfinansēšanu

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, esmu izstrādājis kopfinansēšanas projektu” vai „Jā, esmu piedalījies kāda kopfinansēšanas projekta izstrādē”, turpiniet atbildēt uz 3.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Ja, esmu darbojies kā ieguldītājs kādā no kopfinansēšanas projektiem”, turpiniet atbildēt uz 4.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Nē, man līdz šim nav bijusi saskare ar kopfinansēšanu”, turpiniet atbildēt uz 6.jautājumu.

3. Vai Jūsu izstrādātais projekts ir izpildījis uzstādītos mērķus un tiek realizēts?

Jā, tas ir izpildījis uzstādītos mērķus un pašreiz tiek realizēts	Nē, man neizdevās izpildīt uzstādītos mērķus un tas netiek realizēts	Projekts pašreiz vāc nepieciešamo finansējumu

4. Cik lielu summu Jūs esat ieguldījis kādā no kopfinansēšanas projektiem?

Līdz 5 EUR	No 5 – 20 EUR	Vairāk par 20 EUR

5. Vai kopfinansēšanas projekts, kura izstrādē Jūs tieši vai netieši piedalījāties, vai darbojāties kā ieguldītājs, ir Latvijas projekts (t.i., tas izmanto Latvijas kopfinansēšanas platformu vai arī ir ideja, kas nākusi no Latvijas), vai ārzemju?

Jā, tas ir Latvijas projekts	Nē, tas ir ārzemju projekts

6. Kopfinansēšanas darbības apraksts: Kopfinansēšana ir apgriezts modelis standarta investēšanas modeļiem un kā galvenos ieguvumus no tās var minēt to, ka tā uzrunā plašu interesentu loku, piesaistot no katra pa mikro investīcijai, apmaiņā pret kādu labumu. Kopfinansējuma būtība ir tāda, ka, izmantojot izveidotās platformas, tiek izvietota informācija par biznesa ideju un vākti finanšu līdzekļi no cilvēkiem visā pasaulē. Ja projekts noteiktā laikā savāc nepieciešamos līdzekļus, tad tas tiek realizēts, ja nesavāc, nauda nonāk atpakaļ pie ieguldītājiem. Šādā veidā tiek panākts tas, ka projekti tiek realizēti atbilstoši iecerētajam un 100% apmērā.

Ņemot vērā augstākminēto, vai uzskatāt, ka kopfinansēšana ka alternatīvais finansēšanas veids ir veiksmīga, progresīva un nepieciešama?

Jā	Nē	Nevaru atbildēt

7. Vai Jūs nākotnē varētu būt potenciālais idejas autors, tā meklējot finansējumu savam uzņēmumam, vai ieguldītājs? (iespējams izvēlēties abas pozitīvās atbildes)

Jā, es varētu būt potenciālais idejas autors	Jā, man nākotnē ir interese piedalīties kā ieguldītājam šādos projektos	Nevaru atbildēt	Nē, mani tas neinteresē

Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, es varētu būt potenciālais idejas autors”, turpiniet atbildēt uz 8.jautājumu. Ja Jūs šajā jautājumā esat atbildējis ar „Jā, man nākotnē ir interese piedalīties kā ieguldītājam šādos projektos”, vai „Nevaru atbildēt” vai „Nē, mani tas neinteresē” – paldies par piedalīšanos aptaujā!

8. Vai Jums ir nepieciešamās zināšanas kopfinansēšanas projektu izstrādē (t.i., Jūs mākat pasniegt šādus projektus (vēstījums, vizuālais noformējums, atbilstošās mērķauditorijas izvēle), lai tie būtu potenciālajiem ieguldītājiem interesanti, vai Jums nepieciešama profesionāļu palīdzība?

Jā, es māku šādus projektus izstrādāt	Nē, man nepieciešama profesionāļu palīdzība	Nevaru atbildēt

Paldies par atvēlēto laiku aptaujas aizpildīšanai!

Strukturētās intervijas ar platformas izstrādātāju jautājumi

Strukturētā intervija ar vienu no idejas autoriem un kopfinansēšanas platformas vadītājiem un izstrādātājiem Māri Cīruli notika 01.05.2015., telefoniski. Intervijas rezultāti atspoguļoti bakalaura darba trešajā nodaļā.

- 1) Lūdzu pastāstiet galveno par jūsu projektu – kad uzsākts, kas bija šīs idejas autori, kāpēc un ar kādu mērķi to uzsākāt?
- 2) Kas bija/ir jūsu finansētāji?
- 3) Kāds ir jūsu sniegums – cik projekti, skaitā, naudas izteiksmē, portāla apmeklētāji, vai kā citādi izsakāmi?
- 4) Kā vērtējat iepriekšējo gadu darbību? Ar kādām grūtībām saskārties?
- 5) Pēc kāda principa/kritērijiem jūs atlasāt kopfinansēšanas projektus? Kāpēc tieši tāda izvēle?
- 6) Vai un kā jūs palīdzat ideju autoriem pasniegt savu ideju un kā palīdzat potenciālajiem ieguldītājiem izvēlēties, kur ieguldīt?
- 7) Kādas ir kopfinansēšanas tendences Latvijā? Ar ko tās ir atšķirīgas no citām valstīm?
- 8) Kādas problēmas kopumā vērojamas kopfinansēšanas projektu realizācijā Latvijā? Kādus risinājumus tām jūs redzat?
- 9) Kādi ir jūsu nākotnes plāni?